

ROMÂNIA EROICĂ

Revista Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria" • Anul XXVIII • Nr. 2 (74) - 2025

M. S. Regina Maria

150
de ani
de la nașterea
Reginei Maria

10 In Honorem. Nicolae Dragu și Nicolae Țiripan

63 George Enescu în anii Marelui Război

68 Statuia lui Eminescu de la Ateneul Român

76 Nimic despre eroi

19 MEMENTO

Regina Maria,
singura Doamnă
a tuturor
românilor

de Grigore Buciu

37 CU "LISTA MONUMENTELOR ISTORICE" PRIN BUCUREȘTI

O lucrare funerară
semnată de Mihai
Onofrei

de D.D. Roman

59 EROUL DIN FAMILIA MEA

O scrisoare la moartea lui Tudor
Greceanu

68 ARTĂ ȘI LITERATURĂ

Statuia lui
Eminescu de la
Ateneul Român

de prof. univ. dr. Aurel
Pentelescu

Coperta 1. Regina Maria în uniforma Crucii Roșii.

Coperta 2. Regina Maria. Portret de Adina Romanescu.

Coperta 3. Donații pentru Cultul Eroilor.

Coperta 4. Crucea Talienilor, noul monument de pe culmea
Stănișoarei.

**Rugăm pe toți cei care au fotografii ale
celor căzuți pe front sau în prizonierat,
în cele două războaie mondiale, să se
adreseze redacției!**

ROMÂNIA EROICĂ

Revistă de cultură și educație
patriotică, de cinstire a eroilor neamului

Fondată în anul 1920 sub înalta ocrotire a Majestății Sale Regina Maria
și a Patriarhului Bisericii Ortodoxe Române PF Miron Cristea.
Serie nouă. Anul XXVIII.

EDITORIAL

Ocrotitoarea și patroana Cultului Eroilor din România! – de general-locotenent (r) Corneliu Postu3

PUNCTUL DE VEDERE

Radiografie fără apă – de general de brigadă (ret.) Grigore Buciu.....5

EVENIMENT

Premiile Cultul Eroilor. Ediția a XII-a, 20257

Gala Premiilor Cultul Eroilor, ediția a XI-a8

CRONICA

IN HONOREM. Nicolae Dragu și Nicolae Țiripan – de D.D. Roman10

Memorialul Eroilor Regimentului 48 Infanterie Buzău

– de colonel (r) Dragoș-Claudiu Axinia.....11

Pelerinaj în Pasul Vâlcan – de Grigore Buciu13

Călărași. Cimitirul Eroilor a fost restaurat – de prof. Nicolae Țiripan.....14

Un act de Cultură și un gest de Recunoștință! – de prof. dr. Tudor Constantin.....15

MEMENTO

150 de ani de la nașterea Reginei Maria16

Testamentul Reginei Maria17

Cea mai iubită regină a României

– de D.D. Roman18

Darul lui Ferdinand – de Opritsa Dragalina Popa25

Dezvelirea și sfințirea Monumentului Reginei Maria din Chișinău

- de locotenent (ret.) ing. Neculai Ursu26

80 de ani... de la încheierea celui de-al Doilea Război Mondial – de Alexandru Oșca27

80 de ani... de pace! – de D.D. Roman27

Un 23 august „de-a-ndoaselea” – de Florin Constantiniu28

INEDIT

Protestul ofițerilor de cavalerie. Amintirile căpitanului Alexandru Sococ -

– de prof. univ. dr. Petre Otu30

REMEMORĂRI

„Nu sunt morți cei care încă trăiesc în inimile noastre!”

– de prof. univ. dr. Nicolae Lupu38

Monumentul locotenentului aviator Gheorghe Negel

– de prof. dr. Cornel Mărculescu40

Sublocotenent Mihai Coliopol – o jertfă în numele unui ideal

– de colonel (r.) Dumitru Stanca43

România Eroică

Director: General-locotenent (r)
Corneliu Postu

Colegiul de redacție

Profesor Ioan Scurtu, colonel (ret.) prof. univ.
dr. Petre Otu, colonel (ret.) prof. univ. dr.
Alexandru Oșca, general de brigadă (ret.)
Grigore Buciu, colonel (ret.) dr. Ilie Schipor,
colonel (ret.) Dumitru Dan Roman, comandor
(ret.) Dumitru Amariei

Redacția

Redactor-șef: col. (ret.) Dumitru Dan Roman;

Redactor-șef adjunct: col. (ret.) Constantin
Chiper;

Redactori:

Teodora Manole, Cecilia Sfetcu, Carla Duță,
Ioan Ioniță.

Art director: Sorin Angheloiu

Fotoreporter: Col. (r) Nicolae Ivan

Adresa redacției: Bulevardul Ion Mihalache
nr. 124-126, Sector 1, București, Cod poștal:
011203
Tel./fax: 021.2241802

E-mail: romaniaeroica@gmail.com

Site: www.cultuleroilor.ro

Facebook: [revistaeroica](https://www.facebook.com/revistaeroica)

Cont Bancar: RO45RNCB0082004534620001
BCR, Sucursala Unirea, București
Cod Fiscal: 4505235

Tipar: Tipografia EVEREST

Răspunderea pentru conținutul articolelor
aparține în exclusivitate autorilor, conform art.
206 din Codul Penal

I.S.S.N 1453-9659

Copyright: este autorizată orice
reproducere fără a se percepe taxe
suplimentare, indicând sursa (revista România
Eroică), cu excepția textelor și fotografiilor a
căror proveniență este specificată expres.

**Acest număr a apărut în 1500 de
exemplare.**

Condiții de colaborare: cititorii din țară
și din străinătate pot trimite pe adresa
redacției texte și fotografii care se încadrează
în tematica revistei. Manuscrisele nu se
înapoiază.

„Curcanii” lui Alecsandri	45
Povestea sublocotenentului Teodorescu – de Sever-Petru Boțan, Raul Teioșanu	46
Calvarul de pe podul Nistrului – de colonel (ret.) Constantin Bostan	49
„Dar când vei pleca la război, ce vei face?”	51
Un nume de stradă în orașul Câmpina: Sublocotenent Viorel Dumitrescu – de colonel (ret.) Marian Dulă	52
Omagiul lui Avram Iancu – de colonel (ret.) Ioan Levițchi	53

AU ȘI MONUMENTELE SOARTA LOR

Monumentul Eroilor Reîntregitori din Otaci a fost refăcut – de avocat Iulian Rusanovschi	54
Despre mâinile care au modelat în lemn nemurirea eroilor – de colonel (r) Constantin I. Crăciun	57
Monumentul Eroilor din Cimitirul Ungureni – de Sergiu Picioruș	58

ARTĂ ȘI LITERATURĂ

Medalion. „Spirit Militar Modern” – de D.D. Roman	60
Mari personalități în paginile revistei „Spirit Militar Modern” (1938-1942) – de prof. univ. dr. Aurel Pentelescu	62
George Enescu în anii Marelui Război – de dr. Irina Nițu	63
Un erou și un poet uitat. Ion C. Pena – de Marin Scarlat	66
Scriitori de la România eroică. Mircea Dem. Rădulescu	67
VITRINA CU CĂRȚI	70
La închiderea ediției. Scurta și trista poveste a „Crucii Talienilor” – de Comandor (ret.) Dumitru Amariei	73

CONTRAEDITORIAL - Nimic despre eroi – de Dumitru Dan Roman	76
---	----

Vreți să semnați în paginile revistei?

România Eroică primește pentru publicare articole, evocări, portrete, note, documente, recenzii, știri despre activitatea filialelor ANCERM, fotografii inedite. Materialele propuse redacției vor fi prezentate pe suport electronic (CD, dischetă), însoțite de fotografiile originale sau scanate în format JPEG, cu o rezoluție de cel puțin 300 dpi. În cazuri speciale, vor fi acceptate și texte dactilografiate. Fotografiile vor fi însoțite de explicații corespunzătoare și de numele autorului lor (acolo unde este cazul).

De la caz la caz, redacția poate accepta preluarea unor articole apărute în alte publicații, dacă prezintă un interes deosebit pentru tematica **României Eroice**; în această situație, persoana care propune articolul respectiv are obligația să obțină acordul publicației în care a apărut.

Redacția își rezervă dreptul de a publica materialele în funcție de necesități și, desigur, de a nu le reține pe acelea care nu se înscriu în tematica revistei. De asemenea, își rezervă dreptul de a face, pe textele acceptate pentru tipar, îndreptările socotite necesare, atât în ceea ce privește forma, cât și conținutul, firește după consultarea sau avizarea autorilor. ■

Ocrotitoarea și patroana Cultului Eroilor din România!

General-locotenent (r) Corneliu POSTU
Președintele Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”

La 150 de ani de la nașterea Reginei Maria, conștiința ne îndeamnă să-i așezăm o icoană în paginile revistei noastre.

Este o onoare pentru mine, ca președinte al unei organizații neguvernamentale, care poartă numele Reginei Maria și care se declară, prin statut, moștenitoarea tradițiilor Societății „Mormintele Eroilor Căzuți în Război”, să-i pot aduce aici omagiul nostru, al celor de azi.

După cum se știe, în anul 1919, în actul de înființare a Societății „Mormintele Eroilor Căzuți în Război”, Regina Maria a fost propusă, de generalul Arthur Văitoianu, ministrul de război, să fie patroana spirituală și ocrotitoarea acestei instituții de care țara avea mare nevoie la acel moment.

Regele a aprobat, iar regina și-a înțeles menirea și răspunderea care apăsau pe umerii ei și a spus Da!

O alegere mai potrivită nici că se putea!

În zilele cele mai negre ale războiului, când mulți se îndoiau și nu mai credeau în izbândă, Maria, regina, se ducea printre mormintele celor viteji și credincioși, să stea de vorbă cu ei și le făgăduia că va apăra idealul pentru care au murit. În uniforma albă a Crucii Roșii, a mers de nenumărate ori în linia întâi a frontului din Moldova, printre soldați, îmbărbătându-i cu sufletul ei de femeie, agățându-le pe piept medaliile vitejiei, a stat la căpătâiul răniților și al bolnavilor de tifos exantematic, i-a mângâiat și s-a rugat pentru ei ca o mamă. A chemat toate femeile țării să-i fie alături în susținerea efortului de război.

Iar când soarele păcii a strălucit peste câmpurile de luptă, Regina a ținut ca sfânta zi a Învierii anului

1920 s-o petreacă în mijlocul mormintelor copiilor ei dragi căzuți pe câmpurile de onoare de la Oituz. Silueta ei albă a plutit din nou pe locurile acelea sfinte și glorioase pe care le străbătuse atât de des în vara anului 1917, ducând cu ea o rază binefăcătoare de speranță și alinare a suferințelor răniților în lupte. Se spune că oamenii veniți pe jos, bătrâni, femei, copii, din satele aflate chiar și la 50 km depărtare, să o vadă pe minunata lor regină, i se închinau ca unei sfinte.

A vizitat satele, ca să cunoască familiile țăranilor, cu copiii și tinerii lor, care aveau să îmbrace uniforma militară și să plece la război, să lupte pentru Marea Unire. Și, în această situație limită, dominată de suferință, moarte, deziluzie și speranță, regina a devenit mama lor. A fost supranumită Mama răniților ori Mama soldaților!

Regina s-a comportat ca o mare Doamnă, Maria-Doamna, înscriindu-se în tradiția și istoria voievodală a țării.

După război, urmând rânduiala veche și Recunoștința celor rămași în viață, Regina și-a asumat un rol obștesc, alăturându-se mitropolitului primat Miron Cristea, președintele activ al societății, și ministrului de război, Arthur Văitoianu, și împreună cu comitetul de conducere al nou-înființatei societăți au stabilit ce trebuie făcut pentru memoria celor căzuți în Marele Război.

„Cei ce clădesc pe morți trebuie să o facă pentru veșnicie!” – le-a spus de la bun început Regina Maria. Sub această deviză, lansată pe coperta primului număr din aprilie 1920 al revistei *Cultul Eroilor Noștri*, s-a desfășurat întreaga activitate a societății. Au fost adunate trupurile risipite pe fostele câmpuri de luptă și au fost puse sub cruci în morminte și cimitire. Au fost ridicate mausolee impunătoare, satele și-au slăvit eroii prin monumente așezate în mijlocul comunității lor, lângă școli și biserici, ca locuitorii să nu-și uite niciodată eroii.

Războiul pentru Marea Unire a creat două femei necesare momentului de mare criză existențială. Una a fost Regina Maria, care a înființat spitalele de campanie și le-a atras, prin gestul și exemplul ei, pe doamnele din înalta societate să le conducă, să fie surori de caritate, să ajute în această grea încercare, ca bune românce, iar cealaltă a fost Ecaterina Teodoroiu – devenită eroina simbol a războiului. Ecaterina, ca și Ioana d'Arc a Franței secolului al XV-lea, s-a autocreat, dar este și creația reginei Maria, care i-a respectat decizia de a lupta în tranșee și a încurajat-o să fie simbolul pilduitor pentru soldații ei.

Maria a fost singura străină care, ajunsă în fruntea acestui neam românesc, și-a însușit – prin educație, voință și cultură – istoria, spiritul și tradițiile românești, devenind, prin concepția ei despre acest popor vechi și aproape necunoscut de Occident, **o bună româncă**. A vrut să înțeleagă sufletul românesc, și l-a înțeles; a vrut să fie o adevărată româncă, și a fost! Inima ei a rămas să bată, și după moartea reginei, pentru neamul românesc.

Regina Maria, patroana spirituală a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”, a rămas în istorie, trăiește în conștiința noastră, prin tot ceea ce facem astăzi pentru eroii dintotdeauna ai neamului nostru.

De aceea, la 150 de ani de la nașterea ei, o omagiem cu bucurie și recunoștință pe Maria-Doamna, regina devotată poporului român, armatei române și memoriei ostașilor căzuți pe front, în toate timpurile și în toate orizonturile.

Prin ceea ce facem ca voluntari ai Cultului Eroilor, ne străduim să-i urmăm exemplul de dăruire, îndemnul adresat urmașilor care au moștenit țara prin sacrificiul înaintașilor, transmițând mai departe crezul că „Neamul este etern prin cultul eroilor!”. ■

Radiografie fără apă

General de brigadă (ret.) Grigore BUCIU

O țară sărăcită ca Cetatea eternă înainte de cucerirea Daciei avea nevoie de circ. Și, slavă Domnului, ni s-a oferit circ îndeajuns într-o campanie electorală fără sfârșit, fără egal, fără progres.

Luptă acerbă, mizerie morală suficientă, stigături pline de scuipați peste capetele naive ale electorilor care nu se mai satură a se vedea păcăliți.

Cine erau candidații? Aceiași! Componenta politică de după nu s-a schimbat. Și până la urmă cu cine să se schimbe.

Uriașa viitură politică ce ne-a ajuns din urmă nu oferă soluții viabile, ci viziuni utopice.

Uitându-mă cum evoluează lucrurile, după o exasperantă bâlbâială interpartinică, numită consultanță pentru formarea guvernului, am ciudata senzație că asist la lăstari din filmele istorice coreene altoiți pe trunchiul medieval autohton.

Căci, ce să fie acest scandal cu apă de Lungulețu, decât o întoarcere modernă în vremea birului pe fum. Fumăritul s-a soldat cu reducerea coșurilor de fum, ba și la dispariția lor, lăsând fumul să bântuie liber pe sub acoperișurile de paie.

Birul modern pe apa subterană este o găselniță stranie, e ca și cum ai găuri burta caprei ca să curgă și pe acolo ceva lapte.

Lungulețu este un brand pentru asigurarea Capitalei cu varză, cartofi și alte legume. Să nu fi aflat guvernării că produsele astea pe care le mâncăm nu cresc pe tarabele piețelor și supermarketurilor de la sine, fără apă și fără îngurășămintă.

Nu puneți bălegar pe ogor că intră nitrații în sol cu o viteză atât de mare încât se fac cartofii mari tocmai la Bruxelles, ni se insinuează. Desigur, ecologia e mama Europei Unite. Dar noi, provincia ei, amărâtă, umplută de urși vărsați de pe aiurea ca să nu deranjeze turismul celorlalți, am îngurășat întotdeauna pământul cu bălegar. Ce scârbos! Apa subterană pe care se pune birul acum a fost intoxicată cu nitrați. Ca urmare, închidem grădinile noastre, organizăm un deșert ca la carte, că tot e cald de mori ori plouă de te îneci și cumpărăm din grădinile lor. Săracă țară bogată!

Ne-au momit cu creșteri spectaculoase de pensii și acum, după marea schimbare politică, ni le tund binișor, că prea au început să se îngurășe pensionarii! Nu toți, desigur. Dar săracii aceia care ridică lunar atâta bănet, legal desigur, că doar ei fac legile, au și obosit cu numărutul.

Suntem performanți și constructivi. Să acorzi unora spor de periclitate, că li se bășește soacra, este o treabă pur românească. În timp ce biete vaci trebuie să-și reducă numărul că fac găuri în ozon cu vânturile lor.

Cam cu din astea se ocupă Uniunea și noi executăm. Cum să nu executăm, cum să nu ne aliniem. Am anulat alegeri prezidențiale mai mult dintr-un moft. Că uite, bieții procurori tot decupează de prin ziare frânturi de articole ca să-i confecționeze o celulă de trădător extremist celui ce vorbea de apă, hrană, energie. Utopii, desigur.

Slavă Domnului că au apărut doi candidați în finală – unul care se uită în jos, și e bine, că așa nu ne deochem, și altul doar la pumn, că așa e în tenis.

Ne-am construit o lege, foarte bună lege, care amintește de reglementările catolice după care funcționa inchiziția. Dacă zicem ceva despre știți voi cine, nu vom fi arși pe rug, dar la reeducare tot vom fi trimiși. Au mai pățit-o și alții înaintea noastră, când elita știutoare de carte a fost trimisă la pușcării, în lagăre – la reeducare.

Românca Ana Pauker aviza dosarele răsunătoare prin care se însănătoșea societatea românească.

Acum abia aștept să merg la pușcărie dacă vorbesc despre creațiile, fie ele și jurnalistice, ale lui Mihai Eminescu, Radu Gyr, Mircea Vulcănescu, Mircea Eliade și alții. M-aș mai odihni și eu, stând între patru pereți pe banii poporului. Păi, da!

Slavă Domnului, militarilor pensionați pe când țara se chinua să intre în NATO nu le-a crescut pensia, în toți acești ani când celorlalți li s-a întâmplat. Păi de ce să le fi crescut, că Ciolacu era atât de sigur că ajunge președinte, încât după momeala cu ordonanța de urgență a intervenit la avocatul poporului pentru neconstituționalitatea gestului. Și a câștigat...

Într-adevăr, un gest exagerat pentru armata de rezervă, când la graniță arde războiul pentru Ucraina. Politicienii au crezut că rușii sunt extratereștri și oricum nu ne putem apăra de farfuriile zburătoare. Dar e un avantaj, militarii „necrescuți” vor fi dijmuiți mai puțin acum, când România tocmai este salvată!

În încheiere, mă tot gândesc dacă n-a sosit momentul să întemeiem o fundație pentru cultul eroilor negativi. Pe Nicușor nu-l putem alege ca patron spiritual că nu e de anvergura lui Nicu. Ăla era deja Nicu când n-a vrut să se ducă cu oastea la Praga.

Doamne ce nație de râs am ajuns. Până și fostul președinte, săracu', a ajuns atât de stresat, încât joacă golf cu... Carmen.

Doamne, dă bine poporului meu, că la lideri nu te pricepi! ■

“Premiile Cultul Eroilor” Ediția a XII-a, 2025

**2000 de dolari
pentru cele mai bune
lucrări de istorie
ale anului 2025!**

La această ediție sunt acceptate în concurs cărțile de autor (sau autor colectiv) în limba română apărute în anul 2025. Nu sunt luate în considerație lucrările reeditate.

Autorii sunt rugați să expedieze volumul propus pentru concurs (cel puțin două exemplare) pe adresa: Asociația Națională Cultul Eroilor “Regina Maria”, Bd. Ion Mihalache nr. 124-126, Sector 1, București, Cod poștal: 011203.

Termenul limită de înscriere a lucrărilor: 31 decembrie 2025.

Marele Premiu
“Comandor Virgil Alexandru
Dragalina”,
în valoare de 1000 de dolari SUA

Premiul
„Sublocotenent Ioan R. Marinescu”,
în valoare de 500 de dolari SUA

Premiul
„Căpitan aviator Alexandru
Manoliu”,
în valoare de 500 de dolari SUA

Marele Premiu
“Comandor Virgil
Dragalina”, în valoare de
1000 dolari SUA, a fost
acordat lucrărilor *Sub
flamura eternității*, de
Corneliu Stoica, și *Ani
de bejenie*, de Dumitru
Valentin Pătrașcu

Gala Premiilor Asociației Naționale
Cultul Eroilor “Regina Maria”, Ediția a XI-
a, 2024, s-a desfășurat în 27 mai 2025, la
Palatul Cercului Militar din București.

La această ediție au fost înscrise 18
lucrări cu tematică istorică și de evocare
a eroilor căzuți în războaiele pentru
apărarea ființei naționale.

Juriul, alcătuit din colonel (ret.)
prof. univ. dr. Petre Otu, colonel (ret.)
prof. univ. dr. Alexandru Oșca, colonel
(ret.) dr. Ilie Schipor, general de
brigadă (ret.) Grigore Buciu, colonel
(ret.) Dumitru Dan Roman, a decis să
acorde următoarele premii:

**Marele Premiu “Comandor Virgil
Alexandru Dragalina”**, în valoare de
1000 dolari USA, a fost a lucrărilor:

Corneliu Stoica, *Sub flamura
eternității*, Editura Magic Print, Bacău,
2024, Dumitru Valentin Pătrașcu, *Ani de
bejenie. Refugiați din teritoriile românești
cedate în 1940 stabiliți în județul Gorj
(1940-1943)*, Editura Militară, București,
2024.

Despre valoarea celor două cărți au
vorbit prof. univ. dr Petre Otu și prof.
univ. dr. Alexandru Oșca.

Gala Premiilor Cultul Eroilor Ediția a XI-a

Corneliu Stoica și Petre Otu

Alexandru Oșca și Dumitru Valentin Pătrașcu

Premiul "Căpitan Alexandru Manoliu",
în valoare de 500
dolari USA, a revenit
volumului: Constantin
C. Petolescu, *Maiorul
Ioan Coravu. Un erou
al războiului pentru
Întregirea României*;

Editura Militară, București, 2024.

Lucrarea a fost prezentată de colonelul
(ret.) Dumitru Dan Roman, membru al
juriului și inițatorul concursului.

**Premiul
"Sublocotenent
Ioan R. Marinescu",**
în valoare de 500
dolari USA, a revenit
volumului: Dragoș
Zamfirescu, *Un om
pierdut în gulagul
sovietic. Alexandru*

*Țățulescu, medicul generalului Gheorghe
Avramescu. Confesiuni*, Editura Militară,
2024.

Cartea și autorul au fost prezentate
de generalul de brigadă (ret.) Grigore
Buciu.

Eveniment dedicat Zilei Eroilor
2025, Gala Premiilor Cultul Eroilor a fost
moderată de general-locotenent (r)
Corneliu Postu, președintele Asociației
Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria". ■

Constantin Petolescu și Dumitru Roman

Dragoș Zamfirescu și Grigore Buciu

O imagine pentru arhiva istorică a Cultului Eroilor

De la București, odată scăpat din strânsoarea metropolei dâmbovițene, ajungi cu mașina la Călărași în cel mult o oră și jumătate. Rulăm pe autostradă cu 130 km, ca să nu întârziem la întâlnirea cu oamenii de la Cultul Eroilor acestui județ. Punctualitate militară subînțeleasă, din moment ce în mașină se află un general cu trei stele și un căpitan de poliție,

IN HONOREM

Nicolae Dragu și Nicolae Țiripan

iar la volan oficiază un colonel... Delegația de la ANCERM – Corneliu Postu, Dumitru Dan Roman și Ioan Ioniță – este întâmpinată, încă de la intrarea în oraș, de economist Nicolae Dragu, președinte; profesor Nicolae Țiripan și comisar-șef (r) Gheorghe Marian, vicepreședinți ai filialei județene Cultul Eroilor. Ne încadrăm în programul gazdelor: o întâlnire la sediul filialei, o clădire cochetă și bine îngrijită, pusă la dispoziție, prin contract de concesiune, de primăria locală, urmată de scurte vizite la Cimitirul Eroilor, la Monumentul

Eroilor, dar și la Aleea regilor, din parcul central al municipiului.

Momentul cel mai important al zilei de 17 septembrie 2025 se desfășoară la Biblioteca Județeană „Alexandru Odobescu”, sub coordonarea domnului Nicolae Dragu.

O sală arhiplină, cu participanți din toate categoriile sociale, tineri și vârstnici, veniți să asiste la lansarea monografiei eroilor călărășeni, lucrare semnată de profesorul Nicolae Țiripan, personalitate apreciată și respectată în județ, poate cel mai bun cunoscător al istoriei jertfelor eroice ale oamenilor

din această parte de țară. Lansarea acestei cărți are loc într-un moment jubiliar pentru filiala județeană: împlinirea a 20 de ani de la înființare și a 10 ani de la recunoașterea personalității juridice prin hotărâre judecătorească. De aceea, eu aș îndrăzni să afirm aici că monografia asociației, dincolo de actul de cultură în sine, remarcabil, fără îndoială, este și un nou **Monument** închinat eroilor călărășeni. Este singura lucrare de acest gen care reușește să ne dea o imagine excepțională, unitară, asupra jertfei românilor din acest colț de țară românească, cuprinzând județul Călărași, dar și bună parte din județul Ialomița. Prin urmare, noi, cei prezenți în sală, am fost martori nu numai la lansarea unei cărți, ci și la sfințirea unui Monument al Eroilor călărășeni. Meritul este, firește, al profesorului Nicolae Țiripan, care timp de 20 de ani, de când s-a înrolat voluntar în asociația Cultul Eroilor, a răscolit arhivele și a străbătut satele și comunele județului ca să adune date despre cimitirele eroilor, despre monumentele ridicate de-a lungul anilor, despre eroii săi.

Vor ști, oare, generațiile viitoare să respecte acest travaliu intelectual al domnului profesor, autorul cărții, și să țină aprinsă, peste ani, candela Recunoștinței?

(continuare la p. 74)

Generalul Corneliu Postu, felicitându-l pe profesorul Nicolae Țiripan, autorul monografiei eroilor călărășeni, și pe economistul Nicolae Dragu, la încheierea activității în fruntea Filialei județene Călărași a ANCERM.

*Călătorule, aici stejarii au nume, căci
rădăcina lor este dragostea de țară,
trunchiul lor este forța de nebiruit,
iar coroana credința neclintită în bunul
Dumnezeu.*

*Eroii noștri s-au întors acasă!
(Inscripție pe memorialul Regimentului 48
Infanterie)*

La Buzău, copacii au nume de eroi. Prin grija consiliului local Buzău, în special a primarului Constantin Toma, și a colaborării permanente cu Divizia 2 Infanterie Getica, cu sprijinul de specialitate al Institutului European pentru Cercetări Multidisciplinare, prin Centrul de Științe Istorice și Arheologie, și al Arhivelor Militare Naționale Române, a fost realizat, în Parcul Crâng, ansamblul comemorativ denumit *Memorialul Eroilor Regimentului 48 Infanterie Buzău*.

Regimentul 48 Infanterie Buzău a fost înființat în anul 1914, ca parte a Brigăzii 26 Infanterie din Divizia 13 Infanterie Ploiești, pe structura unui nucleu de ofițeri și instructori din contingentele din rezervă și completare ale Regimentului 8 Infanterie Buzău, unitate cu tradiție în armata română, care participase la Războiul de Independență, 1877-1878, și la Războiul Balcanic din 1913. Majoritatea celor care încadrau regimentul erau rezerviști.

Botezul focului l-a primit în luptele din zona Gregoriberg și zona Cornățel, mai precis în localitatea Roșia (Rotenberg), în apropiere de Sibiu. În atacul de noapte din dealul Rotenbergului, din 9/22 septembrie 1916, primul episod memorabil din istoria regimentului, au murit 22 de ofițeri și 1150 de subofițeri și trupă, însuși comandantul regimentului fiind grav rănit. Regimentul a luptat apoi în defileul Oltului, unde a zădărnicit planurile ofensivei generalului german Erich von Falkenhayn de a bloca defileul și a dat posibilitatea Marelui Cartier General român să trimită forțe noi, pentru a evita primejdia încercuirii Grupului Olt, ulterior a Grupului Jiu, și, pe cale de consecință, o catastrofă națională, care ar fi dus la ieșirea României din război.

Epopeea Regimentului 48 Infanterie Buzău în Primul Război Mondial a continuat la Mărășești, în vara anului

Memorialul Eroilor Regimentului 48 Infanterie Buzău

1917, culminând cu contraatacul de la Pădurea Răzoare și, mai departe, cu luptele de pe Dealul Muncelul. În urma pierderilor suferite, regimentul a fost retras și trimis la refacere și completare în zona Deleni-Maxut, județul Iași, unde a suferit din nou pierderi mari, din cauza tifosului exantematic și a febrei recurente. Aproape 600 de militari, răpuși de boală, au fost îngropați, în gropi comune, la marginea localității Maxut, comuna Deleni, județul Botoșani (în prezent județul Iași).

După ani și ani de uitare și degradare, în urma cercetărilor efectuate de colonelul Liviu Corciu, cimitirul a fost reabilitat în octombrie 2012, la inițiativa Fundației „Mareșal Alexandru Averescu” din Buzău, prin grija primăriei Deleni. Cimitirul are o suprafață de 480 m² și are delimitate opt parcele cu 16 cruci din piatră de Năeni.

După perioada de refacere de la Deleni, Regimentul 48 Infanterie a fost dislocat în cadrul Diviziei 13 Infanterie, în sudul Basarabiei, pentru a apăra zona de atacurile bandelor de soldați ruși dezertori, contaminați de flagelul bolșevismului.

Sfârșitul războiului găsește regimentul în sudul Basarabiei, de unde revine în garnizoana Buzău la 23 decembrie 1919.

Conducerea Filialei Buzău a ANCERM
la Ziua Veteranilor de Război, 2025

Pentru a cinsti glorioasele fapte de arme ale acestui brav regiment, la 1 Decembrie 2020, de Ziua Națională, într-un cadru restrâns, impus de restricțiile cauzate de pandemie, a fost inaugurat Memorialul Eroilor Regimentului 48 Infanterie.

„Prin realizarea acestui Memorial, un adevărat cenotaf viu, îi aducem într-un fel pe eroii noștri acasă, aici, la

Flori lângă flori, pentru eroi!

Buzău, de unde au plecat în 1916 pentru a-și apăra țara. Atunci, în 2020, am apelat, prin intermediul mass-media, și la rudele eroilor pentru a planta câte un stejar pentru străbunul lor. Am avut surpriza plăcută să se prezinte mai mulți urmași însoțiți de copii și nepoți, ce a creat o mare emoție pentru toți cei care au participat la acest eveniment... Așa că citiți bine: unul dintre ei ar putea fi străbunicul dumneavoastră despre care nimeni din casă nu povestește pentru că pur și simplu a plecat la război și nimeni nu știe ce s-a mai întâmplat cu el. Citiți istoria, aduceți o cană cu apă stejarului care prinde rădăcini de la eroismul unui militar din Regimentul 48 Infanterie și mergeți acasă, în satul dumneavoastră, ca să le spuneți vecinilor să-și caute în Parcul Crâng moșul viteaz care a apărut Sibiul și mai apoi Defileul Oltului, pentru ca în cele din urmă să se stingă în Moldova, într-un bordei de pământ, bolnav de tifos exantematic sau de febră recurentă!”

Am redat din cuvântul primarului Constantin Toma, omul care a susținut cu bună credință acest proiect.

Memorialul constă într-un ansamblu de 775 de stejari plantați în Parcul Crâng, fiecare având o plăcuță cu numele unui erou căzut la datorie. Acest gest are o dublă semnificație: stejarii, ca arbori pereni, sugerează reziliență și continuitate, în timp ce personalizarea lor restituie identitatea fiecărui erou, transformând o statistică într-o poveste umană. Pământul adus de la groapa comună din Deleni și depus la rădăcina fiecărui stejar amplifică dimensiunea sacră a ansamblului.

În jurul Obeliscului din centrul Parcului Crâng, copacii existenți sau alții nou-sădiți au primit numele unor personalități marcante ale vieții culturale și științifice românești, cu conexiuni în ținutul Buzăului.

Memorialul Regimentului 48 Infanterie din Parcul Crâng este un exemplu elocvent de recuperare a memoriei colective prin mijloace simbolice și educative.

■

Colonel (r) Dragoș-Claudiu AXINIA
președintele filialei Buzău
a ANCE „Regina Maria”

Bibliografie

Nicoară, Adrian - *Patrimoniul de ieri, implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine*, Conferință științifică internațională, ediția a III-a, Editura „Print-Caro” SRL, Chișinău, 2021.

A.M.N.R., Pitești, *Fond Regimentul 48 Infanterie, Dosar 11*.

Arhivele Naționale, Serviciul Județean Buzău/A.N. SJBz, *Fond Colecția de manuscrise C. Dumitrescu, volumul IX. B, Material documentar privind viața orașului Buzău, Armata*.

Nicoară, Adrian, *În Crângul Buzăului stejarii au nume de eroi*, Editura Alpha MDN Buzău 2024

<https://buzaulinreportaje.ro/memorialul-radacinilor/> accesat la 04.06.2025, ora 20.38.

Pelerinaj în Pasul Vâlcan

Cinstirea eroilor căzuți în Valea Jiului, în 1916, în prima sâmbătă de după Sfânta Maria Mare, la cota 1621 a Pasului Vâlcan a fost, în anul acesta, la a zecea ediție.

Practic a devenit un pelerinaj în cadrul cultului eroilor. Oficialități, voluntarii cultului, reprezentanți ai unor formațiuni și partide politice, oameni de rând urcă muntele, unii pe jos, pentru a aduce un omagiu celor peste 1500 de ostași români căzuți în luptă pentru a apăra hotarul României de atunci. În fruntea pelerinilor urcă drapelele de luptă ale regimentelor care au luptat în această vale și pe acești munți. În restul timpului ele sunt păstrate în marea sală a Primăriei din orașul Vulcan, instituție care găzduiește și Filiala Hunedoara a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

În această zi de 16 august 2025 au fost prezenți vicepreședinți ai consiliilor Județene Hunedoara și Gorj, prefectul județului Hunedoara, primari, politicieni, un secretar de stat, un parlamentar, delegați ai unor organizații obștești. Au urcat muntele durerii delegații ale filialelor Cultul Eroilor Hunedoara, Gorj, Dolj, Sibiu, Argeș, ale subfilialelor hunedorene Deva, Brad, Orăștie, Petroșani, Lupeni, Uricani ș.a. Din partea Biroului

Executiv Central a fost prezentă o delegație alcătuită dintr-un vicepreședinte și președintele filialei București a ANCE „Regina Maria”.

În discursuri emoționante s-au omagiat luptele, eroii și jertfa lor.

A fost invocată și amintirea fostului lider al Cultului Eroilor județean, regretatul primar Gheorghe Ile, a omului de afaceri Emil Părău și a celorlalți contribuabili, care au realizat ansamblul memorial de la această înălțime, un adevărat sanctuar al eroilor, așezat pe fosta graniță dintre Ardeal și România regalistă. Au fost depuse la monumente coroane de flori, printre ele distingându-se una specială, dedicată Reginei Maria (150 de ani de la naștere) în culorile ei preferate, de către directorul Muzeului de istorie Orăștie, vicepreședinte al filialei Hunedoara a Cultului Eroilor.

Acțiunea, ca de fiecare dată, a fost organizată de primarul orașului Vulcan, în cooperare cu Filiala Hunedoara a Cultului Eroilor, al cărei membru este, reușind împreună să convingă în jur de 200 de oameni să urce muntele. (G.B.)■

Invitații revistei *România eroică*

Aveți un erou, o personalitate politică sau militară pe care ați îndrăgit-o, la care țineți foarte mult și vă este aproape de suflet?

Iată întrebarea pe care am adresat-o, de-a lungul anilor, invitaților revistei „România eroică”.

Și iată răspunsurile primite:

Ioan Scurtu, istoric: Nicolae Iorga.

Neagu Djuvara, diplomat și istoric: Tudor Vladimirescu, Nicolae Bălcescu, C. A. Rosetti, Ion Brătianu, Ion I. C. Brătianu.

Petre Georgescu Dedy, sculptor: Decebal, Alexandru Ioan Cuza.

Petre Otu, istoric: generalii Constantin Brătianu, Vasile Rudeanu, Ernest Broșteanu, Constantin Coandă, Ioan Dragalina, mareșalul Constantin Prezan.

Aurel Pentelescu, istoric: Mihai Viteazul, Ion I. C. Brătianu, Ion Antonescu.

Nicolae Spiroiu, general și om politic: Ștefan cel Mare.

Radu Greceanu, istoric și genealogist: Ion Ghica, Regina Maria.

Opritsa Dragalina Popa, scriitoare: generalul Nicolae Dragomir, căpitanul aviator Alexandru Manoliu.

Cimitirul Eroilor din Căldărași în primii ani.
Sursa: Arhivele Militare Naționale Române

Cimitirul Eroilor Căldărași după restaurare, 2025. Foto: Nicolae Țiripan

CĂLĂRAȘI

Cimitirul eroilor a fost restaurat

La Căldărași, Cimitirul Eroilor a fost amenajat în anul 1920 în interiorul Cimitirului Ortodox Central, datorită preocupării generalului Constantin Rășcanu, comandantul Brigăzii 30 Infanterie și al Garnizoanei Căldărași, dar și stăruinței soției sale Aneta, „fiind la timpul respectiv un prim exemplu care, ulterior, a fost preluat și de alte localități și oameni de bine”.

În primul număr din 1921, revista „Cultul Eroilor Noștri”, sub titlul „Pilde de urmat”, consemna:

„Ce poate face o mână de oameni de inimă ne-a dovedit-o orașul Căldărași. Pe tăcute, fără trâmbițări, înzestrați cu o energie de fier și însuflețiți de cele mai înalte simțăminte, acești oameni au reușit să înfăptuiască o operă măreață, menită a cinsti, după cum se cuvine, memoria scumpilor noștri morți, jertfiți pentru Patrie.

Sufletele acestor eroi, de acolo de unde sunt ele, se vor simți ferice, văzând că cei rămași nu i-au uitat și că sublimul lor sacrificiu va rămâne pururi pildă vie generațiilor viitoare. Rămășițele pământești ale eroilor înmormântați la Căldărași odihnesc în jurul unuia din cele mai frumoase monumente funerare din țară, care ar putea face cinste oricărui alt oraș.

Trecând peste spiritul de modestie al inițiatorilor, arătat cu prisosință tot timpul cât au durat lucrările, ne îndeplinim o datorie a-i da ca exemplu tuturor, citându-le numele. Ei sunt: D-na și D-nul G.I. Rășcanu, Comandantul garnizoanei Căldărași și D-nul Săndulescu, inginerul șef al județului Ialomița. Menționăm că cetățenii căldărășeni s-au arătat a fi la înălțimea inițiatorilor, acordându-le un larg sprijin moral și material. Fie ca pilda lor, dovada unor înalte calități morale, să fie urmată de toate orașele și satele României Mari.

E o datorie obștească să îngrijim de monumentele celor care, înfruntând moartea, au înfăptuit visul nostru de veacuri. Încrezători în virtuțile Neamului, așteptăm vestea din toate unghiurile țării, că toți fiii ei, apreciind sacrificiul celor morți pentru Patrie, au pornit cu drag la muncă pentru cinstirea memoriei eroilor noștri.”

Am reprodus integral consemnarea de acum o sută de ani și mai bine, pentru că ea se potrivește ca o mână de realitate și oamenilor de azi ai Căldărașului.

Intrarea în cimitir este străjuită de un arc sub formă de boltă, pe al cărui frontispiciu stă înscrisă devisa PENTRU PATRIE, iar pe părțile laterale, la intrare, sunt săpate în piatră următoarele inscripții: „V-ați sacrificat viața luptând vitejește și înfruntând furia vrăjmașului Turtucaia, Parachioi, Corbu, Epurești”. În dreapta – 1919 și în continuare: „Cu jertfa vieții voastre ați făurit întregirea neamului împingând hotarele la Tisa și Nistru.”

Pe pereții din curtea interioară ai arcului în formă de boltă este înscris, de ambele părți, un emoționant îndemn pentru toate generațiile care vor urma: „Respectați cu venerație mormintele acestor eroi și luați pildă de la ei pentru iubirea voastră de țară”.

La început, aici, au fost înmormântați toți eroii

aduși din diferite părți ale frontului, dar, la un moment dat, spațiul a devenit insuficient, mai ales atunci când s-a pus problema aducerii osemintelor celor circa 900 de eroi ialomițeni căzuți pe câmpurile de luptă din județul Vaslui. Pentru reînhumarea osemintelor acestor eroi a fost necesară construirea, cu sprijinul garnizoanei Călărași, a unui osuar, iar la 2 iunie 1938 – ZIUA EROILOR – osemintele celor peste 900 de eroi erau reînhumate, în cadrul unei solemnități speciale. Tot atunci a fost adăugat și monumentul – operă a sculptorului Vasile Ionescu Varo, pe al cărui soclu au fost înscrise cuvintele: „EROILOR NOȘTRI ETERNĂ RECUNOȘTINȚĂ”.

De-a lungul timpului, cu deosebire după primul război mondial, dar și în timpul celui de-al doilea război mondial, Cimitirul Eroilor din Călărași a cunoscut nenumărate momente de cinstire a eroilor, pe care locuitorii orașului le-au trăit cu prilejul înmormântării sau reînhumării osemintelor unor eroi călărășeni și ialomițeni.

Abandonat de regimul comunist, dar și de cel instaurat după evenimentele din decembrie 1989, Cimitirul Eroilor călărășeni și ialomițeni a fost restaurat începând cu anul 2000, când s-a făcut proiectarea, proiectul fiind realizat de firma S.C. SANDRA COM SRL, condusă de ing. Mișaca Hristu, iar constructor S.C. DANI-ANA SRL, condusă de Barbu Anghel. Au mai fost implicați în proiect inginer autorizat pentru lucrări de arhitectură loclu Genove, dirigit de șantier – ing.

Gruia Nicolae și Florin Rădulescu, cel ce conduce Muzeul Municipal Călărași.

În perioada 2014-2016 au fost efectuate lucrările de restaurare la portalul Cimitirului Eroilor, după care lucrările au fost abandonate, fiind reluate abia în anul 2021. Lucrările de reparare a gardului de incintă, pavarea aleilor de acces și restaurarea crucilor au fost încheiate la 15 septembrie 2024. Pe întreaga perioadă, lucrările au fost supravegheate permanent de Nicolae Dragu – viceprimar al municipiului Călărași și președinte al Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria” – Filiala județului Călărași.

Astăzi, Cimitirul Eroilor Români din municipiul Călărași cuprinde 73 de cruci, după cum urmează: 37 de cruci cu inscripția „Mort pentru Patrie”; 7 cruci cu inscripția „Soldat rus mort pentru patrie 1916”; 1 cruce cu inscripția „Șase eroi necunoscuți morți pentru patrie 1917”; 28 de cruci care au înscrise numele eroilor. Se adaugă acestora câteva cruci ridicate de urmașii eroilor, așezate în partea dreaptă a cimitirului.

În ziua de 29 mai 2025 – ZIUA EROILOR – cu prilejul ceremonialului desfășurat în Cimitirul Eroilor din municipiul Călărași a avut loc și sfințirea acestuia de către preoții prezenți, în frunte cu protopopul de Călărași, Vasile Viorel Dinu, prilej cu care, în cadrul slujbei, au fost citite și numele tuturor eroilor călărășeni jertfiți pentru patrie. ■

Profesor Nicolae ȚIRIPAN

Un act de Cultură și un gest de Recunoștință!

Nicolae Țiripan, *Asociația Națională Cultul Eroilor “Regina Maria”, Filiala Județului Călărași. Monografie*, Editura Agora, Călărași, 2025.

Cartea prietenului și colegului meu, profesorul **Nicolae Țiripan**, este mai mult decât o monografie: este o lucrare de suflet, o restituire necesară a eroilor care au scris cu jertfa lor pagini din trecutul Călărașului și al neamului românesc.

Lucrarea are o structură riguroasă și bogată: pornește de la istoria „Societății Mormintele Eroilor Căzuți în Războaie”, scoate din uitare **figuri de eroi locali** – de la sublocotenenți și caporali până la generali și cavaleri ai Ordinului „Mihai Viteazul” – și continuă cu prezentarea cimitirelor eroilor din municipiul Călărași și din Slobozia. Toate aceste pagini recompun un tablou emoționant al sacrificiului, dar și al respectului datorat celor care ne-au precedat.

Valoarea acestei cărți este dublă: **istorică și civică**. Istorică, pentru că oferă informații documentate, utile cercetătorilor, profesorilor, elevilor. Civică, pentru că ne amintește, în chip concret, că libertatea și liniștea de azi se sprijină pe jertfa eroilor de ieri. Într-o vreme în care

memoria istoriei se estompează, această carte readuce în atenția comunității noastre chipuri, nume și fapte care merită cunoscute și cinstite. Demersul lui Nicolae Țiripan este, în fond, un **gest de recuperare morală și spirituală**. Cu pasiune, răbdare și acribie, autorul reușește să dea glas istoriei acestor locuri, care altfel ar fi rămas tăcută în arhive și pietre de mormânt.

În numele celor care s-au jertfit pentru țară, în numele generațiilor care vin și au nevoie de repere solide, mulțumim autorului pentru această punte între trecut și prezent: un act de Cultură și un gest de Recunoștință.

Nicolae Țiripan își confirmă, prin această monografie, statutul de cercetător atent al istoriei locale și de păstrător al memoriei eroilor. Este de apreciat tenacitatea și acribia documentării autorului, dar și implicarea sa civică în cadrul Asociației „Cultul Eroilor”.

Sperăm ca această carte să ajungă în cât mai multe case, școli și biblioteci, pentru ca memoria eroilor să rămână vie. ■

Profesor dr. Tudor CONSTANTIN

**150 de
ani de la
nașterea
Reginei
Maria**

Țării mele și Poporului meu, când veți ceti aceste slove, Poporul meu, eu voi fi trecut pragul Tăcerii veșnice, care rămâne pentru noi o mare taină. Și totuși, din marea dragoste ce ți-am purtat-o, aș dori ca vocea mea sa te mai ajungă încă o dată, chiar de dincolo de liniștea mormântului. Abia împlinisem 17 ani, când am venit la tine; eram tânără și neștiutoare, însă foarte mândră de țara mea de baștină, și am îmbrățișat o nouă naționalitate, m-am străduit să devin o bună Româncă...

Nimeni nu e judecat pe drept cât trăiește: abia după moarte este pomenit sau dat uitării. Poate de mine vă veți aminti, deoarece v-am iubit cu toată puterea inimei mele și dragostea mea a fost puternică, plină de avânt: mai târziu a devenit răbdătoare, foarte răbdătoare...

Te binecuvântează, iubită Românie, țara bucuriilor și durerilor mele, frumoasa țară, care ai trăit în inima mea și ale cărei cărări le-am cunoscut toate. Frumoasa țară pe care am văzut-o întregită, a cărei soartă mi-a fost îngăduit să o văd împlinită. Fii tu veșnic îmbelșugată, fii tu mare și plină de cinste, să stai veșnic falnică printre națiuni, să fii cinstită, iubită și prețuită.

c. hania.

Maria, cea mai de seamă regină a României, dar și cea mai iubită de români, s-a născut la 29 octombrie 1875, la Eastwell Park, Ashford, Kent, Anglia, și a murit la Castelul Pelișor, Sinaia, la 18 iulie 1938, la vârsta de doar 62 de ani.

Măcinată de o boală necruțătoare, și-a căutat vindecarea la cele mai vestite sanatorii din Europa, iar când a simțit că i se apropie sfârșitul s-a întors acasă, să moară în țara pe care a iubit-o și a întregit-o în hotarele ei firești. Trupul ei a fost înhumat, așa cum i-a fost dorința testamentară, în biserica episcopală de la Curtea de Argeș, iar inima i-a fost depusă într-o raclă la capela Stella Maris, de la Balcic (astăzi, în Bulgaria), în castelul ei favorit de la malul Mării Negre, construit și amenajat după planurile și gusturile sale.

La doi ani de la moarte, în 1940, după cedarea Cadrilaterului, inima reginei a fost mutată la Castelul Bran.

În opinia reputatului istoric Florin Constantiniu, Regina Maria a fost "cea mai de seamă dintre reginele României". Argumentele pe care le aduce regretatul istoric se topesc într-un portret memorabil, poate printre cele mai reușite care i-au fost dedicate de-a lungul anilor acestei femei atât de fermecătoare, de inteligentă și vizionară.

"...Această tânără prințesă engleză, nepoată a reginei Victoria, ajunsă în România prin întâmplarea unei căsătorii – scrie Florin Constantiniu – a știut, întocmai ca și bărbatul ei, regele Ferdinand, să se identifice cu interesele și aspirațiile poporului român. Și unul, și celălalt ar fi putut să vadă în țara pe care aveau să o cârmuiască din 1914 o simplă sursă de bogăție și de prestigiu regal. Nu! Amândoi, rege și regină, cu o dăruire exemplară, au înțeles că misiunea lor istorică era să-i conducă pe români spre împlinirea visului, profund împlântat în conștiința colectivă a națiunii: desăvârșirea unității naționale.

Maria - cea mai iubită regină a României

În anii participării României la primul război mondial, în momentele cele mai grele pentru țară, când Oltenia și Muntenia erau ocupate de trupele Puterilor Centrale și ale aliaților lor, iar Regele, Guvernul și Parlamentul erau în refugiu la Iași, în

timp ce Moldova (să precizăm că atunci se întindea până la Prut, Basarabia fiind sub stăpânire rusească) era bântuită de o ucigătoare epidemie de tifos exantematic, în aceste împrejurări de cumplită vitregie, regina Maria nu și-a pierdut nici cumpătul, nici credința în victorie. În întunericul deznădejdi și al disperării, ea a fost lumina. Lumina care a dat consolarea, sprijinul, încrederea. Intrarea ei într-un salon de spital era un fel de apariție cerească; deși vorbea stricat românește, simpla ei prezență printre răniți era un adevărat miracol: sfărtecați, mutilați, pradă durerilor, ei vedeau în regina lor un înger al mântuirii, nu un înger al mântuirii individuale, ci al mântuirii neamului.

Simțea, în acele zile, că Dumnezeu îi pusese pe umerii ei și ai lui Nando (regele Ferdinand) o cruce prea grea. A purtat-o cu demnitate și curaj. În zilele de umilință ale Păcii de la București cu Puterile Centrale și aliații lor, crucea a devenit strivitoare. Și-a asumat suferința știind că nu era vorba de suferința ei ca regină, ci de suferința neamului românesc prin ea. Când biruința a venit, regina Maria a fost prezentă la Paris – unde se desfășura Conferința de Pace – pentru a pleda în favoarea drepturilor României. A făcut-o cu inteligență, tact și... umor. În discuțiile cu prim-ministrul Franței, Georges Clemenceau, sau cu președintele SUA, Woodrow Wilson, a dovedit calități remarcabile de diplomat, având replici prompte și spirituale.

Anii din urmă ai vieții i-au fost întunecați de ostilitatea fiului ei, Carol al II-lea, care, temându-se că prestigiul mamei ar putea să-i umbrească autoritatea, a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a o marginaliza și pentru a o șterge din amintirea poporului român.

Viața intimă a Reginei Maria a făcut obiectul unei avalanșe de comentarii răuvoitoare. În istorie, bârfele nu contează. Ceea ce istoria reține este rolul pe care o personalitate l-a jucat pe scena istoriei. Pentru regina Maria, anii 1916-1918 au fost her finest hour. Atunci, ea a întrupat voința de unitate națională a românilor și chiar când, sub povara adversităților, națiunea s-a încovoiat, ea a rămas dreaptă și a păstrat certitudinea victoriei..."

Cititorul zilelor noastre, impresionat de acest portret minunat, are motive să fie mândru că, în vremurile cele mai grele ale istoriei sale, națiunea română a avut o asemenea regină!

Cu moartea reginei Maria se sfârșește o pagină glorioasă din istoria României, poate cea mai luminoasă din câte i-au fost date acestui popor.

Ce știu românii de astăzi despre Regina Maria și despre ce a făcut ea pentru întregirea României? Ne spune tot istoricul Florin Constantiniu: "Suntem însă - vai! - prea nevrednici pentru a ține minte cât datorăm acestei regine." ■

D.D. ROMAN

Regina Maria Singura Doamnă a tuturor românilor

Un călugăr de la Mănăstirea Bogdana, pe numele său Isaia Țugurlan, a dorit în tinerețea sa să plece la Muntele Athos să devină pustnic. Credea că acolo pe muntele dintre cer și mare s-ar putea ruga în liniște pentru sufletul lui și pentru iertarea oamenilor.

A plecat prin pădurile Moldovei să vadă mai întâi cum este pustietatea. A întâlnit undeva un sihastru înconjurat de singurătate și i-a spus ce-i cu el și ce are de gând să facă.

Schimnicul bătrân s-a mirat de dorința tânărului călugăr de a face un drum atât de lung. Isaia credea că acolo, pe muntele acela, este Grădina Maicii Domnului, locul cel mai potrivit să-l slujească pe Isus. Pustnicul l-a sfătuit să nu se grăbească, să rămână pe munții neamului său, că și aici este Grădina Maicii Domnului. Isaia a rămas, nu s-a sihăstrit, ci și-a urmat menirea printre oameni în vremuri grele, căci toată Țara Românească era Grădina Maicii Domnului.

Papa Ioan Paul al II-lea a venit la București într-o zi, când pe la amiază, a fost eclipsă de soare. A îngenuncheat pe pământ și l-a sărutat zicând că România este Grădina Maicii Domnului. Papa de la Roma nu spune lucruri gratuite, tot ce spune el are autoritatea adevărului. De unde știa acest papă charismatic și extrem de popular despre această grădină? Poate din adâncurile bibliotecii nesfârșite a Vaticanului, unde o icoană veche o înfățișează pe Fecioara Maria îmbrăcată în ie românească! Sau poate că i-a spus-o sângele lui prin care curgea un fricel românesc din Țara de Sus, venit din vechime prin mama sa! Sau poate din amândouă sursele știa!

Cu siguranță și Dumnezeu știa de această minunată Grădină crescută de istorie cu îndârjire, într-o intersecție geografică străbătută

Principele Ferdinand și principesa Maria, în 1893

de capătul spiralat al Carpaților, terminat brusc în Porțile de Fier ale Istrului. Dunărea – fluviul în care se strâng toate apele ce izvorăsc din spațiul românesc era sacru în vechime.

Știa cu siguranță de acest loc, din moment ce a rânduit ca, la momentul potrivit, să pună lângă regele țării o mare Doamnă – pe care

să o cheme Maria. Nici nu se putea un nume mai potrivit pentru un astfel de loc și o astfel de misiune!

Știm cu toții că într-o monarhie, capul țării și capul oștirii este regele. Iar Ferdinand a fost rânduit de soartă să fie regele României, între 1914-1927, o perioadă grea, de sacrificii și mari împliniri în care au început un mare și cumplit război și o mare

unire a tuturor românilor, într-un stat al lor, suveran și vizibil în Europa.

Regina Maria a jucat un rol esențial în toată această istorie, ea fiind sfetnicul de încredere al regelui, căruia-i sugera ideile, politicile, măsurile, iar Nando, prin îndârjirea care-l caracteriza, le conferea autoritate regală, obligându-le să se împlinească.

I.G. Duca, în memoriile sale, relatează despre tensiunea de la Curtea Regală provocată de izbucnirea, în iunie 1914, a Primului Război Mondial. Regele Carol I și regina Elisabeta, fideli angajamentelor asumate, erau într-o situație paradoxală.

Ca germani și ca semnatori ai unui tratat cu Germania, erau tentați să se alăture Puterilor Centrale. Interesele României susținute de majoritatea celor din Consiliul de Coroană erau obținerea Ardealului și Bucovinei de Nord, deținute de Imperiul austro-ungar. Oricare dintre opțiuni părea fatală pentru rege. Ca urmare, el își pregătește abdicarea. Elisabeta, firește, spunea în anturaj că ea pleacă în Germania, în cazul în care România intră în război alături de Antanta.

Principesa Maria, soția moștenitorului, ar fi spus că e treaba lui Ferdinand ce face în această situație, dar ea este regina României și rămâne aici, că nu are altă țară în care să se ducă.

Am amintit acest episod de culise pentru a arăta atașamentul ei față de poporul român și nivelul înalt la care ajunsese românizarea ei.

Maria era o prințesă străină, dar prin educație și prin înțelegerea profundă a specificului românesc, a sufletului țărânului român, a ajuns să fie mai româncă decât doamnele ce se trăgeau din neam românesc.

Prin tată era prințesă engleză, fica ducelui de Edinburgh și nepoată a reginei Victoria, iar prin mama sa Alexandra – mare ducesă a

Principesa Maria în costum național românesc

Rusiei, era din familia Romanovilor. În ființa ei foarte frumoasă și delicată curgea sânge englezesc și rusesc, cu influențe germane și dintr-o parte și din alta, așa cum în țara în care a venit să fie regină se întâlnea Occidentul și Orientul într-o psihologie și cultură cu totul aparte.

Ferdinand – nepotul lui Carol I, după desemnarea sa ca prinț moștenitor al României, a intrat în atmosfera românească, încercând să înțeleagă peste ce țară va domni.

Avea 16 ani când l-a întâlnit pe Ferdinand. Erau tineri și frumoși. S-au plăcut și s-au căsătorit în Germania. Acolo a avut loc nunta.

Au venit în țară căsătoriți. Evident, nu mai putea avea loc aici o nuntă princiară. Însă Alexandru Odobescu – mare scriitor și om de cultură și politician cu vederi largi – s-a gândit să le facă o surpriză. A adus din țară 32 de perechi de miri, cu nănași, druște și socri, care s-au cununat în București, în tot atâtea

simbolic acest prag împreună cu toate perechile de miri, și începe și ea o nouă viață românească.

Așa începe procesul de românizare a reginei Maria. Fiind o fată cultivată, își dă seama că acești oameni care alcătuiesc nația română, foarte rustică la acea vreme, sunt purtătorii unei culturi și civilizații arhaice, altfel decât cele occidentale din care proveneau ei – perechea princiară.

Chiar și înalta societate – și

Regina Maria și Regele Ferdinand I decorând soldații distinși în luptele de la Mărășești 28 august 1917

Tânăr fiind, deși cam tăcut și timid, s-a îndrăgostit de o domnișoară aristocrată din anturajul reginei Elisabeta. Prin aceasta depășea protocolul. Carol I l-a obligat să aleagă între tronul țării și frumoasa Elena Văcărescu. A fost obligat să aleagă tronul de același unchi intransigent, iar Elena a fost trimisă în exil. Nu sosise încă vremea Elenelor! Pentru Grădina Maicii Domnului fusese rânduită Maria!

biserici. Apoi aceste mini-nunți țărănești, fiecare cu obiceiul ei, au fost reunite la biserica Sf. Spiridon, unde a avut loc o ceremonie și o recepție regală, la care au luat parte și tinerii căsătoriți – Ferdinand și Maria.

Din perspectiva antropologică – nunta reprezintă în viața omului cel mai important prag de trecere, după care începe un nou ciclu, o nouă viață. Perechea princiară trece

curtea regală cu toate influențele occidentale, mai ales franțuzești și apoi germane – avea un arhaism al ei specific.

Regina Maria, cu spiritul ei ascuțit, și-a dat seama de valoarea distinctivă a acestui popor, foarte rămas în urmă social, de altfel, de comorile spirituale și materiale pe care le țineau în lăzile lor de zestre, în casele lor strict utilitare, dar și spiritualizate prin decorații

arhitecturale ori ambientale. Așa se explică natura leșea cu care regina îmbracă straiile țărănești, veșminte de nuntă dăruite ei de țărăncile în casele modeste ale cărora intra, gusta din mâncare și se minuna de măiestria țesăturilor și broderiilor. Straiile femeiești din Argeș, atât de frumoase și elegante ce purtau în ele influențe bizantine pătrunse prin Curtea de la Argeș, erau preferatele reginei și îi veneau atât de bine!

Atât de mult s-a îndrăgostit de straiile țărănești, încât a instituit o modă la curte. Doamnele din înalta societate veneau la festivități îmbrăcate românește. Intenționat ori nu, acest mod de comportare era menit a arăta că elita este românească și reprezintă poporul român, poporul cel mare și nu prea înstărit, din lipsă de pământ, pe spatele căruia se sprijinea bogăția lor.

Dar numai atât nu era suficient. Viitoarei regine i s-au pus dascăli de seamă, mari profesori universitari, cum au fost Nicolae Iorga, Rădulescu Motru ș. a., pentru a învăța istoria și geografia acestui pământ, avantajele și dezavantajele acestei poziții, marea capacitate de adaptare și supraviețuire a unui popor care își avea originile în Carpați și în jurul lor, într-o continuitate aproape mistică, care credea într-un Dumnezeu ce umblă desculț după turme, ca și ei, oamenii simpli. Dumnezeu avea casa-biserică lipsită de orgoliu, exact ca și ei.

Așa a aflat ea despre marile doamne ce au stat lângă marii voievozi și domni ai Țărilor Române. Marile doamne care au suferit traume adânci în urma unor tragedii de care domnii lor au avut parte. Printre ele, Doamna Stanca – puternica femeie care recuperează trupul decapitat al lui Mihai Viteazul și-l aduce undeva, într-o biserică din Vâlcea, Elena-Doamna, care a stat tăcută ca o muceniță în spatele lui

Alexandru Ioan Cuza, făcându-se că nu bagă de seamă ciudata lui aventură, doar de dragul de a avea urmași și, cine știe, moștenitori într-o visată monarhie românească. Să o amintim pe Despina, o altă mare doamnă a țării, după care se inspiră în făurirea propriei ei coroane pentru Încoronarea de la Alba Iulia.

Mai trebuie spus că regina Maria avea o mare admirație pentru Mihai Viteazul – un simbol plener care a fost transmis casei regale. Regele a înființat Ordinul „Mihai Viteazul” pentru cei mai reprezentativi eroi afirmați pe câmpul de luptă, care deveneau prin jurământ Cavaleri ai acestui ordin.

În noiembrie 1916, regina a recuperat capul lui Mihai Viteazul de la Mănăstirea Dealu, unde se păstra și l-a trimis la Odesa, pentru a-l feri de profanare. Civilizații soldați germani, când au intrat în Mănăstirea Cozia au desfăcut mormântul lui Mircea cel Bătrân. Mai târziu, călugării i-au găsit capul în curte, jucaseră nemții fotbal cu el. Arianismul de mai târziu, dat în genocid și xenofobie, era înmugurit încă de pe atunci și euforia victoriilor de parcurs i-a barbarizat ca și cum Goethe n-ar fi scris niciodată despre suferințele tânărului Werther.

Și regele Ferdinand își declară indirect românitatea dobândită prin educație, funcție și menire, în cadrul Consiliului de Coroană prin care se hotărăște intrarea în război alături de Antanta și trecerea Carpaților cu armata pentru a-i elibera pe ardeleni. El este rege român și, indiferent de originea sa, este dator să servească interesele poporului român.

Ce situație demnă de tragediile antice. Soldații din Oltenia, Muntenia și Moldova trec munții să elibereze de sub îndelungata stăpânire străină familiile soldaților din armata menită să lupte împotriva lor!

Cu excepția primului născut, pe care-l botează Carol, în onoarea

regelui, și a primei fete născute, pe care o botează Elisabeta, în onoarea reginei, Maria își botează copiii cu nume tradiționale românești: Nicolae, Mircea, Maria, Ileana. Este și acesta un semn de integrare în cultura și spiritualitatea românească.

În război cei doi se poartă admirabil. De altfel, era pe linia înaintașilor lor. Și Ioan Cuza și Carol I le-au transmis potențialilor invadatori că ei vor fi în fruntea oastei române pentru a apăra țara, dacă rușii o ocupă.

În noiembrie 1916, Mircea, cel mai mic copil al reginei Maria, moare. Avea doar trei ani. Îl înmormântează în biserica de la Palatul Cotroceni și pleacă apoi în Moldova, spre Iași – capitala de război a României, împreună cu regele, guvernul, cu toată administrația țării.

Puteau pleca în exil ca alte curți regale europene. Nu au făcut-o! Au rămas să îndure împreună cu poporul lor calvarul acela, cu o armată înfrântă, distrusă, bolnavă și o iarnă cumplită, într-o Moldovă înfometată și prea strămtă pentru atâtea refugiați.

Regina o descoperă pe prima femeie soldat luptător cu arma în mână, Ecaterina Teodoroiu, și întrevide în ea marea putere de simbol de care armata și românii aveau atâtea nevoie. Simbolul luptei dârze pentru o idee măreață și o victorie îndreptățită de credință și dreptatea istorică, este această fată din Gorj, pe care regina o încurajează din momentul în care nu a reușit să o convingă să fie vivandieră alături de ea.

Regina se ocupă și de o eroină ardeleană, Maria Manciu, care nu devine simbol național, ci eroină literară în romanul lui Camil Petrescu – Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război.

Regina devine asistentă medicală și, după exemplul ei, toate doamnele

din înalta societate gestionează spitale militare, au grijă de răniți, de bolnavii de tot felul. Mângâie frunțile îngândurate ale bolnavilor, pansează răni, spune cuvinte de încurajare. Este mama răniților, este mama soldaților. Regina nu se ferește de tifos, de moarte, de mizerie – iar gestul ei în contextul mării mizării generale – îi încurajează pe oameni, le înnoiește speranța în unire, într-un viitor mai bun. Vatra strămoșească folosită ca slogan patriotic primește concretețe prin reforma agrară promisă. Soldații irecuperabili mor cu nădejdea că pământul va rămâne urmașilor lor și că plata lui cu sânge nu a fost în zadar. Regina insinuează regelui ideea reformelor și le susține cu argumente.

Ambasadorul Franței în România, contele de Saint-Aulaire, scrie că regina este totul în conducerea țării. Este o apreciere foarte măgulitoare, prin care este definit rolul reginei și talentul ei de „politician” care nu ezită să stea de vorbă cu o mulțime de oameni, fie ei și generali, oameni de afaceri, diplomați, politicieni...

Talentul de a comunica foarte ușor, dublat de farmecul ei personal, o ajută să fie în mijlocul evenimentelor, să cunoască lucrurile din mai multe unghiuri și mai ales să aibă opinii autorizate și credibile.

Toate aceste calități peste care se suprapune farmecul ei de femeie frumoasă, elegantă și cultivată și acea încredere în sine pe care ți-o dă conștiința originii selecte, o vor ajuta la Paris și la Londra în timpul tratatelor de pace.

Se știe că în „încăperea principală” discutau problemele păcii doar Franța, Anglia, SUA și Italia – restul cobeligeranților stăteau în anticameră, deși toți contribuiseră cu jertfe și efort material la război. Din cauza tratamentului inegal și a faptului că se încerca impunerea anumitor

Principesa Maria în uniforma Regimentului 4 Roșiori

condiții României, prim-ministrul Ion I. C. Brătianu s-a enervat și a părăsit Parisul. Gestul părea o sfidare la adresa marilor puteri care luau deciziile finale.

Regina Maria a fost trimisă de rege la Paris pentru a susține cauza corectă a României în fața marilor reprezentanți, bazându-se pe argumente solide cum ar fi majoritatea etnică, dreptul istoric, jertfa de sânge și, nu în ultimul rând, condițiile României acceptate de Antanta pentru intrarea țării în război. Regina Maria a pledat cu succes, în mod neoficial, în întrevederi separate cu fiecare reprezentant al marilor puteri, cauza românilor. Astfel granița de nord-vest stabilită în 1916, prin Tratatul de intrare în război, a fost respectată aproape integral. Este granița de astăzi, desigur, frântă în nord-est de răpirea Bucovinei de Nord de către URSS în 1940, pierdere consfințită prin Tratatul de pace din 1947, de după cel de-al doilea război mondial.

Deși întâlnirile reginei aveau caracter privat într-o călătorie neoficială, ea a fost primită la Paris cu toate onorurile, presa relatându-i mișcarea și scriind despre ea ca despre cea mai frumoasă regină a Europei.

Regina Maria, femeie rafinată, frumoasă, plină de șarm și romantism, a avut și o viață privată plină de sentimentalism, uneori de scandal și cea ostilă monarhiei. Dar, dincolo de aceasta, a rămas credincioasă regelui, sprijinindu-l cu devotament în îndatoririle lui de conducător al României. Ca și regina Elisabeta, Carmen Sylva pe numele ei de poetă, regina Maria a avut talent literar. O dovedesc amintirile sale de război, povestea vieții ei, în care își exprimă cu expresivitate sentimentele de afecțiune față de poporul său, față de armata română aproape nimicită în prima

parte a războiului, decimată de boală, condițiile mizere de trai din Moldova cea înfrigurată și renăscută ca prin miracol, datorită Misiunii Franceze, pentru a defila de Ziua regalității într-o nouă postură. Și mai ales pregătită să facă minunile de vitejie din vara anului 1917, reușind să blocheze mașinaria de război germană în Poarta Focșanilor.

Castelul și domeniul reginei de la Balcic sunt o materializare poetică a visurilor ei romantice. O clădire relativ mică pentru o regină, intimă și rafinată, păzită de un minaret în care nu a urcat niciodată un muezin să cheme la rugăciune. Clădirea cu aer balcanic-oriental nu era o geamie, era cuibul de vise al unei regine romantice, care a știut să fie realistă și dedicată când a fost vorba de interesele românilor. De acolo a privit-o ea pe Ileana, fiica ei tulburată de adolescență înotând spre un vapor iluzoriu acostat în larg. De acolo și-a urmărit fiul năbădăios și nesupus, ușuraticul și contradictoriul rege Carol al II-lea, precum și pe celălalt fiu – Nicolae, care și-a dat rangul de prinț pe o iubire nebună din mijlocul viilor de la Tohanu.

Regina Maria – excepționala primă doamnă a României, și-a lăsat trupul regal zălog României în cripta de la Mănăstirea Argeșului, deși, se zice, i-ar fi plăcut mai mult pentru eternitate Hurezii lui Brâncoveanu, iar inima la Balcic, în Stella Maris, capela misterioasă din capătul grădinii de trandafiri.

Am pierdut Cadrilaterul, nu și inima Mariei, regina care a iubit atât de mult această țară, încât imediat după Adunarea de la Alba Iulia a plecat să cunoască Ardealul de la Carpații de Sud până la Tisa – unde a asistat cu regele la trecerea Armatei Române peste apă, pentru a apăra Unirea de unguri și Europa de bolșevism.

Regina Maria – mama soldaților răniți, a fost după Marele Război

patroana spirituală a Societății Mormintele Eroilor căzuți în Război, apoi a Societății Cultul Eroilor, respectiv a Așezământului Național „Regina Maria” pentru Cultul Eroilor, ca în final să patroneze Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Terminarea celui de-al doilea război mondial sub ocupație rusească a adus bolșevismul în România, abdicarea regelui Mihai și desființarea Așezământului.

Chipul luminos al reginei Maria a intrat umbră împreună cu toată Casa Regală, cu toată elita armatei și a societății românești, trimisă să moară în închisorile comuniste.

Aproape nu mai știam cum arată chipul frumoasei regine, iar despre ea se rețineau doar cancanurile picante care circulau în epocă.

Abia Centenarul Marii Uniri a scos-o la suprafață în monumentele de for public. Astfel, prin grija Cultului Eroilor Hunedoara, în Pasul Vâlcan au fost ridicate busturile regelui și reginei pe fostul hotar dintre țările românești. De asemenea, la intrarea în incinta Catedralei Marii Uniri de la Alba Iulia, și o statuie în București, în proximitatea Parcului Izvor. În 27 martie 2025, în piața din fața Colegiului „Gheorghe Asachi”, din Chișinău, a fost dezvelită o statuie de bronz a reginei, o superbă lucrare de artă realizată de sculptorul Veceslav Jiglitchi.

La ceremonia de dezvelire nu au fost prezenți, din România și Moldova, președinți de țară, prim-miniștri, președinți de camere parlamentare etc. Doar poporul unionist din cele două țări și regina în bronz, aflată pentru a doua oară, și definitiv, dacă nu vin rușii, în Basarabia, ca să rămână și să cheme la a doua Mare Unire. ■

**General de brigadă (ret.)
Grigore BUCIU**

Darul lui Ferdinand

Familia mea din America păstrează câteva comori de neprețuit, care amintesc de momente importante din istoria românilor. Multe au aparținut generalului Ioan Dragalina și erau păstrate în camera lui de la București.

După fuga mea și a soțului meu, doctorul Valentin Popa, din țară, în 1969, am reușit să recuperăm o parte din ele și să le păstrăm în casa noastră din Elk Grove, California. Între ele se află și darul de logodnă pe care principele Ferdinand l-a făcut principesei Maria, în anul 1893.

Cât de mult aș dori ca aceste obiecte să nu se piardă și să-și găsească locul într-un muzeu din România sau poate chiar la sediul central al Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria", lângă celelalte piese oferite de mine, în septembrie 2023, când am fost primită cu atâta căldură de conducerea de atunci a asociației: tabloul Reginei Maria, apoi scrisoarea Reginei Maria către fiul ei principele Nicolae, în limba engleză, și minunata scrisoare a poetului și publicistului Cincinat Pavelescu, datată Sinaia, 1916, și adresată generalului Ioan Dragalina aflat în spitalul militar din București. Din păcate, Tata Mare Ioani, cum îi spuneam noi, n-a mai apucat să o citească. A murit cu o zi înainte de sosirea scrisorii.

Darul lui Ferdinand cuprinde o scrisoare în original: "To my darling" – un fel de album cu niște picturi de flori și plante, principele fiind toată viața un pasionat botanist.

Am tradus scrisoarea, care sună așa:

Mult iubita mea,

Fie ca aceste flori să fie un adevărat mesager pentru tine și să-ți spună toată dragostea mea. Fie ca tu să te simți fericită în acest ajun, în casa părinților tăi, și-n același timp să te gândești cu o fărâmbă de dragoste la cel căruia îi lipsesc îmbrățișarea și sărutul tău; și toate urările lui cele mai sincere, fie ca ele să-și aducă lumina soarelui, caldă lumină de la mine la tine, raza mea minunată de soare, trandafirul meu, universul meu, de la cel ce te iubește tandru, Ferdi.

Pe cealaltă pagină sunt scrise, în limba franceză, versurile poetului François Coppée (1842-1908):

Pitié Des Choses

*La douleur aiguise les sens; -
Hélas! ma mignonne est partie! -
Et dans la nature je sens
Une secrète sympathie.
Je sens que les nids querelleurs
Par égard pour moi se contraignent,
Que je fais de la peine aux fleurs
Et que les étoiles me plaignent.
La fauvette semble en effet
De son chant joyeux avoir honte,
Le lys sait le mal qu'il me fait,
Et l'étoile aussi s'en rend compte.
En eux j'entends, respire et vois
La chère absente, et je regrette
Ses yeux, son haleine et sa voix,
Qui sont astres, lys et fauvette.*

Sunt obiecte din intimitatea unei familii regale, care peste ani rămân niște mărturii ale tandreței și iubirii.

Opritsa Dragalina Popa
Elk Grove, California

Dezvelirea și sfințirea Monumentului Reginei Maria din Chișinău

Pe data de 27 martie 2025, la împlinirea a 107 ani de la Unirea Basarabiei cu România, am participat la cel mai important eveniment din acest an, care s-a desfășurat la Chișinău, în scuarul Liceului Român-Francez "Gheorghe Asachi": dezvelirea și sfințirea monumentului înălțat în memoria Reginei Maria a României întregite. Statuia, realizată din bronz de sculptorul Veaceslav Jiglițchi, așezată pe un postament din piatră de Cosăuți, o înfățișează pe Regina Maria cu Biblia în mână, în ziua Încoronării de la Alba Iulia.

Membrilor A.V.R.-1992 "Tiras-Tighina", care s-au prezentat cu drapelul de luptă, drapelul României, Republicii Moldova și al Uniunii Europene, li s-au alăturat gl. Valeriu Troenco, ministrul Apărării al Republicii Moldova (2014-2015) și reprezentanții asociațiilor din România: A.N.C.E. "Regina Maria" București - vicepreședinte gl. Grigore Buciu, Societatea Culturală

"București-Chișinău" Filiala Prahova, președinte locotenent (ret.) ing. Neculai Ursu, Liga Culturală a Românilor de Pretutindeni, Filiala Vaslui - președinte colonel (ret.) Cătălin Carabină, gl. Mircea Chelaru - Șeful Statului Major al Armatei Române (15.02-31.10.2000), ofițeri și veterani ai războiului din 1992.

Evenimentul, înscris în manifestările dedicate Zilelor Reginei Maria, în anul în care se împlinesc 150 de ani de la nașterea sa, a fost organizat de Asociația Obștească "Monumentum", cu susținerea Primăriei Chișinăului și a colonelului (ret.) Anatolie Caraman, președintele A.V.R.-1992 "Tiras-Tighina".

Ceremonia a fost deschisă prin intonarea Imnurilor naționale ale României și Republicii Moldova. A urmat slujba religioasă a unui sobor de preoți în frunte cu P.S. Antonie, Episcop de Bălți.

La eveniment au participat: Arhitect Mihail Andrieș, Sculptor

Veaceslav Jiglițchi, meșterul popular Marin Lozan din Coșăuți, asociații și organizații obștești din Republica Moldova, România, Serbia, locuitori ai Chișinăului și raioanele din Republica Moldova, un viceprimar al Chișinăului. Nu au participat și nu au trimis vreun cuvânt de felicitare nici reprezentanții Republicii Moldova, nici ai României, ignorând un eveniment important prin care a fost omagiată personalitatea celei mai de seamă regine a României întregite la 1 Decembrie 1918.

Discursurile cele mai emoționante au fost rostite de Iulian Rusanovschi, Predrag Balosevici, reprezentantul românilor din Valea Timocului, Serbia, prof. universitar Dan Gheorghe Dungaciu, sculptorul Veaceslav Jiglițchi ș.a.

La finalul evenimentului, participanții au depus coroane și jerbe de flori la Monumentul Reginei Maria. ■

Locotenent (ret.) ing. Neculai URSU

80 de ani...

...de la încheierea celui de-al Doilea Război Mondial

La 8 mai 2025 s-au împlinit 80 de ani de la încheierea operațiunilor celui de-al Doilea Război Mondial, prin capitularea necondiționată a Germaniei hitleriste în fața Coaliției Națiunilor Unite.

Acest război a lăsat în urma sa milioane de morți și uriașe distrugerii materiale.

România nu s-a putut sustrage cataclismului mondial, intrând în război la 22 iunie 1941.

Armata română a luptat în Campania din Est (22 iunie 1941-23 august 1944), alături de Germania, în „războiul sfânt” împotriva sovieticilor, și în Campania din Vest (23 august 1944-8 mai 1945), alături de Națiunile Unite, împotriva forțelor hitleriste și hortyste.

Potrivit datelor la care istoriografia militară românească a ajuns la acest moment, după cercetări minuțioase în arhivele naționale și străine, pierderile Armatei Române în ultima conflagrație mondială sunt următoarele:

- Campania din Est: 71.585 de morți, din care 3.113 ofițeri, 1.823 de subofițeri și 66.649 de soldați;

- Campania din Vest: 21.035 de morți, din care 859 de ofițeri, 776 de subofițeri și 19.400 de soldați.

În cele două campanii s-au înregistrat: 92.620 de morți, din care 3.372 de ofițeri, 2599 de subofițeri și 86.049 de soldați. La aceștia se adaugă 333.966 de răniți (243.622 în Est și 90.344 în Vest.) și 367.976 de despăruiți, cei mai mulți prizonieri, din care 309.533 în Est și 58.443 în Vest).

Cifrele totale se ridică la 794.562 de militari (624.740 în Est și 169.822 în Vest.)

Pierderile uriașe de vieți omenești s-au datorat mai multor cauze, între care: slaba înzestrare asigurată pe timp de pace forțelor militare; raportul de forțe, îndeobște nefavorabil; erori grave în planificarea strategică și în conducerea trupelor; condițiile de timp și anotimp (la Stalingrad și în Caucaz, în toamna anului 1942, cei aproape 400.000 de soldați români au fost prinși de iarna rusească în ținută de vară, echipamentul de iarnă nu a mai sosit până la terminarea luptelor).

În ciuda acestei jertfe, României nu i s-a recunoscut statutul de stat cobeligerant.

Formal, capitularea generală a Germaniei a fost înregistrată pe 8 mai 1945, prin actul semnat de generalul Alfred Jodl, la 7 mai, la Reims.

Sub presiunea sovieticilor, pe 8 mai, a fost semnată din nou capitularea generală, la Berlin, de către mareșalul Wilhelm Keitel, în fața generalilor sovietici, însă în Est (unde luptau și efective românești), confruntările cu Grupul de Armate Centru al mareșalului Ferdinand Schörner au continuat până pe 11 mai, când au capitulat. ■

Alexandru OȘCA

...de pace!

Suntem în anul 80 de la încheierea ultimului război mondial.

Sfârșitul unui război îndeamnă întotdeauna la evaluări și învățăminte. Cea mai înțeleaptă lecție de istorie – valabilă în toate timpurile, când e vorba de războaie – ne-au lăsat-o anticii. Titus Livius povestește în *Historia romana* că, în anul 390 î. Hr., după ce au rezistat șapte luni asediului galic asupra Capitoliului, romanii au fost nevoiți să capituleze. Atunci, Brennus, căpetenia galilor, le-a cerut o despăgubire de 1000 de taleri de aur, ca să se retragă din Roma. Tribunul Sulpicius a reușit să adune această avere și să vină cu ea în fața învingătorilor. În timp ce era cântărit aurul, romanii au reproșat

că sunt folosite greutateți false. Atunci, Brennus, aruncând spada-i cea grea în balanță, le-a spus: *Vae victis!*

Vai de cei învinși! În cel de-al Doilea Război Mondial, România a fost declarată stat învins. În noaptea de 12/13 septembrie 1944, la Moscova, Stalin, asemenea lui Brennus, și-a aruncat sabia în cumpănă. În fața învingătorilor, românii n-au avut curajul să le reproșeze rușilor că folosesc greutateți false. Istoricul Florin Constantiniu, în a sa *O istorie sinceră a poporului român*, notează: „Convenția de armistițiu, semnată în noaptea de 12/13 septembrie 1944, prevedea recunoașterea anexiunilor sovietice din 28 iunie 1940, despăgubiri de 300 milioane de dolari, plătibile, în decurs de șase ani în mărfuri (petrol, cereale, materiale lemnoase, vase maritime și fluviale, mașini etc.), asigurarea libertății de mișcare pentru trupele sovietice pe teritoriul României, arestarea și pedepsirea persoanelor acuzate de crime de război, nulitatea arbitrajului de la Viena și restituirea către România a Transilvaniei sau a celei mai mari părți a ei...”

România a dat cea mai mare jertfă de vieți omenești în acest război. Atâția viteji, atâția eroi jertfiți!

Și totuși, la 80 de ani de la încheierea războiului, politicienii de azi nu s-au sinchisit să dea un mesaj de Recunoștință pentru cei căzuți? ■ **(D.D.R.)**

Un 23 august „de-a-ndoaselea”...

Florin Constantiniu

Despre ce este vorba în pregătirea acestui 23 august „de-a-ndoaselea”? După ce s-a pregătit 23 august din 1944, un șir de lideri politici, între care Iuliu Maniu, au început să aibă îndoieli dacă acțiunea aceasta, care a însemnat deschiderea în fapt a frontului pentru înaintarea Armatei Roșii pe teritoriul României, a fost o acțiune benefică pentru România. Și într-o discuție pe care Iuliu Maniu a avut-o cu un corespondent al presei elvețiene a spus următorul lucru: Eu am crezut că România se afla în fața următoarelor opțiuni: ori merge alături de aliați, adică de americani, ori alături de germani. Acum am constatat că de fapt alegerea era de făcut între Germania și Uniunea Sovietică.

Și când au văzut care sunt consecințele ocupației sovietice – faptul că sovieticii încurajau aici acțiunile Partidului Comunist de comunizare a țării – au încercat să vadă dacă nu sunt posibilități de a scoate România de sub acest control sovietic.

Anglo-americanii nu se arătau dispuși să coopereze cu aceste forțe. Avem documentele americane care arată că Iuliu Maniu a fost atât la reprezentantul britanic pentru România, cât și la reprezentantul american și i-a întrebat: România este dată Uniunii Sovietice, dumneavoastră doriți ca România să devină o parte a Uniunii Sovietice?

Și unii, și alții i-au ascuns

lui Maniu adevărul. Adică ceea ce se promisese în acordul din octombrie 1944, când România a fost dată în proporție de 90% Uniunii Sovietice, în discuțiile dintre Churchill și Stalin. Atunci singura forță externă care mai rămânea ca o posibilă bază de sprijin în acest efort de a-i scoate pe sovietici din țară era Germania, pentru că în momentul acela Germania era în luptă cu Uniunea Sovietică. Sigur, era o Germanie veștejită, o Germanie care nu mai avea forța din 1939-1941, totuși ea mai continua această luptă.

În perioada aceea, Germania, după ce pierduse petrolul de la Ploiești, care era esențial pentru funcționarea economiei de război germane, în primul rând a blindatelor și a aviației, singurele teritorii petrolifere pe care ea le mai deținea erau în Ungaria apuseană și în Austria. Atunci Hitler era hotărât să protejeze aceste zone petrolifere și, deci, să încerce un ultim efort militar în această zonă, deși înaltul comandament german îl avertizase să concentreze grosul trupelor germane pe axa Varșovia-Berlin, pentru că, spuneau militarii germani, important este să apărăm capitala. Dar Hitler invoca argumentul economic, „important e să mai avem petrol nu să apărăm Berlinul. Dacă apărăm Berlinul și pierdem petrolul, atunci lupta noastră nu mai are nicio șansă.

În aceste condiții, când Hitler era interesat de zona aceasta

ungaro-austriacă, i s-a sugerat de către Horia Sima, care era președintele guvernului național de la Viena, și de Andreas Schmidt, șeful Grupului etnic german din România, dar care fusese surprins de către 23 august 1944 pe teritoriul german, că și în România, prin colaborarea Grupului etnic german, a Mișcării legionare, a unor lideri ai unor partide politice – PNȚ și PNL – și a unui grup de militari români, s-ar putea organiza un 23 august „de-a-ndoaselea”.

Deci, acesta este sensul acestei expresii.

Și s-a declanșat o întreagă acțiune, care a început să fie cunoscută de către istorici abia din 1969, când pentru prima dată ea a făcut obiectul unei discuții la un colocviu organizat în RFG, când se împlineau 25 de ani de la actul de la 23 august 1944.

Domnul locotenent-comandor Dumitru Marinescu – și acesta este miezul cărții – a fost pilotul care, în februarie 1945, urma să-l ducă în Germania pe Andreas Schmidt, care fusese parașutat aici, în România, și pe Constantin Stoicănescu, un colaborator al lui Horia Sima, care fusese trimis în țară pentru a contacta oamenii politici.

Cine o să citească această carte o să vadă prin ce-a trecut domnul Marinescu, în afară de activitatea pe care a evocat-o domnul Valeriu Avram, la Grupul 8 Asalt, după aceea interceptarea de

către sovietici, dar prin avioanele românești, a avionului pe care-l pilota domnia sa, după aceea calvarul din Gulagul sovietic, cu un episod tot atât de dureros – cunoașterea lagărului românesc.

Vreau să spun că pentru mine această carte este în primul rând o carte de istorie, pe care a scris-o domnul colonel Strună, pentru că, în prezent, noi, aici, în România, avem, grație profesorului Ioan Chiper, avem, din arhivele sovietice, primul interogatoriu care i-a fost luat lui Andreas Schmidt de către sovietici în martie 1945. El a fost anchetat de doi adjuncți ai lui Beria, cei mai apropiați colaboratori ai lui Beria, A. și K., care aveau să fie executați odată cu el, au fost cei care l-au interogat pe Andreas Schmidt. Noi nu avem în momentul de față decât textul primului interogatoriu, care are 37 de pagini, deci este un interogatoriu foarte amănunțit, unde îl pomenește, bineînțeles, și pe domnul Dumitru Marinescu, dar acest interogatoriu amplu a fost rezumat pentru Stalin de către Beria în două pagini, numele lui Marinescu a fost sub ochii lui Stalin.

Din acest text și raportul lui Beria reiese că această acțiune a avut ramificații foarte întinse în armata română. Din păcate, la noi există o anumită rezervă când este vorba de cercetarea acestui episod. De ce? Pentru că în el sunt implicați legionari, sunt implicați membri ai Grupului etnic german, sunt implicați germani într-un moment când România era în război cu Germania și întrucât se miza foarte mult pe colaborarea generalului Gheorghe Avramescu, care era comandantul Armatei a 4-a și al cărui ginere, Ilie Vlad-Sturdza, era fiul prințului Mihai Sturdza,

care era ministru de externe în guvernul Horia Sima din Viena. Sunt istorici militari care au rezerve de la a studia momentul acesta, pentru că consideră, după părerea mea greșit, că dacă s-ar studia foarte bine toată această acțiune s-ar arunca o pată asupra felului în care noi am participat la războiul antihitlerist. Eu, personal, consider că, dat fiind obiectivul pe care îl avea această acțiune, scoaterea Armatei Roșii din țară, sigur un obiectiv care era lipsit în momentul acela de posibilități practice de realizare, dar intenția celor care s-au angajat în această acțiune eu o consider pozitivă, eu personal, dacă Dumnezeu îmi va mai da zile, doresc să continui aceste cercetări în măsura în care arhivele sovietice vor deveni accesibile.

În final, vreau să spun două cuvinte efectiv despre cartea domnului colonel Strună. Domnia sa a îmbrăcat într-un veșmânt beletristic amintirile locotenent comandorului Dumitru Marinescu. Veți spune: bine, dacă această acțiune de înveșmântare artistică a acestor mărturii n-a dăunat adevărului istoric? Aici eu vă aduc mărturia magistrului nostru, al tuturor, care este Nicolae Iorga, și care atunci când a scris o istorie a omenirii – pe care n-a mai apucat s-o termine – și pe care el o pregătea înainte de a fi fost asasinat de legionari, și o numea „Istoriologia umană”, în prefață are următoarele cuvinte: „Din parte-mi, aș fi vrut să am mai mult talent poetic, ca să pot să fiu mai aproape de adevăr.” Adică, considera Iorga, cu cât ai mai mult har literar poți să reconstitui mai exact trecutul istoric, pentru că reconstituirea, izvoarele fiind de multe ori lacunare, intervine și elementul de fantezie, în sensul bun al istoricului,

care în limitele credibilității suplinește aceste lacune. Domnul colonel Strună a suplinat prin această capacitate artistică, care îi este cunoscută, anumite lacune, anumite omisiuni involuntare, evident ale povestitorului – au trecut atâția ani – prin urmare, o carte care, după părerea mea, este și o operă literară, dar este și o contribuție științifică la acest episod pe care l-am evocat.

Eu sunt foarte bucuros că lansarea acestei cărți – care îi va ajuta pe istorici – are loc aici, la Muzeul Aviației. Eu am un mare respect pentru domnul profesor Valeriu Avram. Se vorbește aici de așii aviației. Ei bine, există și un as al istoriei aviației și asul acesta îl avem în mijlocul nostru. Și adineauri, când mi-a prezentat exponatele din Muzeul Aviației, îmi dădeam seama – un specialist de clasă internațională. Am avut și eu ocazia să cunosc istorici străini, unii care nu erau specialiști numaidecât în istoria aviației, dar erau specialiști în istorie militară. Ei bine, nu știu câți dintre ei au erudiția și spiritul critic și mai ales acest patriotism devotat, înflăcărat, iubitor al aviației române, cum are domnia sa. Repet, eu sunt bucuros că această lucrare, care îi va sprijini pe istoricii români în cercetarea unui moment important din istoria trecutului românesc, are lansarea într-o instituție care nu este numai muzeu, este un adevărat laborator de cercetare, care trebuie sprijinit prin toate mijloacele. ■

Florin CONSTANTINIU

(Muzeul Aviației Române, anul 2000. Discurs la lansarea cărții Constantin Strună, *Bate clopotu-n gulag*, Editura Semne, 2000)

Protestul ofițerilor de cavalerie

Amintirile căpitanului Alexandru Socec

La începutul lunii februarie 1894, 126 de căpitani și locotenenți din arma cavaleriei și-au depus demisiile. Acțiunea, fără precedent în armată, a provocat un șoc în corpul ofițerilor din celelalte arme, dar și pe scena politică și la Palatul Regal. Mișcarea ofițerilor de cavalerie a fost caracterizată „rebeliune militară”, „lovitură de stat”, „pronunciament” etc. Nu a fost, în realitate, vorba de așa ceva, ci de un protest mai puțin întâlnit, determinat de numirea generalului Grigore Cantilli, provenit din infanterie, în fruntea Inspectoratului General al Cavaleriei. Ofițerii tineri au fost profund nemulțumiți de această decizie, pe care au considerat-o o jignire adusă armiei. În plus, generalul Cantilli, un ofițer foarte exigent, dur, a luat măsuri neadecvate, printre care menționez aducerea unor ofițeri din alte arme în unități de cavalerie, ceea ce a sporit frământările și nemulțumirile.

Adevărat este că în unitățile de cavalerie persistau de ceva timp unele neajunsuri, astfel că măsuri de îndreptare se impuneau. Se spera că generalul Cantilli va pune ordine în acest corp ofițeresc, care se considera de elită, moștenitorul și păstrătorul unei tradiții glorioase¹. S-a mai adăugat și gelozia dintre arme, o caracteristică a evoluției armatei la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul celui de-al XX-lea. De altfel, cavaleriștii nu erau

la prima încercare de acest fel. În 1884, în timpul guvernului condus de Ion C. Brătianu, 45 de ofițeri de cavalerie și-au dat demisia, dar s-a turnat apă peste foc și conflictul nu a mai izbucnit².

Într-o primă fază, ministrul de război, generalul Iacob (Jacques) Lahovari, și generalul Cantilli au încercat să aplaneze situația, cerând ofițerilor să-și retragă demisiile, cu promisiunea că cererile le vor fi acceptate. Cei doi și alți comandanți de rang înalt au avut mai multe reuniuni cu ofițerii demisionați, au stat de vorbă cu ei, dar fără nici un rezultat.

Regele Carol I nota în Jurnalul său marți 1/13 februarie: „Ora 10, generalul Lahovary, i-am făcut reproșuri că nu a evitat demisia, el încă nu știe numărul, care poate fi peste 100, din cauza transferurilor de la artilerie, el speră să rezolve situația neplăcută. Ora 11. T. Ionescu și Ghermani, amândoi consideră gravă această demonstrație”³.

Demersurile înalților demnitari nu au avut succes, astfel că monarhul scria la 3/15 februarie 1894: „ofițerii nu vor să-și retragă demisiile. Ora 10 ½ consiliu de miniștri, hotărât să fie acceptate demisiile care se referă la retragerea din activitate (sunt circa 100), mulți se vor putea reîntoarce.”⁴

În fața intrasingenței ofițerilor, s-a decis ca demisionarii să fie împărțiți în trei categorii. Organizatorilor mișcării să le fie acceptate demisiile,

Colonelul Alexandru Socec

o parte din ofițerii participanți să fie puși în disponibilitate, iar ceilalți să fie pedepsiți cu 60 de zile închisoare pentru „rea purtare”.

În acest sens, ministrul Iacob Lahovari a înaintat un raport regelui Carol, care a promulgat Decretul nr. 492 din 4 februarie 1894. Au fost trecuți în rezervă 13 ofițeri, iar alți 10 au fost puși în disponibilitate⁵. Aceștia din urmă aveau posibilitatea să revină în activitate, printr-o solicitare expresă.

Consecințele au fost majore. Regele a dispus anularea mutărilor ofițerilor de altă armă în cavalerie și a cerut demisia ministrului de război. Într-o convorbire cu primul ministru Lascăr Catargiu, monarhul a declarat că generalul Lahovari „trebuie să se retragă, altfel vom ajunge la complicații grave, iar armata se va agita din nou”⁶. Deși, inițial, ministrul a refuzat această soluție, într-un final, și-a dat demisia⁷. Interimatul a fost asigurat de primul ministru, până la 12 iunie același an, când în fruntea Ministerului de Război a fost numit generalul Constantin Poenaru⁸.

O altă cerință a ofițerilor conjurați a fost îndeplinită. Prin Înaltul Decret nr. 1905, din 5 mai 1894, generalul de divizie Grigore Cantilli „s-a

însărcinat cu comanda diviziei active Dobrogea”. Conducerea provizorie a Inspectoratului General al Cavaleriei a revenit generalului Sergiu Băicoianu, comandantul Brigăzii 3 cavalerie⁹. Acesta îi destăinuia regelui Carol I, la 15/27 februarie 1894, că demisiile erau cunoscute de guvern de săptămâni, generalul Lahovari tratând cu superficialitate problema¹⁰.

Mărturisirea lui Băicoianu confirmă ideea vehiculată în epocă că unii ofițeri superiori din cavalerie știau de pregătirile subalternilor, dar au închis ochii, le-au tolerat, întrucât doreau plecarea generalului Cantilli din fruntea Inspectoratului.

Deși ofițerii au declarat că acțiunea lor nu a avut caracter politic, informațiile arată că nemulțumirile au fost cunoscute și speculate de opoziția liberală¹¹. La 3/17 februarie 1894, Nicolae Flea, deputat liberal, jurnalist și avocat, recunoscut pentru combativitatea sa, a interpellat guvernul pe tema mișcării ofițerilor de cavalerie vorbind de putreziciunea guvernării conservatoare. I-a răspuns în stilul său caracteristic Petre P. Carp, care s-a pronunțat împotriva demisiei ministrului de război. I-a acuzat pe liberali de politicianism¹². Pe aceeași temă, Dimitrie A. Sturdza, președintele Partidului Național Liberal, a făcut la 4/16 februarie o nouă interpellare. Presa liberală, cu „Voința Națională” în prim-plan, a criticat guvernul conservator și a luat apărarea mișcării ofițerilor. Timp de mai multe numere, până către 24 februarie, ziarul a publicat articole cu titluri precum „Armata și regimul personal”, și „Pavana”¹³, dezvăluind abuzurile din interiorul oștirii și criticând dinastia. „Ofițerii de cavalerie, scria cotidianul liberal, au dat dovadă de un cavalerism cari îi onorează și onorează Țara lor. În desperare, au știut să rămâie în

prescripțiile legii, în disciplina cea mai sublimă. E ceva eroic și senin în hotărârea lor. E ceva sfânt și moralizator. E un exemplu mare”¹⁴. Mai mult, a lăsat să se înțeleagă că ofițerii cărora le-au fost acceptate demisiile vor fi reprimiți în armată, când liberalii vor veni la putere.

Pe marginea campaniei de presă liberale, regele Carol I, la 13/25 februarie 1894, nota: „*Voința Națională mă atacă într-un mod foarte meschin, între altele din cauza demisiei ofițerilor. Liberalii încep să ciupească mai ales coarda antidinastică, iar Sturdza*”¹⁵ *le permite să o facă*”¹⁶.

Aprecierile monarhului erau deplin îndreptățite deoarece campania liberalilor a continuat. D. A. Sturdza a organizat în șapte duminici la rând întruniri pe tema demisiei colective a ofițerilor de cavalerie, iar accentele antidinastice nu au lipsit. Reveniți la guvernare în 1895, ei au încercat să-i reprimească în armată pe ofițerii demisionați, dar regele Carol I s-a opus¹⁷.

Episodul demisiei ofițerilor a făcut calul de bătaie al presei de toate culorile. Dacă unele ziare, cum ar fi „Universul” sau „Timpul”, au adoptat un ton echilibrat, „Adevărul” a sărit peste cal, cerând, pur și simplu, desființarea armatei. Sub pseudonimul T.O.N.¹⁸, un ziarist, care s-a dovedit a fi Anton Bacalbașa, scria: „*Armata permanentă se descompune. Ea a ajuns pe punctul în care, oricâte propteale i-ai pune, se clatină și amenință să se prăbușască. Întrebarea este: dacă rolul armatei este de a fi disciplinată, gata pe sacrificii, plină de abnegație – atunci ce sprijin se mai poate pune pe instituția aceasta, care se zvârcolește vecinic în pronunțamente, rebeliuni și poftă? Desființarea ei se impune și de astă dată ea se impune nu numai pe motive de ordine economică, dar chiar de igienă morală și socială*”¹⁹.

Demisia ofițerilor de cavalerie, care a respectat prescripțiile regulamentare din epocă, a evidențiat, pe de o parte, disfuncțiile din interiorul organismului nostru militar, iar pe de altă parte, adversitatea între putere și opoziție, ambele partide, conservator și liberal, ce s-au rotit la guvernare, căutând puncte de sprijin, în disputele lor, și în interiorul armatei, al corpului ofițeresc în special. Oștirea, în pofida problemelor cu care s-a confruntat, și-a menținut spiritul de corp nezdruccinat și statutul în societate, chiar dacă, nu întotdeauna clasa politică a dat prioritate satisfacerii cerințelor ei.

Căpitanul Alexandru Socec a fost unul din participanții activi la acest protest. Mărturia lui – care vede lumina tiparului pentru prima dată – este printre puținele, dacă nu singura din interior, care aduce detalii interesante privind organizarea acțiunii.

Cititorii știu cine este Alexandru Socec, el fiind prezent cu însemnări inedite în mai multe numere ale revistei noastre (vezi România eroică nr. 61/2020, 62-63/2021, 64/2021, 65-66/2022). Protagonistul unui episod dureros din bătaia Bucureștilor, în calitate de comandant al Diviziei 2/5 infanterie, acuzat de părăsire de post, generalul Socec a fost judecat, condamnat și degradat în fața propriilor trupe în ianuarie 1917.

În transcrierea textului am păstrat forma originală și doar în unele cazuri, cum ar fi eri și ear, am făcut, tacit, intervențiile de rigoare. De asemenea, am corectat greșelile gramaticale din text, nu foarte multe de altfel. Am adăugat și unele informații despre persoanele menționate în Jurnal. Parantezele drepte ne aparțin, iar eliminarea unor pasaje este semnalată prin /.../.

Prof. univ. dr. Petre OTU

Anul 1893

1 aprilie. Pe ziua de astăzi am fost înaintat la gradul de căpitan, rămânând comandant de escadron la Divizionul de Geandarmi.

6 aprilie. Generalul Cantilli, inspectorul general al cavaleriei, m-a chemat la inspectorat; am avut următoarea conversație:

El: Te-am chemat întâi să te felicit.

Eu: Vă mulțumesc foarte respectuos.

El: Te-am chemat să-ți mai spun că cer de la Dta să vă ocupați mai mult de trupă și să vă astâmpărați cu bocetele contra mea.

Eu: D-le general, noi nu ne bocim, dar Dv ne tratați ca pe niște subofițeri.

El: Cum?, eu? Ce ți-am făcut D-tale? Nu te-am menținut la alegere pentru gradul de căpitan?

Eu: Da, d-le General, în timpul din urmă ați fost bun cu mine și cu alții, dar nu ne-ați tăiat gulerul de la tunică, nu ne-ați tăiat chipiul? Nu ne-ați pus să ținem caii la mână la inspecție ca ordonanțele, să sărim cu caii la mână peste obstacole? /.../

El: Da, pentru că caii sunt pentru serviciu, nu pentru petrecere și chiar dacă unii aveți avere, dați exemplu celor săraci să strice caii în goană inutilă în cavalerie și alte drăcii.

Eu: D-le general, călăria în câmp este utilă, singurul mijloc de a desvolta alonja calului și curajul călărețului.

El: Nu, domnule! Aveți manevra și serviciul în campanie, n-admit curse, călăriile de petrecere, beții și altele.

Eu: Cum porunciți... dar, d-le General, sunt multe nemulțumiri între ofițeri.

El: Mă rog? Nemulțumiri? Cei puturoși sunt nemulțumiți, dar am să aduc ofițeri de valoare din alte arme, din Statul Major.

Eu: D-le general, f. respectuos îmi permit a vă spune că nu faceți bine că ne înjosiiți.

El (răstit): Înjosit? Eu nu vă înjosesc, ci vreau să vă ridic prestigiul? Veți vedea și-mi veți mulțumi; chiar acum am să vă aduc doi ofițeri distinși din Marele Stat Major.

Eu: Dacă nu sunt indiscret, îmi permiteți să întreb, cine sunt acești ofițeri?

El: Da, de ce nu, lt. Col. Iarca²⁰ din Statul Major și pe maiorul Constantinescu când l-a înainta.

Eu: D-le general, ambii sunt ofițeri de infanterie.

El: Nu mai sunt; sunt ofițeri de stat major și Constantinescu a fost cavalerist și bun călăreț.

Eu: Îmi permiteți să vorbesc?

El: Dl. lt. col. Iarca este un ofițer distins, cu carte, cu cultură, dar n-are horizont de cavalerist.

El: Ce horizont? Ce trebuie horizont? Este bun, energic, instruit, serios! Ce horizont?

Eu: Bun, dar Constantinescu, supranumit Minciună, este cunoscut în oștire! A fost artilerist și a umblat după locuri la infanterie, acum umblă după vacanță la cavalerie, are un singur merit, că este fratele „Porcului”.

El: Cum porcul? Ce înseamnă asta porcul?

Eu: Așa este numit fratele său, avocatul Constantinescu²¹

El: Eh, bine Socec, ai să vezi ce fac eu; spune Dta, nu s-a îndreptat mult la cavalerie.

Eu: Da, este adevărat, se lucrează mult, cel mai mare progres, dar noi ofițerii de cavalerie iubeam șefii noștri și suntem obișnuiți să fim iubiți.

El: Lasă că o să mă iubiți. La revedere. S-a terminat audiența.

15 aprilie. Se zvonește că A.S.R. Principesa ar fi gravidă. Regele a interzis dansurile și mai cu seamă călăria. Ar fi o adevărată fericire să avem un prințisor?

28 aprilie. Am fost ieri la 9 seara rugat de căpitanul Dumitrescu Chiriac de la R. 2 Roșiori să vin la locuința sa. Am găsit acolo pe căpitanii Ursu, Popovici Christea, Milicescu C, Dumitrescu N, fratele lui Chiriac, căpitanul Ghica Grigore, căpitanul Antonescu Ion și pe căpitanul Manoliu.

Totul avea aerul f. misterios. La 9½ a spus căp. Dumitrescu: „D-nilor, v-am chemat să vă supunem câteva chestiuni cari privesc viitorul nostru, dar înainte de a intra în materie vă rog să declarați pe onoarea dvs că nu veți spune nimănui un cuvânt de tot ce se va vorbi, chiar dacă nu aprobați intervențiunile noastre”.

Pe rând am trecut în fața unei arme și am zis: „Jur că nu voi declara nimănui ceva”!

Apoi a spus Căp. Dumitrescu următoarele: „D-lor, de când a venit ca inspector general al Cavaleriei generalul Cantilli și el singur, fiind străin de arma noastră, preconizează sistemul de a muta în arma noastră ofițeri din alte arme sub diferite pretexte. 1. Vă întreb dacă aprobați aceasta? – „Nu”. 2. Sunteți de părere să luăm măsuri în contra tuturilor cari admit mutarea în arma noastră a ofițerilor? – „Da”, s-a răspuns unanim. 3. Ce măsuri credeți că se pot lua?

În urma acestor întrebări a vorbit întâi căp. Milicescu, arătând situația precară care s-a creat, însă n-a propus nici o măsură. Apoi a vorbit căp. Ursu și căp. Popovici. În urmă, am povestit exact convorbirea care am avut-o cu generalul Cantilli; mi-a răspuns căp. Ursu: „D-le căpitan, am cunoscut fiecare cuvânt. Căp. Filitis Barbu, propriul adjutant al generalului, este cu noi și ne-a povestit întrevederea ce ați avut cu generalul, care a spus lui Filitis: îmi pare bine că ați prevăzut lucrul. Acum d-nilor cine nu este de părerea noastră poate pleca. S-au sculat toți și au răspuns – rămânem.

Atunci s-a deschis ușa, dintr-o odaie alături au intrat: căp. Slătineanu, căp. Filitis, căp. Cruțescu, căp. Millo, căp. Văcărescu, locot. Prasa din inf., locot. Basarabescu Gr., locot. Caretașu, locot. Adamescu, locot. Antonescu și maiorul Papadopolu și Pontbriant.

Mayorul Papadopol Pandeli a spus: „Vă zic bine ați venit. Trebuie să înceteze două lucruri: brutalizarea ofițerilor și mutările de ofițeri străini de arma noastră în rândurile noastre. Avem un comitet restrâns de 5 ofițeri căpitani cu

locot. Prassa din infanterie ca secretar./../ Vom ține o ședință în luna mai și atunci vom spune un program de lucru. Acum să ne depărtăm. Am plecat câte 1 la intervale de 3-4 minute. Nu vorbim nimic la cazarmă" /../

14 mai. Palatul Cotroceni se reconstruiește complet; se mărește cu aripa care dă spre șoseaua grădinei botanice. Prințul va avea o curte specială, însă adjutanții săi vor fi detașați de la serviciul Regelui.

10 iunie. Sâmbătă am avut o întrunire la maiorul Papadopol; erau de față 3 maiori, 18 căpitani și 12 locotenenți. S-au citit 23 de adeziuni din provincie, toate se termină cu fraza „declaram pe onoarea noastră că nu vom divulga nimănui, nici un cuvânt chiar dacă împrejurările nu ne vor mai permite a lua măsuri ce se vor dicta”. Maiorul Pontbriant a declarat că generalul Cantilli nu vrea să mai revină asupra mutărilor deja făcute și nici pentru viitor nu va admite o schimbare în programul său. Mai mulți tineri înflăcărați au tipat: „Jos Grecul! Îl vom învăța minte cum trebuie să se poarte cu ofițerii de cavalerie; alții: la culcare./../

În fine a luat cuvântul Milicescu: „D-lor, am hotărârea ca propunerile să se facă în scris, dacă întâmplător reiese din discuții o propunere, imediat ea va fi pusă pe hârtie și semnată de unul sau mai mulți. Trebuie să ne învățăm a avea curajul opiniei și să răspundem de opinia noastră. Or, iată, o propunere semnată de mine, de căpitanii Slătineanu, Popovici, Ursu, Crutzescu, Dumitrescu Chiriac și Nicolae, de căp. Filitis și de locotenenții Cretzianu, Leculescu, Olănescu și Basarabescu. În cursul lunilor iulie, august și septembrie vor cutreiera țara căpitan Milicescu, Ursu și lt. Prassa cu o împuternicire care suna astfel: „Noi subsemnații autorizăm pe x, y, z să meargă din oraș în oraș și să comunice cu cea mai mare desăvârșită luare aminte durerea sufletească care ne cuprinde din cauza modului barbar cu care suntem tratați/... / la 8 octombrie, ora 8 seara să se găsească la locuința căp. Dumitrescu Chiriac pentru a ne raporta ce am făcut. Urmează semnăturile noastre. D-lor, nu se mai discută nimic, nu se mai ia nici o pozițiune până la 8 octombrie. Numai cei 3 numiți au dreptul de a vorbi camarazilor sau de a face propagandă pentru cauza noastră sfântă. Am zis!”

Ședința s-a ridicat, am vorbit de altele, apoi ne-am despărțit și ultimul cuvânt a fost la 8 octombrie !/../

3 iulie. Fiind la Sinaia, am primit de la căp. Milicescu o telegramă să vin imediat la București; la el am fost și mi-a comunicat că ofițerii din provincie sunt și mai îndârjiți”. Generalul Cantilli a făcut grozăvii; a pus ofițerii regimentului să sară peste obstacole cu caii la mână, dar au căzut și s-au rănit. La alt regiment a pedepsit pe maior, 2 căpitani și 4 locotenenți cu 10 zile închisoare fiecare. Mi-a comunicat căp. Milicescu că ofițerii din provincie cer să ne dăm demisia din armată. Delavrancea²², rudă cu Milicescu, este la curent cu toată afacerea, el crede că este necesar toți un jurământ, ca să rămână tot secret. Mai este și o cestiune bănească care îngreuează acțiunea noastră. Comitetul celor 3 are cheltuieli

de drum - hotel, mâncare, trăsură, haine civile. S-a făcut o subscripție între noi și s-au colectat 3.240 lei. Plec mâine la Sinaia, nu știu dacă este prudent să plec în concediu; eu sunt foarte necesar că nu ambalez ca alții.

7 iulie. Curtea este la Sinaia. Aproape zilnic suntem la Castelul Peleş și Pelișor. Principesa nu mai are voie să joace Eremis; este cu totul hazlie, ea se numește „La mère de la dynastie”. E adorabilă, toată lumea o adoră. În câteva zile sosește mama Principesei, Marea Ducesă Maria cu Beatrice fata a mai mică.

15 iulie. Măine dim. plec cu acceleratul la Viena/.../ Sunt tot timpul aci cu gândul la București. Mărturisesc că sunt într-o stare de nervi, cum nu am fost niciodată. Nu știu ce se face la București; nu pot să scriu și nici nu pot primi scrisori. Nu s-a aflat nimic, dar se bănuiește ceva și ofițerii superiori joacă un rol cam dubios. Ex. Colonelul Beller, comandantul Reg. 2 roșiori, bănuiește că sunt ceva nemulțumiri în contra generalului Cantilli, însă n-are curajul să i-o spună; el ar vrea ca g-lul Cantilli să plece, însă ar vrea să profite din căderea inspectorului de cavalerie. Generalul Băicoianu ar fi succesorul legal al generalului Cantilli, însă nu este iubit. Generalul Salmen²³, care urmează după Băicoianu, n-are calități de inspector, ar urma atunci Candiano-Popescu²⁴, un farsor, și Beller, un ofițer de cavalerie model!

Situațiunea este f. dificilă! Stau și mă gândesc toată ziua și noaptea nu dorm ore întregi. Susie îmi spune mereu: - Ce ai? Ce te gândești mereu parcă ai avea vapoare pe mare. Ea nu știe nimic! Sunt disperat, mă gândesc să scriu o scrisoare prin tata, dar s-ar putea s-o deschidă el, nu este probabil, este posibil și atunci s-ar afla totul.

23 iulie. Sunt ca un cadavru ambulant. Am fost nevoit să spun cumnatului meu ceea ce mă apasă, omul credea că nu-mi place de el. Mă încurajează mult, dar mă sfătuiește să-mi dau demisia, să nu mai aștept a veni momentul. Să nu mă dea în judecată pentru revoltă. Această idee mă sugrumă.

26 iulie. Nu mai pot răbda. Am dat azi o telegramă locotenentului Niculescu Ioan: - „Vino imediat pe socoteala mea - Leibnitz Styica, ascunde sosirea; te aștept la gară. Niculescu știe tot, este la curent cu tot, are haine civile și va veni. Cel puțin voi afla ceva.

28 iulie. Jenică sosește la 29 iulie.

31 iulie. Am avut cu Niculescu o lungă întrevedere de la Gleiszellen până la Leibnitz sunt 2½ de mers drum de fier, însă a povestit tot. A plecat fără voie. Căpitanul Dumitrescu Chiriac i-a dat cu începere de duminică 4 zile permisie, căci se prelunga mecanic. A luat împrumut 200 de lei și a venit. I-am dat 1000, dar m-am liniștit. Provincia are demisia tuturilor, în principiu s-a admis să ne dăm demisia, însă data se va hotărî la octombrie sau noiembrie; suntem prea puțini - 2 maiori, 29 căpitani și 18 locotenenți, efectul va fi prea mic. Norocul nostru este că avem vacanță.

Niculescu a făcut o bună impresie, el este frumușel, vorbește franțuzește și nemțește și bine îmbrăcat. Numai cumnatul meu știa cauza venirii sale /.../ Susie și celelalte

persoane credeau că a venit să cumpere un cal și a venit să ne vadă.

3 august. Sunt ceva mai liniștit. Ce mă preocupă mai mult sunt nemulțumirile care se grămădesc prea repede și ar putea produce un scandal între gl. Cantilli și ofițeri, în care caz suntem pierduți; revolte nu vrem; o acțiune liniștită, energetică, însă corectă. Așa s-a întâmplat cu Loco. Schintee (?). Cantilli a vrut să-i tragă cravata dintre guler de la tunică. Iar loc. Schintee i-a dat peste mână, spunând: jos mâna, d-le general! Sunt ofițer, un grad inferior – nu-ți permit să pui mâna pe mine!”. Iată de ce mă tem/.../

Până acum s-au transferat în cavalerie 5 ofițeri superiori și 7 căpitani, toți mai noi ofițeri decât noi [erau din geniu, artilerie, infanterie]/.../

10 septembrie. Am avut o întâlnire cu Milicescu și cu Ursu; au mai aderat vreo 20 de ofițeri.

15 septembrie. Întrunirea s-a hotărât pentru ziua de 15 octombrie cu delegații din provincii.

10 octombrie. În vederea întrunirii de la 15 oct. au sosit mai mulți ofițeri de cavalerie care imediat ce soseau se puneau în contact cu delegații, care aveau însărcinarea să procure la unii locuințe sau bani etc. Pentru a nu se observa atâtea uniforme de cavalerie s-a dispus ca să vie în haine civile. Din fericire s-au presupus că mulți au mai rămas de la manevrele regale la București.

16 octombrie. Ieri a fost ziua cea mare. Ne-am întrunit la fabrica de bere Oppler²⁵, erau de față maior Șainoglu, Papadopol, Potbriant, 31 de căpitani și 29 de locotenenți. Ca să nu observe chelnerii a început maiorul Șainoglu: „Dlor, după Manevrelle regale la care au luat parte 8 regimente de cavalerie ne-am întrunit la o agapă camaraderescă etc; în urmă s-au închis ușile cu cheie și s-a vorbit de ultimele dispozițiuni, sfârșind cu data de 4 februarie 1894, când ne vom da toți, la ora 10.00, demisiile fără vru-un comentariu, fără explicații și fără a reveni. Demisia și nimic mai mult/.../ Cu o ultimă îmbrățișare frățească ne-am despărțit.

1 noiembrie. Abia s-a îndreptat A.S. R. Principesa că au început serbările la Palat... Parcă era un lucru făcut CC.LLRR erau de o amabilitate rară, care mă făcea să sufăr enorm când știam ce teribilă surpriză le preparăm în taină.

10 Decembrie. După patru zile s-a sărbătorit la Palat Pomul de Crăciun și A.S.R. m-a însărcinat pe mine să aranjez pe 10 februarie un bal costumat în styl Louis XIV și Louis XV. A spus și [lui] Susie. „Am rugat pe bărbatul d-tale care este cel mai priceput și energic să aranjeze balul pe 10 februarie!” Susie s-a bucurat, iar eu m-am simțit rău. Nu știu ce să fac! N-am spus nici un cuvânt lui Susie și stau să mă gândesc dacă n-ar fi mai bine să-i spun, să mă încurajeze. Am jurat că voi ține secretul, am să tac. Totuși am început să întocmesc perechile pentru povara noastră de 100 perechi. Maistrul de balet Ricardi cu 2 ajutoare (1 bărbat și o damă) au fost aranjați și maistrul [cuvânt indescifrabil] pentru muzică. În această stare de enervare am încheiat anul 1893 trist și gânditor.

Anul 1894

1 ianuarie. Nu doresc celui mai mare dușman să înceapă anul cum îl încep eu. Umblu visând, dar imediat ce văd nedreptățile cari se comit zilnic prind curaj nou.

5 ianuarie. Avem un număr de 117 căpitani și vreo 145 de locotenenți care ne interesează. Sublocotenenți n-am primit, iar în ofițerii superiori nu putem avea destulă încredere. Din căpitani sunt vreo 30-40 care nu contează, din locotenenții cu care nu s-a vorbit [sunt] la vreo 50-60. Avem adesiuni sigure 57 de căpitani și 71 de locotenenți, 128, poate mai mulți, dar nu inspirau destulă încredere.

3 februarie /.../ Ora 10 seara. N-am mâncat nimic la masă nici căp. Popovici, nici locot. Ollănescu, care au venit la mine la masă. Susie a crezut că suntem nebuni.

4 februarie ora 1. p.m. Abia am închis ochii în noaptea de 2 spre 4 februarie. La ora 10 a sunat trompetul raportul. Locotenentul Maltopol îmi dă raportul și adaugă: D-le căpitan am onoarea a vă preda 9 demisiuni. Eu: Bine, adule, încoas, cu a mea face 10!

M-am dus la maiorul Bibiri și i-am dat raportul corpului adăugând:

„Dle maior, în același timp, am onorul a vă emite 10 demisiuni ale ofițerilor!

Maiorul: Ce înseamnă asta?

Eu: d-le maior, suntem doi căpitani și 8 locotenenți care nu mai vrem să stăm în armată și ne-am dat demisia.

Maiorul: Dar dl căp. Popescu?

Eu: Dsa nu și-a dat demisia.

Maiorul: nu primesc demisiile. Ce e asta, Socec? Ați înnebunit?

Eu: Nu, d-le maior, dar demisiile sunt irevocabil date.

Maiorul: ofițerul de zi să vie să se pună caii la trăsură, mă duc la Corpul de armată.

Eu: Noi plecăm acasă.

Maiorul: Socec, vă rog să stați aici până viu eu. Vezi că sunt bolnav.

Eu: Bun, vom aștepta.

4 februarie, ora 6.p.m. După 10 minute a venit Maiorul plouat ca moartea. „Știți că toți căpitani și locotenenții de la 2 roșiori, 3 călărași și de la tren și-au dat demisia?”

Noi: Nu, n-am știut nimic până acum?

5 februarie, ora 9 dim. N-am închis ochii. Susie a fost foarte curajoasă, n-a zis nimic ce ar fi putut lua drept reproș. „Eu cred că te-ai gândit destul, acum s-a terminat. Hai să plecăm la Paris”. Seara la 10. Au fost la noi Mme Bessie Ionescu, Take Ionescu,²⁶ Const. Olănescu²⁷, colonelul Tell, să mă roage să-mi retrag demisia. 10-15 ofițeri demisionați au fost în cursul zilei la mine cu fel de fel de știri. Tata insistă să-mi retrag demisia.

6 februarie. M-a chemat gl Arion²⁸, comand. Corp II armată. Regele este dezolat; a chemat pe ministrul de război, făcând aspre observațiuni, cum de n-a știut că nemulțumirile ofițerilor de cavalerie au produs un pronunțament. Ministrul de război și-a dat demisia,

care a și fost primită, una sută douăzeci și șase căpitani și locotenenți vechi și-au dat demisia în același minut în toată țara. Cazul este unic și înțelegerea dintre ofițeri a produs o senzație generală S-au încercat toate trucurile posibile să ne facă pe unii ca să dezavueze pe alții, nimic nu a reușit, am rămas toți ferm hotărâți.

7 februarie noaptea. În casa noastră este un adevărat pelerinaj, amici cunoscuți, persoane străine influente, jurnaliști, camarazi, intră și ies. Nici n-am timp să-mi fac notițe, să citesc jurnale și să răspund la scrisorile ce le primesc din provincie cu întrebarea stereotipică: „Ce se face cu noi”.

Generalul Cantilli a venit să mă vadă.

Generalul: Bine, Socec, ce ați făcut, ați înnebunit? De ce nu mi-ai spus ce mi se pregătește?

Eu: Dle general, ce am putut spune, am spus. V-am avertizat pe Dvs și pe dl ministru de Război la Club²⁹. Mi-a răspuns: vous êtes des enfants! V-am spus să nu mai puneți ofițeri străini de arma noastră, în cavalerie, nu m-ați ascultat.

Gl. Cantilli: Te rog eu personal să reveniți dvs, 20-30 de ofițeri asupra demisiilor și se va repara totul. O dorește regele. M-a chemat regele și mi-a exprimat înalta sa dorință. A primit demisia ministrului de război, toți ofițerii străini vor fi remutați în trupa de unde făceau parte, numai inițiatorii revoltei vor fi pedepsiți cu primirea demisiilor.

Eu: Domnule general, Nu mai putem schimba nimic, au căzut zarele [zarurile], nu ne retragem demisiile.

Gl. Cantilli avea lacrimi în ochi.

Aflu târziu ce hotărâre a luat regele. Din 126 ofițeri s-au făcut trei categorii: Categoria 1-a: se consideră ca demisionați din armată; Categoria 2-a: puși în disponibilitate pentru rea purtare; Categoria 3-a: pedepsiți cu 60 de zile închisoare /.../ [Alexandru Socec a fost pus în disponibilitate]

8 februarie. Plec la Paris, mă consider demisionat. Am vândut toți caii, afară de Queen, care este plină și trebuie să fete în cursul lunii.

9 februarie. Am vândut casa din strada Clemenței 33 cu 268.500 doamnei Hélène Pherechide.

15 februarie. Paris. Suntem de patru zile la Paris. Am închiriat un drăguț apartament mobilat. [Aveau un salon, două odăi de dormit a două paturi fiecare, sufragerie cu veselă pentru șase persoane]

18 februarie. Am primit o scrisoare lungă de la tatăl său. A fost chemat la rege, care i-a spus: „Păcat de banii care i-ai cheltuit Dta pentru educația fiului dvs, el n-a învățat nimic din lupta vieții și nu cunoaște datoria către Rege și țară.” Tata i-a spus: „Fiul meu este independent materialmente de mine; știu că a comis o mare greșeală, dar nu a mai putut răbda”. Regele: „Scrieți fiului dvs să-și retragă demisia, așa dorește regele său” [Tatăl său îl ruga să revină în țară. I-a răspuns că nu. La 12 martie primește scrisori de la tatăl său, iar prin el de la Lascăr Catargiu³⁰,

colonelul Alexandru Tell³¹, Take Ionescu, era vecin cu el la Sinaia, Titu Maiorescu și alții să ceară revenirea.]

14 aprilie. Azi am primit de la Ministerul de Război următoarea telegramă: „Rog răspundeți dacă primiți a fi rechemat în serviciu activitate”. După o lungă chibzuire cu Susie, am răspuns Ministerului - „Primesc”.

17 aprilie. Primesc următoarea telegramă: „Rog a vă prezenta Regimentul 4 călărași Ploiești pe ziua de 20 aprilie fiind chemat activitate”. Măine plec la București.

Aici se încheie mărturisirea căpitanului Socec despre protestul atipic al ofițerilor de cavalerie, la care a luat parte efectivă, cu urmări în cariera viitoare a acestuia.

La 20 aprilie 1894 s-a prezentat la Ploiești, dar peste trei zile, la 23 aprilie, a fost mutat la Regimentul 2 roșiori din Botoșani, comandat de colonelul Arnold Beller, transferat disciplinar aici, în locul Regimentului 8 călărași, care a fost adus la București și transformat în Regimentul 4 roșiori. De remarcat că principele moștenitor Ferdinand, cu gradul de locotenent-colonel, a fost numit, prin Decretul regal nr. 14252 din 9 februarie 1895, comandant al acestei unități³². Ulterior, principesa Maria a fost „investită cap al regimentului”, calitate de care era foarte mândră³³.

A fost primit călduros de colonelul Beller și a început să ia în primire escadronul IV. La 30 aprilie a fost mutat la Regimentul 1 roșiori din Slobozia. Trei mutări în zece zile! Susie, soția lui, i-a cerut să-și dea demisia din armată, gest pe care nu l-a făcut. A ajuns la Slobozia, unde s-a trezit în... Africa. Localitatea i-a lăsat o impresie groaznică, dar potent financiar a reușit să-și îmbunătățească considerabil traiul. Mare parte din ofițerii tineri din unitate erau „exilați” aici, ei fiind din cei ce își înaintaseră demisiile. Alexandru Socec a mai venit în Slobozia de două ori în cariera sa militară.

O altă consecință pentru Alexandru Socec a fost ruperea legăturilor cu familia regală, cu regele Carol I, principele moștenitor Ferdinand și principesa Maria. Până în momentul demisiei, Alexandru Socec și soția sa, Susie, au fost printre apropiații Palatului. Alexandru Socec a fost timp de un an ofițer de ordonanță al principelui Ferdinand, iar cuplul familial a fost una din cele 32 de perechi de nași la nunta lui Ferdinand și Maria. Ei au căsătorit pe tinerii înșurăței din Vâlcea. Totuși, punțile cu Palatul nu au fost rupte definitiv, el primind pe parcursul anilor o serie de misiuni din partea regelui Carol I. A apreciat-o mult pe principesa și apoi regina Maria, dar a avut permanent un „dinte”, cum se spune, împotriva principelui Ferdinand, pe care l-a cunoscut bine.

[Arhivele Naționale, Fond Alexandru Socec, dosar nr. 6, f. 56-74 verso] ■

NOTE

1. Pentru evoluția armei a se vedea: *Istoria cavaleriei române*, coordonare General de brigadă (r) dr. Gheorghe Marin, Ecaterina Marin-Zăinescu, colonel (r) dr. Gheorghe Romanescu, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1998.

2. *Lupta*, 9 februarie 1894.

3. Carol I al României, *Jurnal. Volumul al III-lea. 1893-1897*, stabilirea textului, traducere din limba germană, studiu introductiv și note de Vasile Docea, Polirom, Iași, 2020, p. 111.

4. *Ibidem*.

5. *Monitorul Oastei* nr. 8/15 februarie 1894, p.184-185. Au fost trecuți în rezervă: căpitanii Constantin Slătineanu, Dimitrie Ursu, Cristea Popovici, Gheorghe Cruțescu, Filitis Barbu, Constantin Buhlea, locotenenții Constantin Mehtupciu, Constantin Adamescu, Ioan Niculescu, Ioan Crețeanu, Alfred Anghelescu, Stelian Cămărășescu; căpitanul Constantin Milicescu, de la Școala de ofițeri, a făcut obiectul unui decret separat al monarhului la propunerea ministrului Lahovari, dat în aceeași zi. Au fost puși în disponibilitate: căpitanii Chiriac Dumitrescu, Leon Stefanov, Mihail Vrâncescu, Constantin Teodosian, Alexandru Socec, locotenenții Mihail Mărgăritescu, Gheorghe Olănescu, Ioan Botez, Radu Eliad, Barbu Bălțeanu. Ceilalți au fost fie pedepsiți, fie au renunțat la demisia.

6. Carol I al României, *op. cit.*, p. 114.

7. *Monitorul Oastei* nr. 10/2 martie 1894, p.199.

8. *Idem*, nr 36/15 iunie 1894, p.727. Curios este că generalul Iacob Lahovari a fost numit, la 1 octombrie 1894, șef al Marelui Stat Major, funcție exercitată timp de un an.

9. *Idem*, nr. 27/ 12 mai 1894, p.635.

10. Carol I al României, *op. cit.*, p. 114.

11. Titu Maiorescu, *Istoria contemporană a României (1866-1900)*, Editura Librăriei Socec & Co, Societate Anonimă, București, 1925, p. 317.

12. *Constituționalul*, 5/17 februarie 1894.

13. „Pavana”, dans de origine italiană și spaniolă cu mișcări lente și cu caracter ceremonios. Principesa

Maria, după venirea în țară, din dorința de a diversifica balurile de la curte, a introdus acest dans, a cărui primă reprezentare în costume medievale a avut loc la începutul lunii februarie 1894. Căpitanul Socec a fost însărcinat de principesa să organizeze acest bal, fapt care i-a provocat multe frământări sufletești, el fiind unul dintre organizatorii revoltei ofițerilor de cavalerie.

14. *Voința Națională*, nr. 6/18 febr. 1894.

15. Dimitrie A. Sturdza (1833-1914), una dintre personalitățile politice și științifice emblematice ale României în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. A făcut parte „monstruoasa coaliție” care l-a forțat pe Cuza să abdice. În timpul lui Carol I, a fost de mai multe ori ministru și reprezentant al României la Istanbul.

16. Carol I al României, *op. cit.*, p.111.

17. Titu Maiorescu, *op. cit.*, p.318. Cei demisionați au primit posturi în poliție, în primăriile conduse de liberali, fabrici etc.

18. Pseudonimul aparținea lui Anton Bacalbașa (cf. Mihail Straje, *Dictionar de pseudonime, alonime, anagrame, asterograme, criptonime ale scriitorilor și publiciștilor români*, Editura Minerva, București, 1973, p. 41).

19. *Adevărul*, 14 iunie 1894.

20. General Alexandru Iarca (1854-1933), comandant și teoretician militar. În 1893 a fost numit comandatul Regimentului 5 călărași, iar în 1894 a fost șef de stat-major la Divizia 4 infanterie din București (1894-1896). A fost trecut în rezervă în aprilie 1916.

21. Alexandru Constantinescu (1859-1926), supranumit „Porcul”, avocat și om politic controversat.

22. Barbu Ștefănescu Delavrancea (1858-1917). Avocat, scriitor, ziarist, om politic, membru al Partidului Conservator. Membru al Academiei Române (1912) și primar al Bucureștilor (1899).

23. Dimitrie Sallmen (1836-?). În timpul protestului ofițerilor comanda Brigada 4 roșiori.

24. Alexandru Candiano Popescu (1841-1901), ofițer, avocat, ziarist. A absolvit Școala militară de ofițeri din București la 10 iulie 1860, la 18

ani și jumătate, parcurgând ierarhia militară de la sublocotenent la căpitan. A participat la detronarea lui Al. I. Cuza. În 1867 a demisionat din armată. A fost unul dintre inițiatorii mișcării antidinastice cunoscute sub denumirea de „Republica de la Ploiești” (1870). În Războiul de Independență, în fruntea batalionului, a atacat reduta Grivița 1. A devenit aghiotant al lui Carol I și a ajuns general (1894). Detalii în volumul său de memorii: *Amintiri din viață-mi*, ediție de Constantin Corbu, Editura Eminescu, București, 1999.

25. Fabrica de bere Carol H. Oppler, prima din București, creată în 1854, în fostul Cartier Uranus, str. Izvor nr. 98.

26. Dumitru (Take) Ionescu (1858-1922), avocat și om politic. Și-a început cariera politică în Partidul Național Liberal, apoi a trecut la Partidul Conservator. În 1908 a întemeiat propria formațiune politică – Partidul Conservator Democrat.

27. Constantin P. Olănescu (1845-1928). Inginer și om politic, membru de frunte al Partidului Conservator. Prefect, deputat și senator în mai multe legislaturi, ministru al Lucrărilor Publice (februarie 1891-octombrie 1895) și al Internelor.

28. Eracle Arion (1838-1901) Una din cele mai remarcabile personalități militare din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Cunoștea zece limbi străine.

29. Este vorba de Jockey Club, înființat în 1875, președinte de onoare fiind Carol I. Alexandru Socec, pasionat de cai și cu o avere consistentă, a fost ales membru al celei mai elitiste organizații din România.

30. Lascăr Catargiu (1823-1899). Unul dintre cei mai importanți lideri politici români din secolul al XIX-lea. Președinte al Partidului Conservator și prim-ministru în patru rânduri (1866, 1871-1876, 1889-1891, 1891-1895).

31. Alexandru Tell (1845-1925). A demisionat din armată la 1 aprilie 1907, fiind trecut în evidența Corpului 2 armată.

32. *Monitorul Oastei*, nr.2/14 ianuarie 1895, p. 62.

33. Maria, Regina României, *Povestea vieții mele*, ediția a II-a, 1932, vol II, p. 149-151.

Cu „Lista monumentelor istorice” prin București...

0 lucrare funerară semnată: Mihai Onofrei

De la o vreme viața și vârsta m-au chemat să intru mai des prin cimitirele bucureștene, la Bellu militar, la Sfânta Vineri, la Străulești...

Zilele acestea, mai ieri, am aflat că nu sunt singurul. Îl sun la telefon pe prietenul meu scriitorul Viorel Domenico, care la cei 78 de ani tocmai a ieșit în lume cu niște *Povești din strada Putna*, o carte pe care v-o recomand cu căldură, și aflu că îmi răspunde dintr-un cimitir. Îmi fac cruce cu limba și dau să închid, cu scuzele obișnuite. „Nu, domnule, stai

blând, sunt la Săpânța-n cimitirul vesel, acolo unde maramureșenii stau la glume cu moartea...” „Da, când viața e o veselie, de ce n-ar fi și moartea la fel...”

Intru pe site-ul Cimitirului Ghencea Militar și dau de o „invitație” care nu-i departe de oamenii veseli de la Săpânța: „Locația bună, cazare bună, dar camerele sunt cam mici. Zona liniștită, vecini silențioși. Mâncare moca. Străzile sunt cam înghesuite, dar pentru o plimbare romantică, noaptea, sunt OK. Recomand!”

Ei, omule, ce mai zici?... Ți se recomandă o locație de cinci stele, poți să o refuzi?

Dar, m-am cam luat cu gluma și am uitat de „lista monumentelor istorice”, bastonul meu la bătrânețe, cu care îmi duc veacul, asemeni lui Arghezi, prin București...

Îmi port pașii pe aleile cimitirului Ghencea militar și observ că arta funerară românească a murit demult. Rar mai vezi morminte vegheate de sculpturi în piatră și în marmură de Carrara, iar cele care au scăpat cu zile de prostia omenească arată rău de tot, bronzuri furate, statuete sparte, epitafuri șterse. Cruci, cavouri, morminte, tăcere, durere. Peste tot, e la modă betonul, dacă o fi și asta o modă.

Și totuși, între atâtea morminte betonate mi-a atras privirea un soclu din piatră al unui erou de război. Mă apropii și cercetez cu luare-amine mormântul. Nimic, niciun nume, nicio inscripție. Pe alocuri, piatra este acoperită de mușchi, iar

în partea superioară este spartă. La baza soclului deslușesc o semnătură: Mihai Onofrei. Cum, o lucrare de artă semnată de marele sculptor Mihai Onofrei și nimeni nu știe de ea? Dezamăgit și curios, răsfoiesc cartea lui Virgiliu Z. Teodorescu, dedicată vieții și operei lui Mihai Onofrei, și aflu următoarele: „Solicitat de

Smaranda Arhip de a realiza o lucrare evocatoare a fiului ei căzut la datorie, Mihai Onofrei se angaja, la 19 iunie 1943, că va realiza un basorelief dăltuit în marmură pentru a-l reprezenta pe locotenentul Arhip.” Doar atât! Nici despre locotenentul erou Arhip, căzut pe câmpul de luptă în anul 1943, n-am aflat nimic, din ce unitate militară a făcut parte și în ce împrejurări a murit.

Oare nu merită această lucrare funerară să fie înscrisă pe Lista Monumentelor istorice? ■

Dumitru Dan ROMAN

„Nu sunt morți cei care încă trăiesc în inimile noastre!”

Stabilirea exactă a bilanțului victimelor Marelui Război nu pare deloc ușoară. Frecvent sunt menționate pierderi care depășesc milionul de suflete: 335 mii de militari morți sau dispăruți, peste 75 mii de invalizi de război, 650 mii de civili decedați. În nr. 1/ 2019 al revistei „România Eroică” (*Pierderile Armatei Române în războaiele din secolele al XIX-lea și al XX-lea*), dr. Petre Otu, în baza cercetărilor din arhive, a avansat următoarea situație: 219.297 de militari morți; cca 250.000 de civili decedați urmare a războiului; 50.000 de militari morți din rândul românilor transilvăneni, luptători sub steag străin.

Sunt date statistice seci, care ascund tot atâtea tragedii individuale și ale familiilor în cele mai multe cazuri de simpli plugari. Preotul N. V. Hodoroabă descria suprarealist: „Prin așezături, pe după copaci, prin tranșee stau morții înșirați ca dovlecii pe ogor... Ți se sburlește părul când vezi atâtea carnagiu!”

Dintre comandanții Armatei Române, generalul David Praporgescu (1866-1916) a fost profesor de cavalerie. S-a distins în bătălia de pe Valea Oltului. La 30 septembrie/13 octombrie 1916 a urcat pe Muntele Coți să inspecteze poziția trupelor și să le ridice moralul. În acest fel s-a expus prea mult în fața inamicului. „Prin aer se aude şuierând un obuz. Mai mulți ofițeri strigă simultan: «La pământ, domnule general!» Soldații și ofițerii români s-au culcat la pământ din reflex... Generalul Praporgescu, rămas în picioare, întreabă dacă este cineva rănit și se prăbușește în mijlocul militarilor...” (apud *Armata României*). Neglijență sau destin? Curajosul general odihnește în Cimitirul Bellu din București.

În zona de manevră a Corpului 1 Armată al generalului Praporgescu, la Brezoi, deasupra unei stânci din apropierea primăriei, în 1926 a fost inaugurat un monument unic în felul său – păstrat cu aproximație în forma inițială până în zilele noastre. Unele inscripții sunt formulate la persoana I, în numele patriei, într-o retorică menită să sensibilizeze privitorul: „România Mare – Aici din cei 800.000 cari m-au făcut”. De unde te așteptai mai puțin, apare astfel o aproximare a numărului victimelor războiului. Lista celor „Cari m-au iubit mai mult”, până la a-și da viața, începe cu generalul Praporgescu.

Generalul Ioan Dragalina (1860-1916) este cel căruia i se datorează întoarcerea sorții bătăliei de pe Valea Jiului din octombrie 1916. Născut la Caransebeș (unde are un frumos monument), absolvise Academia Militară de la Viena, dar la scurtă vreme demisionase din Austro-Ungaria și se încadrase în Armata Română. Într-o situație disperată, la 11/24 octombrie 1916, regele Ferdinand îl numește comandantul Armatei I. Neîntârziat, generalul stabilește planul de contraatac, care se va dovedi câștigător. Chiar a doua zi după numire pleacă cu o mașină cu șofer, însoțit numai de doi ofițeri, în Valea Jiului, în primele linii, în apropierea mănăstirii Lainici. La întoarcere, într-o ambuscadă, este rănit. Deși ajunge la Spitalul Militar din București și îi este amputat brațul stâng, septicemia îi este fatală. Înțelegându-se grozăvia de a fi fost scoși din luptă doi generali în doar două săptămâni și de a pierde comanda, ulterior niciun alt general nu se va mai expune până acolo încât să-și piardă viața într-o situație de luptă. Slujba de înmormântare a fost oficiată în prezența regelui Ferdinand, generalul Dragalina fiind înhumat la Cimitirul Bellu militar. În numărul precedent al revistei tocmai a fost tras un semnal de alarmă, monumentul său funerar aflându-se acum „într-o stare de degradare avansată”.

Generalul Eremia Grigorescu (1863-1919) a comandat trupele române în bătăliile de la Oituz, din toamna anului 1916, și de la Mărășești, în vara lui 1917: „Pe aici nu se trece!” „Apărarea frontului la Mărășești a fost cea mai strălucită faptă de arme săvârșită vreodată de români”, scria „Time”. Potrivit ziarului „Adevărul”, George Ulise Negropontes – dintr-o familie de origine greacă, mare proprietar de vii, care își dăduse acordul pentru a-i fi bombardat propriul palat, în care se încartiruse comandamentul german – i-o va încredința pe fiica sa

generalului de soție. „Eroul de la Mărășești”, recunoscut ca atare inclusiv de către aliatul rus, va fi ministru de război în guvernul generalului Constantin Coandă, în toamna anului 1918. Eremia Grigorescu va sfârși în iulie 1919, probabil suferind de gripă spaniolă. Ajuns primar, moșierul Negropontes va dona terenul, precum și o sumă importantă pentru ridicarea Mausoleului de la Mărășești. În 1924, generalul va fi reînhumat în sarcofagul central din mausoleu – ale cărui lucrări s-au finalizat abia în 1938.

Aflat în recunoaștere pe Valea Jiului, la un post înaintat de prim-ajutor, generalul Ioan Dragalina ar fi întâlnit-o pe tânăra Ecaterina Teodoroiu (1894-1917). Adeptă a cercetășiei, activa ca asistentă medicală. Ca să-și răzbune frații uciși pe front, cere să fie transferată la o unitate combatantă. Nu e sigur dacă a participat la lupta de la Podul Jiului (14/ 27 octombrie 1916), unde „o mână de civili” ține inamicul în loc mai bine de patru ceasuri. Ulterior, va cădea prizonieră, dar va evada și va fi rănită de două ori. În bătălia din 9/22 august 1917, aflându-se în fruntea plutonului său de infanterie, sublocotenentul Ecaterina Teodoroiu își pierde viața. În 1921, rămășițele sale pământești au fost aduse la Târgu Jiu, în prezența prințului moștenitor, jeliță de mama sa. Apoi, mai târziu a fost așezată în sarcofagul realizat de Milița Petrașcu și amplasat în centrul orașului. (Toate cărțile poștale ilustrate reproduse aici, datând din perioada interbelică, fac parte din colecția bibliofilului Ion C. Rogojanu din București.) Recent, în anii 2019 și 2023, în sectorul 3

al Capitalei, au fost dezvelite două statui în bronz ale „Eroinei de la Jiu” – „prima femeie ofițer combatant din Armata României” – autori fiind sculptorii Alexandru Papuc și, respectiv, Valentin Duicu.

După război, în 1923, urmând exemplul Franței, în Parcul Carol I din București a fost amenajat Mormântul Eroului Necunoscut. Cu un an înainte, în 1922, pe Șoseaua Kiseleff, arh. Petre Antonescu construisese Arcul de triumf, din beton armat și stuc, pe sub care, a doua zi după încoronarea de la Alba Iulia de la 15 octombrie, au trecut regele Ferdinand și regina Maria. În 1936, același arhitect va construi peste fundația inițială un arc de piatră, inspirat de Arcul de Triumf de la Paris.

Pe lângă alte și alte monumente – din care 14 mausolee – și cimitire ale eroilor, în 1931 a fost inaugurat Cimitirul Eroilor din Buzău, care ar fi cel mai mare din România: „Aici odihnesc, egali în fața morții, 9.653 de eroi necunoscuți din Primul Război Mondial, aparținând ambelor tabere beligerante [8.001 români, 753 germani...]... care au luptat până la ultima suflare pentru idealurile patriei lor”. „Jertfa lor ne-a făcut ceea ce suntem”. „Soarta lor ne îndeamnă la împăcare”. „Nu sunt morți cei care încă trăiesc în inimile noastre!”

De-a lungul perioadei 1919-1948, un rol determinant în înfăptuirea feluritelor asemenea proiecte l-a avut Societatea „Mormintele Eroilor Căzuți în Război”, în 1927 redenumită Societatea „Cultul Eroilor”, ulterior intitulată Așezământul Național „Regina Maria” pentru Cultul Eroilor – care au precedat actuala Asociație Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”.

După instalarea comunismului, mai mulți generali ai Armatei Române, participanți la Marele Război, își vor găsi sfârșitul la carceră: Henry Cihoski, Nicolae Samsonovici, Mihail Racoviță, Mihai Racoviță-Cehan, Alexandru Glatz, Ion Rășcanu ș.a. Profund nedrept, mormântul le va rămâne neștiut, fiind îngropați în secret în Cimitirul Săracilor de la Sighetu Marmăției. Dumnezeu să-i odihnească în pace! ■

Prof. dr. univ. Nicolae LUPU

Monumentul locotenentului aviator Gheorghe Negel

În anul Centenarului 2018, am atras atenția asupra monumentului sublocotenentului Gheorghe Negel (1888-1913), din Târgoviște, aflat într-o stare deplorabilă, aproape greu de identificat pentru necunoscători. Ascuns cu totul într-o vegetație luxuriantă și uitat de lume, abia se mai putea distinge înscrisul placat pe monument: „În acest loc a murit din aviație la 28 IX 1913 Sublocotenent Negel Gheorghe căzând cu aeroplanul când își îndeplinea conștiincios datoria. Onoare lui”.

Un grup de tineri entuziaști, văzând postarea mea, a decis să-l scoată la lumină dintre bălării, prin amenajarea perimetrului, defrișarea terenului și curățarea înscrisurilor de pe soclul din piatră. Intrat, din 2013, în custodia Consiliului Județean Dâmbovița, monumentul se află în imediata vecinătate a terenului fostului Hipodrom al Școlii de Cavalerie, unde s-a amenajat recent un impozant spațiu comercial.

Se pare că de la data ultimelor mele notificări (2018 și 2020), monumentul a fost dislocat din perimetrul inițial și a fost mutat pentru o perioadă la Muzeul Comunismului și al Tradițiilor Militare din Târgoviște, pentru a fi ferit de eventuale daune, în zona lui fiind desfășurate operațiuni de construire a unui nou stadion. Totuși, ca un fapt demn de precizat, astăzi este înscris pentru eternitate, pe placa de bronz instalată pe Monumentul Aviatorilor din București, numele lui Gheorghe

Negel, după locotenentul Gheorghe Caranda și Aurel Vlaicu, tânărul ofițer târgoviștean fiind avansat post-mortem la gradul de locotenent.

Gheorghe Negel s-a născut la 2 iunie 1888 în București și a urmat cursurile Școlii de Ofițeri de Cavalerie de la Târgoviște, care tocmai se mutase de la București. După înălțarea la gradul de sublocotenent la 1 iulie 1911, a fost repartizat la Regimentul 4 Cavalerie. De aici, în anul 1913 a intrat alături de alți 28 de ofițeri, plutonieri și soldați, la Școala de Pilotaj de la Cotroceni, unde se afla și hangarul cu aeroplanul lui Aurel Vlaicu. În scurt timp, între cei doi s-a legat o prietenie sinceră, care avea să se termine tragic, cei doi piloți sfârșind într-un mod asemănător la scurt timp, unul după altul.

Despre cele câteva luni petrecute la Cotroceni alături de Aurel Vlaicu, aflăm din lucrarea lui Victor Ion Popa, *Maistorașul Aurel, ucenicul lui Dumnezeu*, în care Negel are parte de un portret fabulos: „Îl chema Negel, un zvânturat de băețan și chipeș sub tunică de cavalerist, tânărul sublocotenent nu avea nimic în el din mica înfumurare nevinovată cu care îndeobște, își răsplăndește nou venitul. Sublocotenentul Gheorghe Negel era tot liceanul deșucheat dintr-a șasea, tot zvârluga care juca oina cu haimanalele lașiului, tot flăcăiandru care știa să cumpănească bine câtă necuviință anume se cade să stropească peste eleganță și curtenie, ca s-o facă mai elegantă și mai curtenitoare. Avea, cum se

Gheorghe Negel

zice, boieria în sânge, dar o boierie luminoasă de om și de tânăr, eroismul și cumințenia, deșteptăciunea de diavol și neprihănirea de copil”.

Gheorghe Negel obține brevetul de pilot la 25 septembrie 1913, al 14-lea în istoria aviației române. La trei zile de la brevetare, a decolat la bordul avionului său Farman de la Aeroportul Cotroceni spre Târgoviște, însoțit de mecanicul Nichita Pasev. La Târgoviște, avionul s-a prăbușit, sub privirile uimite ale celor prezenți pe terenul Hipodromului din spatele Școlii de Cavalerie. În urma impactului cu solul, Negel a murit pe loc. Mecanicul a scăpat cu câteva răni ușoare.

Astfel s-au frânt aripile unui tânăr zburător în anii de pionierat ai aviației. Se spune că, după decesul lui Aurel Vlaicu, care avusese loc la 13 septembrie 1913, lângă orașul Câmpina, în localitatea Bănești, județul Prahova, cu mai puțin de o lună înaintea tragediei, Gheorghe Negel și-ar fi exprimat dorința ca, la momentul hărăzit de soartă, să fie îngropat în Cimitirul Bellu, alături de Aurel Vlaicu, lucru ce s-a și întâmplat.

Despre tragicul accident de la Târgoviște și frângerea aripilor lui Negel pentru totdeauna, aflăm informații importante din presa vremii (Minerva, Adevărul, Dimineața, Universul, Românul,

Gazeta Ilustrată, Gazeta Transilvaniei, Viitorul) care i-a acordat un spațiu amplu în paginile sale. Sub titlul *Moartea aviatorului sublocotenent Negel*, Universul, din 29 septembrie 1913, scria:

„Aviațiunea română a înregistrat ieri o nouă victimă. Intrepriidul aviator, sublocotenentul Negel și-a găsit moartea căzând cu aeroplanul său în cursul unui sbor la Târgoviște. Moartea tragică a tânărului aviator aduce un nou doliu în rândurile aviației și a neamului întreg, când amintirea celorlalte două victime Caranda și Vlaicu este încă atât de proaspătă în inimele tuturor.

Chiar în numărul de Vineri al ziarului nostru vorbeam de frumosul sbor făcut de sublocotenentul Negel la Turtucaia. El a executat raidul București-Turtucaia și înapoi fără etapă, într-o oră și 55 minute, primind cele mai călduroase felicitări, la întoarcere, pe câmpul de aviațiune de la Cotroceni. Raidul acesta l-a executat cu un Farman de 50 H. P. fără pasager. Tot Vineri dimineață sublocotenentul Negel a mai făcut un sbor la Giurgiu și înapoi tot fără etapă. Ieri, nefericitul aviator a întreținut un nou sbor la Târgoviște. De astă dată s-a servit cu un aeroplan tot tip Farman însă de 80 cai putere, un aparat vechi de care se serviseră alți aviatori timp de doi ani. Cauza pentru care a schimbat aparatul e că de astă dată trebuia să ia pasager pe Nichita Pașev, mecanicul școlii de aviație, care urma să facă o reparație la motorul aeroplanului d-lui sublocotenent Alexandru Popescu din Târgoviște. Sublocotenentul Negel plecase din Cotroceni la orele 8 dimineața, luându-și sborul spre Târgoviște. Catastrofa s-a întâmplat la Târgoviște în momentul aterizării. Aparatul s-a prăbușit, iar motorul a prins pe aviator strivindu-l sub greutatea sa. Mecanicul Nichita a scăpat cu viață ca prin minune.

Trista veste a morții aviatorului Negel a produs o profundă impresie

în Capitală. Toată lumea deplânge pe valorosul ofițer. Mai toți ofițerii aviatori au plecat la Târgoviște. Victima este fiul d-lui colonel Negel. Familia a fost anunțată cu toate menajamentele posibile, de d. colonel Mihail, directorul aviațiunii și de d. căpitan Paraschivescu, comandantul parcului de aviație. Se poate ușor închipui jalea care a cuprins pe nenorociții părinți cari, pe neașteptate, își pierdeau pe iubitul lor copil plin de vigoare și cu un viitor atât de strălucit. Sublocotenentul Negel se bucura de cea mai mare simpatie printre camarazii săi. El era unul dintre aviatorii noștri cei mai îndrăzneți și, ca și Vlaicu, executa viraje care uimeau pe toată lumea.

Corpul nefericitului aviator va fi adus în Capitală”.

De asemenea, în același număr, este prezentată cronică evenimentelor, primită prin telegraf de la corespondentul ziarului din Târgoviște:

„Târgoviște, 28 Septembrie. Tânărul aviator sublocotenent Negel, care abia acum câteva zile a obținut brevetul de pilot la școala de aviație militară de la Cotroceni, a căzut victimă unui grav accident cu un aparat „Farman” de 80 H.P. cu care voia să vină la Târgoviște spre a aduce un magnet de motor camaradului său sublocotenent Al. Popescu, care a rămas la Târgoviște din cauză că i se defectase magnetul. La ora 10 și 30, a apărut d-asupra

Mormântul locotenentului aviator Gheorghe Negel, Cimitirul Bellu Militar, așa cum arăta în martie 2025. Valoroasa opera funerară, reprezentând un vultur căzut, are nevoie de intervenția urgentă a specialiștilor restauratori, dar și a Institutului Național al Patrimoniului, care este dator să ne explice de ce acest monument funerar nu a fost înscris până acum pe Lista monumentelor istorice.

Pe aripi de oțel ca vultur te'nălțai
Visând, tu fiu al țării,
a ei mărire
Și'n năzuința'ti „de a cuceri ce avem de cucerit”

Tu ai murit
Trecând la nemurire.
Versurile acestea, încrustate pe piatra tombală, nu mai pot fi citite. Le-a năpădit mucegaiul nepăsării noastre...

orașului aparatul pilotat de sublocotenentul Negel și care avea ca pasager pe mecanicul Nichita Pacef de la școala de aviație din Cotroceni. De la o înălțime de aproape o mie de metri, pilotul, într-un sbor planat, a voit să aterizeze pe câmpul de exerciții al școalei de cavalerie în apropiere de celălalt aparat al subl. Popescu. Întrucât motorul nu fusese încă oprit, așa spun cei care se găseau pe câmp în momentul accidentului, a atins brusc pământul; iar aparatul din cauza izbiturii s-a dat de 2 ori peste cap înfigându-se în urmă cu motorul în pământ. Mecanicul a fost asvârlit la o distanță de câțiva metri, iar sublocotenentul Negel a căzut sub motor fracturându-i-se baza craniului. Nenorocirea fiind observată au alergat în grabă maiorul Bălășescu, colonel Portocală, un d. Pineli, antreprenor de lucrări publice și mai mulți ofițeri, de la școala de cavalerie, cari au scos de sub aparat corpul neînsuflețit al tânărului aviator. Sosind imediat d. dr. Marcovici n-a putut constata decât moartea nefericitului ofițer. Corpul sublocotenentului Negel a fost ridicat de ofițeri și așezat în infirmeria școalei de cavalerie. Mecanicul a scăpat neatins, dar a suferit o puternică comoștiune, din care cauză își pierduse cunoștința. El a fost dus într-o cameră

a infirmeriei școalei și acum se află pe deplin sănătos. Asupra cauzelor cari au dat loc acestei nenorociri, în mod precis nu se poate ști nimic. O anchetă sumară a fost făcută încă de dimineață de directorul prefecturei și colonel Portocală”.

Numele aviatorului Gheorghe Negel s-a transmis pe cale orală și a intrat în mentalul colectiv datorită lui Constantin Manolescu, care a publicat într-o culegere de folclor, *Cântecul lui Negel*, cules în 1969 de la tatăl său Daniel Manolescu, din comuna Aninoasa.

„Frunză verde mușețel
A căzut din cer Negel,
Tânăr, nalt și subțirel
Și netemător defel,
A căzut cu trupul frânt,
Ca copacul pe pământ.
Ave aripi frumușele
Ca să zboare lin cu ele.
Și-avea cizme cu pingele,
Să calce cerul cu ele,
Până la maică-sa să zboare
Și să zică că nu-l doare
Și că n-a căzut prea tare.
Fir-ai tu să fii pământ
Pentru trupul ce l-ai frânt.
Nu puteai să fii de lână
Cruce să nu mai rămână?” ■

Prof. dr. Cornel MĂRCULESCU

Surse:

Minerva, Anul V, nr. 1722, 30 septembrie 1913, p. 133

Adevărul, Anul XXVI, nr. 8639, 30 septembrie 1913, p. 111

Dimineața, Anul X, nr. 3440, 30 septembrie 1913, p. 235

Gazeta Transilvaniei, Anul 76, nr. 214, 1 octombrie 1913, p. 3

Viitorul, Anul VII, nr. 2028, 1 octombrie 1913, p. 3

Gazeta Ilustrată, Anul II, nr. 44, 12 octombrie 1913, p. 204

Universul, Anul XXXI, nr. 268, 29 septembrie 1913, p. 3

Românul, Anul III, nr. 218, 5 octombrie 1913, p. 53; nr. 214, 1 octombrie 1913, p. 5

Arhivele Militare Române, *Registrul istoric al Școlii de Cavalerie "Regele Ferdinand" din Târgoviște*;

Victor Ion Popa, *Maistorașul Aurel Ucenicul lui Dumnezeu. Cronica vremii și vieții lui Vlaicu*, vol. III, Fundația pentru Literatură și Artă, Regele Carol I, București, 1939;

Constantin Manolescu, *Plai Domnesc*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2003.

Monumentul locotenentului Gheorghe Negel, noiembrie 2018

Monumentul lui Gheorghe Negel, Târgoviște, mai 2020

Perimetrul unde s-a aflat monumentul locotenentului aviator Gheorghe Negel, de unde a fost dislocat în aprilie 2022

Sublocotenent Mihai Coliopol – o jertfă în numele unui ideal

A vorbi despre eroi nu este niciodată îndeajuns. Odată cu trecerea anilor, faptele lor sunt date uitării și foarte puțini primesc o binemeritată recunoaștere în comunitatea din care s-au ridicat. Și nu din ignoranță sau nedreaptă cinstire, ci mai degrabă din cauza informațiilor lacunare cu privire la povestea lor de viață. Și de n-ar fi suficient – pe lângă locul îngropăciunii fără de cruce și a lipsei lumânării la ceas de înălțare, odată cu ultima suflare se șterge și istorioara scrisă de ei cu arma în mână pe câmpurile de bătlie. Odată cu dispariția celor dragi, părinți, frați, soții, copii sau nepoți, imaginea eroilor noștri cade în uitare. Candela aprinsă, de pe peretele dinspre răsărit al casei, se stinge și ea...

Scos la lumină, acel „puțin” ce amintește de numele lor mai înlătură nedreapta judecată a timpului. Despre viața, dramatismul și zbuciumul ostașilor în tranșee, în vâltoarea luptei, sub șenilele tancurilor inamice, puțini s-au încumetat a scrie.

Cei care au reușit s-o facă, ne-au lăsat portretele unor eroi legendari. Un asemenea erou este și sublocotenentul cavalierist Mihai Coliopol, din Osica de Sus, județul Olt.

În anul 2020, la Editura Marist din Baia Mare a apărut cartea „Cavalerii Apocalipsei”. Autorul, locotenentul Ion V. Emilian, relatează momente din viața sublocotenentului Mihai Coliopol, eroul căzut în bătălia de la porțile Crimeei. Faptele lui de vitejie par o permanentă desfășurare de evenimente filmice, cu un puternic impact emoțional.

Mihai Coliopol a văzut lumina zilei la Vlădueni, comuna Osica de Sus, pe 8 noiembrie 1911, în familia lui Tache Coliopol, proprietar de pământuri, moară de cereale și presă de ulei. Sânguincios la învățătură, Mihai își ia licența la Anvers și se întoarce în țară și se înrolează voluntar în trupele de cavalerie, ca sublocotenent în rezervă.

Deși forțele armate erau în plin proces de mecanizare, cavaleria continua să rămână printre armele de elită. Mândria de a fi călăraș trecuse de mult examenul timpului. Cele mai mari personalități militare ale vremii proveneau din rândurile ei. Pe bună dreptate, noblețea, generozitatea, eleganța tinerilor cavaleri purtători de tunică și sabie erau cultivate și ridicate la rang de virtuți. Voluntarii își ofereau serviciile ca militari însoțiți pe toată perioada războiului, atât cât Dumnezeu îi ținea în viață, de bidivii din ograda proprie (trecuți la angajare, asemenea stăpânului, prin rigoarea controlului medical). Exista o regulă la recrutare; „Pică calul (sic!), pică și omul!” Se spune că noblețea armeei vine chiar din

această relație simbiotică om-cal, urcătoare prin veacuri de istorie.

După un an de la sfărtecarea teritoriului național de către sovietici, în urma Pactului Ribbentrop-Molotov prin care România pierdea Basarabia și Bucovina de Nord, se ivise ocazia eliberării provinciilor ocupate. La 22 iunie 1941, Mihai Coliopol comandantul unui pluton de mitraliere din Regimentul 2 Călărași (cu garnizoana în Caracal), se afla undeva în nordul țării, la Frătăuții Noi de azi, pe frontiera cu Uniunea Sovietică.

Într-o vreme în care limbajul vitriolant și corecția fizică făceau parte din metodele de „educație” ale ofițerilor fără vocație, sublocotenentul Coliopol, conștient că „respectul se câștigă, nu se impune”, ajunge la sufletele subordonaților prin cea mai simplă metodă de instruire – exemplul personal. Echilibrat, liniștit și chibzuit, îi atrage prin spiritul său de sacrificiu pus în slujba celor mulți.

„Coliopol – scrie Emilian – prețuiește oamenii, soldații ce-i sunt încredințați. Cunoaște problemele și necazurile lor, trecutul și gândurile fiecăruia, grefându-și propria personalitate în sufletele și materia plutonului. (...) Fără să aștepte instrucțiunile nimănui, Mișu începu pregătirea sufletească a plutonului în vederea previzibilei încercări capitale, ce nu va întârzia. Foarte repede, plutonul lui deveni un trib aparte în cadrul escadronului, fiecare soldat având funcțiunea și misiunea lui clară, fiecare îndrăgindu-i instinctiv și automat pe ceilalți, încercând să-i

ajute chiar cu prețul vieții sale. Coliopol domnea peste ei ca un patriarh sau șef de familie, ca un frate mai mare.”

„Ostași, vă ordon, treceți Prutul!” La acest ordin, încărcat cu toată durerea neamului românesc, tânărul sublocotenent a trecut printre primii linia de frontieră, fiind deschizător de drumuri în Bucovina de Nord. În prima noapte de război, escadronul din care face parte și sublocotenentul Coliopol primește ordin să atace un post de observare sovietic localizat în pădurea Valiva (Valva în alte publicații). Sarcina revine plutonului comandat de locotenentul Emilian. Pentru incursiune, tânărul ofițer recurge la voluntariat. Coliopol îl roagă insistent să-l includă în detașamentul de voluntari, ca simplu trăgător la mitralieră, deși nu făcea parte din subunitatea lui și nu i se subordona pe linie de comandă.

„Observatorul trebuie neapărat distrus. Din turnul lor de beton, rușii văd tot ce se petrece pe o rază de kilometri întregi. (...) Coliopol își instalează mitraliera în bătaie. Se comandă foc la discreție, cu toate armele... Coliopol se răstoarnă pe spate cu mitraliera și mătură în rafale scurte copacii unde-s cuibăriți trăgătorii ruși. Strigătul plângăreț și zgomotul corpurilor prăbușite la pământ marchează succesul «pe spate» al lui Mișu.” Este doar începutul unui drum presărat cu acte voluntare transformate în timp într-un modus operandi...

Resorturile sale motivaționale sunt puternice și izvorăsc din noblețea sufletului pusă în slujba țării. Educația aleasă îl scoate din suficiență și-l poziționează în rândurile elitelor militare cu largă deschidere culturală. Un ostaș care ține într-o mână cartea celui mai mare simbolist francez, Charles Baudelaire, și arma în mână cealaltă, transcende limitele obișnuitului. Spirit disociativ, pe de o parte luptă fără frică cu inamicul, uneori „disprețuitor” cu propria viață, pe de altă parte, la ceas de răgaz, recită pasional din *Florile răului*, ale lui Baudelaire. Și nimic nu-i scapă din noua realitate. Leagă secvențele nesfârșite ale trecerii în neființă cu substanța simbolică a versului. În condițiile unei libertăți clausturate el continuă să-și păstreze spiritul descătușat. Sub bombardament sovietic citește din Baudelaire, eliberat de cască, sfidând moartea... „Nu poți citi cu capul strâns în chingile căștii. Nu intră bine la căpățână...”, îi spune zămbitor și cu detașare colegului Emilian, care îndrăznise să-l atenționeze pentru nesăbuința sa.

Faptele de arme ale sublocotenentului ajung să fie cunoscute în mai toate unitățile de roșiori și cavalerie. Undeva în raionul Elisabetovka, în drumul regimentului de călărași spre Crimeea, reușește să doboare cu mitraliera un avion sovietic. Isprava este consemnată de Wehrmacht, sub „titlu de apartenență”, în dreptul sublocotenentului Mihai Coliopol din Regimentul 2 Călărași. La Mihailovka, pe malul Niprului, într-o bătălie pentru recucerirea localității, se remarcă din nou: „Grindina de oțel ne fixează la sol, în spatele cadavrelor celor căzuți, care participă și ei la efortul nostru. (...) Dintr-o dată, în stânga mea, un om se lansează cu mâinile goale în grindina rușilor. Cade. Se ridică cu o mitralieră în brațe. Aleargă printre gloanțe de parcă ar fi ingerul bătăliilor iadului, pe care nimic nu-l poate ucide. (...) Este Mihai Coliopol, prietenul meu.

lată-l strigând din tot pieptul: «După mine, călărași! După mine!» Electrizat, brigadierul Roșioru din Castranova este alături de Coliopol. (...) Avansează împreună, coordonându-și perfect mișcărilor, carne de război impresionantă, carne omenească. Avansează, avansează mereu. Coliopol trage încărcător după încărcător. Un glonț îi saltă casca de pe cap. Fuge mai departe cu părul în vânt și mitraliera în brațe. Roșioru este mereu lângă el. Nu se vor opri decât morți. Poate nici așa...” Rușii sunt scoși din Mihailovka și aruncați în Nipru.

În Campania din Est, Regimentul 2 Călărași va înainta pe drumul său de glorie până în Stepă Calmucă. Cortești, Dinăuți, Răchitna, Doljoc, Năbădăuți, Rucsin, Hotin, Larga, Tăbani, Dîngeni, Lipnic, Wapniarka, Sokolovka, Capustianka, Ivanovka, Mihailovka, Sarapanovka, Karassoubassor, Kuban, Elista sunt doar câteva repere de pe drumul de luptă, marcat episodic de faptele soldaților comandați de Coliopol.

Pe 29 decembrie 1941, rușii debarcă la Feodosia cu intenția de a bloca comunicația ce leagă Crimeea de Kerci. La minus 20 de grade Celsius, fără căciuli și mănuși, cavalerii regimentului se îndreaptă contra cronometru spre satul Sekehe-Eli, nod rutier, devenit important în situația operativă a momentului. Rușii trebuie întârziați cu orice preț. „Călărașii rezistă presiunii infernale. Cadavrele rușilor se acumulează în fața țevelor încinse ale armelor. În stânga, într-o ușoară depresiune, Ivan a reușit să se infiltreze. Dacă reușește să progreseze, ar fi foarte periculos pentru ai noștri. În fruntea plutonului de mitraliori, Mihai Coliopol interzice cu fermitate trecerea inamicului. Iată-l luând comanda supraviețuitorilor din mai multe plutoane, ai căror ofițeri au fost uciși. Îi adună, se pune în fruntea lor, în locul cel mai periculos. Blochează rușii ce progresau. Trage în Ivan ca la fasole. Dați peste cap, Ivanii se retrag. Coliopol își lansează oamenii în urmărirea lor, pentru a reocupa primele noastre poziții. Alt val de ruși pleacă la atac, ciocnindu-se cu cei ce se retrag, care se răzgândesc și încep din nou să își urle furia contra unui grup minuscul de luptători, ce îndrăznește să le stea în față. Politrucii îi fanatizează, ucigând pe cei ce se retrag. Cu mitraliera în brațe, Coliopol rămâne ferm în calea rușilor. Își încurajează oamenii care într-un suprem efort rămân lângă el. Ai zice că Mișu Coliopol este invulnerabil, gloanțele îl ocolesc, mitraliera și avântul lui stopează tot elanul rușilor. Iată însă că un glonț îl lovește pe sub cască, deasupra frunții. Coliopol ezită, se învârtă pe jumătate, scapă arma, cade, se ridică și strigă din toate puterile: «Înainte, călărași, i-am dat gata!» Un al doilea glonț îi smulge însă umărul drept al obrazului și osul tâmpiei. Cade în genunchi. Cu un efort incredibil se ridică încă o dată, își încurajează călărașii: «I-am dat gata... Vă spun că i-am dat gata... Trage, Stancule, trage, nu te lăsa...» Rușii se pierd în fața acestui om desfigurat și însângerat, pe care gloanțele nu reușesc să îl termine nici când l-au atins la cap. Ivan se retrage în dezordine pe toată linia. Regimentul 2 Călărași rămâne stăpân pe câmpul de luptă de la Sekehe-Eli.”

Acțiunea eroică a sublocotenentului Mihai Coliopol a fost decisivă, după cum avea să mărturisească Mihai Emilian în cartea sa. Urcat în salvarea trasă de cai, Coliopol marchează

trecerea sa pe aceste pământuri cu un ultim gest de mărinimie pe care doar oamenii de aleasă noblețe îl pot face: grav rănit, dar conștient, în drum spre spitalul german din Cherson, după câțiva kilometri, coboară din salvare pentru a ceda locul unui alt rănit. După două zile, la 25 ianuarie 1942, Coliopol se stinge din viață și este înmormântat, două zile mai târziu, în cimitirul ostașilor germani din Cherson. Înainte de a intra în comă, cere să i se citească poezia La Charogne (Hoitul). Cu cartea lui Baudelaire în mână, pătată de sângele său, cu zâmbetul împietrit în colțul gurii, se ridică la ceruri pe aripi de înger... Cavalerii sunt în lacrimi. „Coliopol era universul lor, adevărul, justiția și dreptatea lumii”.

Înainte de a trece la cele veșnice, mărturisea colegilor săi: „Dacă nu vom câștiga această cruciadă împotriva comunismului, nu trebuie să disperăm. Au existat și sfinți care au

pierdut cruciada. Noi nu suntem sfinți. Vom fi înlocuiți de alții. Mai devreme sau mai târziu ei vor învinge, dacă vor avea tăria să se jertfească”.

A fost decorat cu Crucea de Fier, Coroana României cu Spade și Panglică de Virtutea Militară în Grad de Cavaler. Fusesse propus pentru Ordinul „Mihai Viteazul”, pe care n-a mai apucat să-l primească.

Așa se încheie o pagină de istorie, cu un erou de poveste. Mihai Coliopol este încă o dovadă a eroismului românesc în Campania din Est, unde mai bine de 380.000 de ostași au murit sau au fost dați dispăruți. Oasele lor putrezesc departe de casă, în locuri neumblate și neștiute, acoperite de manta uitării. ■

Colonel (r) Dumitru STANCA

RESTITUIRI

„Curcanii” lui Alecsandri

Din conacul său de la Mircești, poetul Vasile Alecsandri îi scria, la 1 noiembrie 1877, amicului său, Edouard Grenier, poet și diplomat francez, despre „bieții noștri dorobanți” care luptau vitejește la Plevna, Grivița, Smârdan...

Dragă prietene,

Urăsc toate războaiele pentru că le-am văzut grozăviile atât în Crimeea, cât și în Italia și în Franța, dar mărturisesc că urăsc și mai mult groaznicele măcelării ce însângerează acum malurile Dunării și care amintesc cele mai crude epoci ale barbariei. Pe la noi nu se face război, se măcelărește, se schilodește, se ciopârțește, cu rafinării de cruzime ce întrec invențiile închipuirii celei mai neorânduite. Baș-buzucii taie picioarele nenorociților răniți ca să le ia cizmele, e destul atât. E adevărat că cizmele acestea au un miros care trebuie să se urce la cap; țara e infectată... e piele rusească în aer, după cum e ulei rânced în atmosfera Spaniei. Ești stânjenit, aproape năbușit, căci puhoiul moscovit, care a început să curgă în Mai, continuă încă să-și îndrepte valurile spre Bulgaria. Trenurile coboară încărcate cu soldați și unelte de război, apoi peste câteva zile urcă cu oameni schilodiți. E o privesc care te face să crezi că omenirea a fost cuprinsă de un acces de nebunie furioasă. E îngrozitor, e ticălos, e de un grotesc amar... căci toate aceste hecatombe omenești, de ce? ca să fie civilizați turcii? ca să se contribuie la bunăstarea bulgarilor? Dar nici cei dintâi nu vor să știe de civilizația europeană, nici cei de-al doilea nu ambiționează altă bunăstare decât aceea de care se bucură. Atunci, ce dracu' să vrea? și ce dracu' căutăm noi, românii, în această încăierare? Ce-avem noi comun cu populațiile slave din Turcia, ca să jertfim mii de vieți în cinstea lor? Încă o dată, e protest, arhiprotest și amarnic de protest!

Bieții noștri dorobanți, adică bieții noștri țărani îmbrăcați cu o manta militărească proastă și cu căciula împodobită cu pene de curcani (podoabă care le-a atras porecla comică – de curcani), au făcut minuni. Prin vitejia lor neașteptată, au știut să facă din această poreclă un titlu glorios și să dovedească că, dacă de la sublim la ridicul nu e decât un pas, tot așa nu era decât un pas de la ridicul la sublim. Oamenii aceștia care, după chiar mărturisirea celebrului corespondent al lui Daily News, d. Forbes, au o vitejie îndărătnică și sunt tot atât de valoroși ca acele mai viteze regimente ale Angliei (mărturisire foarte importantă din partea unui englez), acești viteji curcani, zic, au dovedit că armata teritorială prețuia tot atât, dacă nu mai mult, decât armata permanentă, căci au fost totdeauna admirabili ca pornire, energie, calm și disciplină în mijlocul celor mai ucigătoare lupte. Ei au dovedit că poporul român are curajul în stare latentă și că nu-i trebuia decât un prilej ca să se arate în toată puterea. A fost o revelație! Și apoi, ce răbdare demnă în mijlocul suferințelor! Ce stoicism antic în fața morții! Al dragul meu, ochii ți s-ar umple de lacrimi, dacă ți-aș povesti tot ce am văzut mare și într-adevăr frumos la poporul acesta. Al vitejii copii! nobilele inimi! se scoboară cu adevărat în linie dreaptă din strămoșii lor, cu adevărat sunt de rasă latină... și iată e aci o mare mângâiere pentru mine, oricât de nereparabile ne-ar fi pierderile. Toți răniții noștri n-au decât un gând, să se vindece cât mai repede ca să se întoarcă la Plevna, și se întorc cu durerea încă pe ei: au prins gust de moarte. Dar să vorbim de altceva... Curcanii m-ar face să scriu volume...

Vasile Alecsandri,
Mircești, 1 noiembrie 1877

(Din volumul Vasile Alecsandri, *Scrisori inedite. Corespondența cu Edouard Grenier*, București, 1911, p. 64.) ■

Povestea sublocotenentului Teodorescu

Povestea acestui erou am aflat-o în urmă cu câțiva ani, în vremea pandemiei. Într-un anticariat din Iași, printre miile de obiecte, fotografii și amintiri ale oamenilor de altădată, atenția ne-a fost atrasă de portretul unui tânăr ofițer, cu ochi triști și melancolici, pe umerii căruia se distingeau tresele de sublocotenent. Am decis să cumpărăm portretul, pentru un preț derizoriu, impresionați de privirea necunoscutului din tablou. De multe ori, obiectele personale, brevetele sau medaliile capătă o valoare sentimentală mai mare dacă sunt legate de un nume sau o poveste, iar începutul acestei povești era scris pe spatele de hârtie învechită de vreme a tabloului:

*Nepoților noștri
În amintirea scumpului nostru
copil Nelică, născut la 12 Decembrie
1919 și căzut eroic pe câmpul de luptă
dela Tatarca (Odessa) Rusia, în ziua de*

*8 Octombrie 1941. Însmormântat pe
ziua de 10 Octombrie 1941 la Cetatea
Albă. Decorat cu "Steaua României cu
panglică de virtute militară" în gr. de
cavaler și avansat locotenent în regt.
38 Inf. Brăila.*

*Ai voștri,
Ortansa și Mitică*

Cine era acest tânăr, căzut eroic pe câmpul de onoare la nici 22 de ani? Și ce durere trebuie să fi încercat părinții acestuia la primirea veștii că fiul lor a murit pe pământ străin și a rămas acolo, departe, îngropat.

Dornici să scoatem din uitare destinul frânt prea devreme al acestui ofițer, ne-am adresat Centrului de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice „General Radu Rosetti” din Pitești.¹

Am constatat cu surprindere că însemnarea făcută de părinții eroului conține câteva erori și inexactități. Astfel, Fișa personală a lui Corneliu Teodorescu arată că

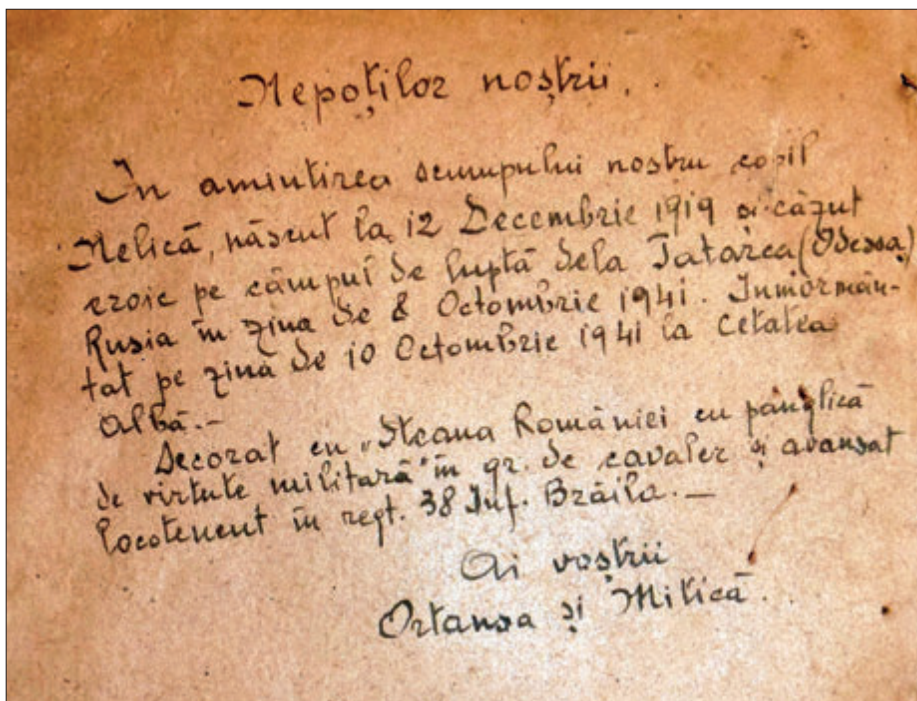
acesta s-a născut la 29 noiembrie 1919 și nu pe 12 Decembrie.² Dar aparenta eroare e dată de diferența dintre calendare, probabil. Din documentele de arhivă reiese că acesta a fost rănit pe 4 octombrie și a decedat pe 8 octombrie în Spitalul militar de la Ovidiopol, regiunea Odesa.³ O altă eroare, ultima, pare a fi legată de decorația primită: Ordinul „Coroana României” cu spade în grad de Cavaler – așa cum apare și în necroloagele din presa vremii⁴ – și nu Ordinul „Steaua României” cu spade în grad de Cavaler, care era ierarhic superior.

Nota mai menționează că acesta a fost avansat *Post Mortem* la gradul de locotenent în Regimentul 38 Infanterie Brăila.

Înființat în anul 1911, Regimentul 38 Infanterie a primit numele domnitorului Neagoe Basarab, luând parte la ambele războaie mondiale. Din păcate, singura monografie a acestei unități, apărută în anul 1979,

Portretul sublocotenentului Corneliu Teodorescu și dedicația părinților săi către urmașii familiei

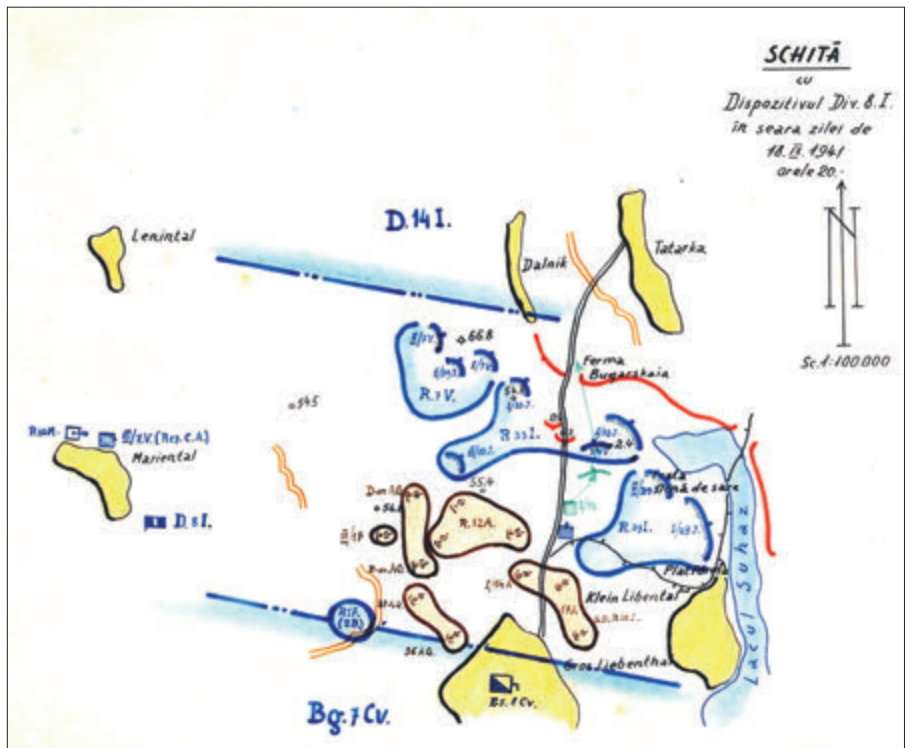

omite, din rațiuni dictate de epoca respectivă, participarea Regimentului în Campania din Est.⁵

Corneliu Constantin Teodorescu se înscrie la 1 septembrie 1939 la Școala pregătitoare de ofițeri de infanterie din Sibiu, făcându-și stagiile de practică în Regimentul 7 Dorobanți (1 iunie-26 octombrie 1940) și în Regimentul 72 Infanterie (1 februarie-1 aprilie 1941). Pe 10 Mai 1941, pe platoul de la Cotroceni se aflau 1146 de tineri absolvenți de școli militare de arme, componenți ai Promoției 1941 – Regele Mihai I, pregătiți să fie înălțați la gradul de sublocotenent.⁶ Între ei se găsea și tânărul Corneliu, repartizat la Regimentul 38 Infanterie, Brăila.⁷

Foaia calificativă este întocmită de căpitanul Apostol, comandantul Companiei a 4-a elevi din Școala de ofițeri de Infanterie, care îl caracterizează astfel: "înfățișare plăcută, bine conformat, sănătos și foarte rezistent. Are ținuta foarte îngrijită și în fața frontului se prezintă cu prestanță. În teren se comportă bine. Este energic și cu mult sânge rece, prevăzător și cu spirit de inițiativă bine dezvoltat. Muncitor, conștiincios și perseverent în a duce la bun sfârșit tot ce i se încredințează. Este inteligent, cu judecata sănătoasă și cu memoria bine dezvoltată. Are o cultură generală frumoasă și cunoștințe profesionale temeinice. Disciplinat din convingere, autoritar și cu mult prestigiu în fața camarazilor săi. Își iubește cariera ce și-a ales și are mult spirit de sacrificiu. Are curajul răspunderii faptelor sale. Depune multă râvnă și foarte multă bunăvoință în a executa în mod conștiincios însărcinările ce primește. La stagiul a comandat un pluton cu rezultate foarte bune. În concluzie, Sublocotenentul Teodorescu este un ofițer bun din toate punctele de vedere".⁸

La numai 21 de ani, Corneliu și-a asumat cu seriozitate datoria de ofițer, fiind numit la comanda

Schița cu dispozitivul Diviziei 8 Infanterie în seara zilei de 18 septembrie 1941

plutonului de pușcași din Compania a 2-a, Regimentul 38 Infanterie⁹. În ziua de 5 octombrie 1941, în atacul asupra liniilor de apărare sovietice de la Tătarca, a fost grav rănit. Timp de trei zile a luptat pentru viața sa, stingându-se în cele din urmă în spitalul militar de la Ovidiopol, pe 8 octombrie 1941.

Bătălia de la Odesa, singura acțiune a armatei române de pe frontul de Est condusă aproape fără sprijinul trupelor germane, a scos în evidență numeroase carențe în conducerea și dotarea unităților române cu armament și tehnică modernă de luptă, fiind o victorie scump plătită cu sângele soldaților români. Istoricul Constantin Kirițescu, martor indirect al evenimentelor, scria că: *ecourile bătăliei de la Odesa, care ținea de aproape două luni, ajungeau în țară, agravate prin atmosfera de secret cu care erau ferite de oficialitate, spre a nu fi cunoscute marelui public. Sufletul românesc era adânc zguduit. Numai rubricile morților, publicate de ziare,*

*supraaglomerate de numele ostașilor căzuți, dădeau o icoană a imensității pierderilor și distonau cu informațiile stilizate pe care oficialitatea le administra publicului. Odesa devenise cimitirul tineretului român, dar și altarul unde se călea sufletul vitejesc al neamului.*¹⁰

Operațiunea Odesa a angrenat, în perioada august-octombrie 1941, 340223 de militari români, totalul pierderilor fiind de 90020 de militari morți, răniți și dispăruți (87218 după alte surse¹¹). Statistica mai reflectă însă un fapt, anume că ofițerii au fost cei mai afectați de pierderi (28,55% din total).¹²

S-a ajuns astfel în situația unui deficit de ofițeri activi. Pierderile suferite pe parcurs au dus la o reducere drastică a ofițerilor activi, la sfârșitul bătăliei pentru Odesa existând regimente care s-au întors cu 20 de ofițeri activi din 42, cu cât plecaseră. Dintre aceștia, doar 5 erau dintre cei cu care regimentul intrase în campanie, restul fiind primiți pe parcurs.¹³

Situația se prezenta în mod similar și la nivelul Diviziei 10 Infanterie, din care făcea parte Regimentul 38 Infanterie, alături de Regimentul V Ialomița nr. 23, Regimentul 33 Dorobanți Tulcea, Regimentul 3 Artilerie „Franța” și Regimentul 20 Artilerie. Divizia suferise pierderi grele încă din primele zile ale campaniei. Astfel, între 22 iunie și 30 septembrie 1941, Divizia 10 Infanterie are următoarele pierderi: ofițeri 154 (30 morți, 106 răniți, 18 dispăruți), subofițeri 77 (24 morți, 45 răniți, 8 dispăruți), trupă 3184 (552 morți, 1768 răniți, 1101 dispăruți). Total 3415 oameni, dar până la Odesa numărul lor se va dubla.¹⁴

După 28 septembrie, Divizia 10 Infanterie a fost introdusă pe frontul dintre Sud Dálnik și Sud Suhoi Liman, având misiunea de a interzice pătrunderea inamicului pe direcția Raz–Marienthal. În noaptea de 4 spre 5 octombrie, divizia a cucerit ferma Bulgarski și înălțimile cu cotele 41,7 și 31,2, capturând 400 de prizonieri. La 9 octombrie, Regimentul 33 Infanterie a străpuns apărarea inamică dintre Tatarka și limanul Suhoi și a ocupat șanțul anticar de

la S Ruine. La 16 octombrie, divizia a intrat în Odesa, primind misiunea de apărare a litoralului, între limanul Nistrului și limanul Ovidiopol.¹⁵

Acțiunea în care credem că a decedat și Slt. Teodorescu a fost sumar descrisă de către Constantin Kirițescu, dar și de alți participanți și martori la această luptă. Aflăm astfel că: În aceeași noapte (n.n. 4-5 octombrie 1941) două regimente de infanteriști brăileni (n.n. – Regimentul 38 Infanterie și Regimentul 23 Infanterie) au atacat în direcția *Tatarka-Suchoi-Liman, linia cea mai puternic întărită a sectorului Dálnik. Târându-se prin întuneric atacatorii au ajuns pe nesimțite lângă pozițiile inamicului, asupra căruia au căzut ca un trăsnet. După patru ore de luptă, unul din regimente a ocupat ferma Bulgarskaia-Beninski, până la pantele de sud ale satului Tatarka; celălalt regiment a ocupat cota 31.2 pe liziera de sud a fortăreței Dálnik.*¹⁶

Păcat că povestea sublocotenentului Teodorescu s-a sfârșit atât de repede, la nici 22 de ani, pe câmpul de bătălie de la Tătarca, așa cum s-au stins alte mii de destine în floarea vârstei!

Astăzi, la mai bine de opt decenii

de la acele evenimente, numele său merită reamintit și onorat, ca simbol al unei jertfe pure și al unui ideal pentru care au luptat mulți, dar au trăit prea puțini. În monografia Diviziei 10 Infanterie, autorii Viorel Cheptine și Dan Moraru aduc un omagiu celor care s-au jertfit cu eroism în bătălia de la Odesa: *Tătarca, Dálnic, ... nume dăltuite în memoria noastră comună cu sânge și lacrimi. Trist pământ albit de oasele a mii de români, rămas pentru totdeauna durerea unui neam... Fără cruce, mormintele risipite, neștiute, așteaptă și azi flacăra pâlpâindă în palmele celor care nu au avut unde să le plângă.*¹⁷

Jertfa lui Corneliu Constantin Teodorescu reflectă sacrificiul generației sale, o generație care a ales să răspundă chemării patriei, plătind cu propriul sânge libertatea și idealurile naționale. Eroismul său, consemnat pe spatele unei fotografii înrămate și într-un simplu anunț de presă, se înscrie în marea cronică a suferinței și curajului Armatei Române în campania din Est. ■

Sever-Petru BOȚAN
Raul TEIOȘANU

NOTE

1. Autorii articolului doresc să mulțumească pe această cale angajaților de la Arhivele Militare din Pitești pentru promptitudinea și sollicitudinea cu care ne-au pus la dispoziție memoriul personal al Slt. Teodorescu.
2. AMR, Inv. Nr. S927/26.05.1982/1941/crt. 222, fila 1. Corneliu Constantin Teodorescu era fiul Ortansei și al avocatului Dimitrie Teodorescu din Vălenii de Munte. Un D. Teodorescu apare menționat ca primar al orașului Vălenii de Munte între anii 1945-1946. (vezi https://ro.wikipedia.org/wiki/Lista_primarilor_din_V%C4%83lenii_de_Munte).
3. AMR, Inv. Nr. S927/26.05.1982/1941/crt. 222, fila 16.
4. *Curentul*, octombrie 1943 (Anul 16, nr. 5612-5642) 1943-10-21/nr. 5632
5. S. Asandei, *Regimentul Neagoe Basarab*, Ed. Militară, București, 1979.
6. AMR, Inv. Nr. S927/26.05.1982/1941/crt. 222, fila 2.
7. În cadrul Școlii de Ofițeri de Infanterie de la Sibiu, acesta a fost clasificat al 143-lea din 368 de elevi. AMR, Inv. Nr. S927/26.05.1982/1941/crt. 222, fila 15.
8. AMR, Inv. Nr. S927/26.05.1982/1941/crt. 222, fila 15.
9. AMR, Inv. Nr. S927/26.05.1982/1941/crt. 222, fila 16.

10. C. Kirițescu, *România în al doilea război mondial*. Volumul II, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1996, p. 41-42.

11. A. Duțu, *Războiul (1941-1945). O altă abordare*, Ed. Enciclopedică, București, 2019, p. 287, indică cifra de 87218 militari români morți, răniți și dispăruți în campania pentru cucerirea Odesei. Același autor arată că în 1941 infanteria a pierdut 38% ofițeri din totalul efectivelor trimise pe front.

12. M. Stănescu, *Odesa. Gustul amar al victoriei (August-Octombrie 1941)*, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște, p. 110-111.

13. M. Stănescu, *op. cit.*, p. 122.

14. V. Cheptine, D. Moraru, *De la Divizia 10 Infanterie la Corpul de armată “Ștefan cel Mare și Sfânt”*, Tipografia centrală, Chișinău, 1995, p. 132.

15. A. Duțu, F. Dobre, L. Loghin, *Armata română în al Doilea Război Mondial (1941-1945)*, Ed. Univers Enciclopedic, București, 2017, p. 232.

16. C. Kirițescu, *op. cit.*, p. 48. Această acțiune este descrisă cu amănuntul și de fostul sublocotenent Victor Atanasiu, ofițer de legătură cu infanteria a divizionului 2 din Regimentul 3 Artilerie, vezi *Veteranii pe drumul onoarei și jertfei. De la Nistru la Marea de Azov*, Ed. Vasile Cârlova, București, 1997, p. 141-142.

17. V. Cheptine, D. Moraru, *op. cit.*, p. 132.

Calvarul de pe podul Nistrului

Sofronescu Gheorghe, din Hudești, avea 22 de ani când a fost încorporat, în februarie 1941, la Regimentul 29 Infanterie din Dorohoi. A fost repartizat la un aruncător calibru 60 mm, a fost avansat la gradul de fruntaș și a început imediat instrucția și pregătirile pentru deplasarea unității spre malul Prutului. Într-o clădire pe liziera unei păduri, rușii aveau un pichet de grăniceri de unde au împușcat mortal un caporal din regiment. Atunci, căpitanul Brahă, comandantul companiei, i-a dat ordin să tragă cu aruncătorul în pichetul de grăniceri. Cu o singură lovitură, fruntașul Sofronescu a aruncat clădirea în aer. A fost avansat caporal.

În zilele următoare, Regimentul 29 Infanterie a trecut Prutul pe bărci de asalt realizând un cap de pod la Bădărăi. După câteva zile de lupte pe teritoriul Basarabiei au ajuns la Nistru pe 23 iulie 1941. Batalionul din care făcea parte a reușit să curețe cazarmile de rezistențele răzlețe ale inamicului. În aceste lupte, unitatea lor a avut pierderi foarte mari din cauza unui puternic bombardament al rușilor. După regrouparea subunităților au reușit să pună inamicul pe fugă, iar populația care era adăpostită în beciuri a ieșit și le-a mulțumit, și le-a oferit câte o pâine pentru. Au continuat înaintarea spre alte localități cu misiunea să curețe cazematele rusești. Când au ajuns în aceste locuri, au constatat că acestea erau încuiate, iar înăuntru se aflau numai femeii, care au declarat că au primit

ordin de la comandanții ruși să lupte pentru a opri înaintarea românilor. După trei zile și trei nopți de marș forțat, au ajuns într-o localitate din apropierea Odesei. Era în 26 august 1941, când regimentul a început atacul asupra Odesei. În 28 august au fost opriți de un contraatac al inamicului cu artilerie și aruncătoare. Pierderile au fost foarte mari, mulți oameni din compania lor au căzut morți și răniți. Aviația inamică a bombardat în întregime spatele frontului, omorând toți caii și distrugând căruțele cu subzistență și materiale de aprovizionare.

În acest atac, caporalul Sofronescu Gheorghe a fost rănit de un glonț în umărul drept. A fost pansat și trimis la ambulanța Diviziei.

Cea mai tristă veste, care i-a neliniștit pe toți, a venit în dimineața zilei de 26 august 1941: colonelul Dumitru Orășanu, comandantul regimentului, a fost omorât în timp ce inspecta punctul sanitar și se interesa de starea răniților. Împreună cu el, au murit câțiva ofițeri și peste 20 de soldați. Medicul punctului sanitar a fost rănit foarte grav, dar a scăpat cu viață.

Noul comandant a adunat regimentul și le-a spus: "Voi ați trecut prin foc, aveți piepturi de oțel, să-i încurajați și să-i mobilizați pe camarazii voștri mai tineri pentru înfrângerea definitivă a dușmanului".

Caporalul Sofronescu a fost decorat cu medalia "Bărbăție și credință" cu spade clasa a 2-a pentru merite deosebite.

În 21 octombrie 1941 regimentul

Sergentul Gheorghe Sofronescu

a sosit în garnizoana Dorohoi. Oficialitățile orașului au organizat primirea militarilor și le-au mulțumit pentru curajul cu care au luptat în Basarabia. A urmat pregătirea noilor contingente de recruți. Sofronescu a fost selecționat pentru Școala de subofițeri de infanterie Făgăraș, pe care a absolvit-o în septembrie 1943, cu gradul de sergent-major, și s-a înapoiat la regimentul din Dorohoi.

În ianuarie 1944, regimentul a primit ordin de mobilizare pentru deplasarea pe front. În 26.02.1944, primul eșalon, în care era și compania lui, a plecat cu trenul către Transnistria. După o zi de mers au ajuns în gara Moghilev. De aici au pornit pe jos în marș, 25 de km, până într-un sat, unde au fost cartiruiți în casele locuitorilor. Trebuia să lupte contra partizanilor din zonă.

Compania I, aflată în dispozitivul de apărare, a fost atacată prin surprindere, cu foc puternic de armament automat, de un grup de partizani călări. Au fost pierderi mari (răniți 21 de militari și 7 morți) iar de la partizani au murit 45 de oameni și 10 cai.

Lupta cu partizanii era deosebit de grea, ei veneau noaptea în sat, se odihneau în locuri ascunse apoi

plecau în păduri și adăposturi pe care le știau numai ei. Subunitățile române au stat două săptămâni, până s-a apropiat frontul, apoi au plecat spre Nistru. În drum au întâlnit coloane de nemți care se retrăgeau în dezordine către Polonia.

Cu cât se apropiau mai mult creștea lungimea coloanei, toți se îngâmădeau să treacă podul peste Nistru cât mai repede. La pod era mare înghesuială și hărmălaie, deoarece fiecare general (german și român) voia să-și treacă trupele sale. În spate se simțea presiunea sovieticilor.

Pe 17 martie 1944, pe la orele 2.30 noaptea, a apărut o coloană de trupe sovietice cu tancuri și i-au respins într-o vale. Conducerea regimentului trecuse deja podul la vest de Nistru. Subunitățile care au rămas s-au convins că ele au fost lăsate ca trupă de sacrificiu, ceea ce i-a demoralizat total.

În urma lor orașul Moghilev ardea în flăcări. Pe străzi tehnica de luptă nemțească și românească fusese părăsită de trupele care se retrăgeau în grabă spre pod. Dar podul era pe o lungime de 20-30 de m aruncat în aer.

Sergentul major Sofronescu Gheorghe, dându-și seama de tragedia care urma, și-a adunat plutonul lângă el și, cu lacrimi în ochi, le-a spus: *“Camarazi, fiecare pe socoteala sa să încerce să-și salveze viața.”* În strigăte, soldații s-au repezit spre pod, să se salveze, unii cădeau în apă, alții se aruncau și se avântau înot spre malul salvator.

Sergentul major Sofronescu Gheorghe știa de la adjutantul comandantului de regiment că la orele trei toate podurile vor fi aruncate în aer. S-a apropiat de grinzile și bârnele podului s-a cățărât ca o pisică și și-a zis: *“Ori trec, ori mă înnece, dar eu prizonier nu rămân.”* Și-a aruncat totul de pe el. Rămas numai cu automatul și muniția,

trecea de pe o bârnă pe alta. De la înălțime vedea cum oamenii, în disperare, țipau, plângeau. Caii se înneceau sforăind. Când a fost aruncat în aer, podul de peste Nistru era înțesat de militari, om lângă om... Mulți s-au înecat. *“Dacă cineva ar fi tăiat atunci o bucată de carne din mine, nu ar fi curs pic de sânge”* – spunea Sofronescu, când își aducea aminte prin ce a trecut atunci.

Chinul a durat vreo două ore. Dumnezeu a vrut să scape cu zile. Când s-a văzut pe malul celălalt, pe pământul Basarabiei, a sărutat țărâna și i-a mulțumit până la cer lui Dumnezeu. Ajuns la o casă din apropiere, istovit, a bătut la ușă. Ușa s-a deschis. A fost primit și adăpostit. În zori, gazda l-a trezit. I-a mulțumit pentru adăpost și, grăbit, a luat-o spre apus.

Să fi făcut vreun kilometru și ceva de mers, când, pe coasta unui deal, a văzut niște militari. Prevăzător, s-a oprit și s-a uitat mai cu atenție și l-a recunoscut pe maiorul Bogatu, comandantul de batalion însoțit de câțiva militari. Se uita cu binoclul să vadă cine vine spre poziția lor de apărare. Când l-au recunoscut, nu le venea să creadă. Îl știau rămas dincolo de Nistru, iar podul fusese aruncat în aer. Le-a povestit prin ce a trecut. Maiorul l-a ascultat cu luare aminte și a hotărât să-l păstreze dispozitivul de apărare al batalionului. Atunci Sofronescu a luat binoclul și l-a îndreptat spre apele Nistrului. Preț de o clipă a văzut cum doi militari români trăgeau din rășputeri, agățați de o ușă, să ajungă cât mai repede la mal. Dar n-au mai apucat: au fost împușcați de ruși.

Cei care au rămas dincolo au fost dezarmați și luați prizonieri. Către Nistru se masau numeroase forțe rusești. După trei zile de hărțuială, rușii au oprit tragerea. Batalionul maiorului Bogatu și-a regăsit regimentul, care se organiza pentru lupta de apărare.

Curând a trebuit să se retragă. A trecut Prutul pe la Manoleasa, prin Avrămeni, spre Botoșani. În 27 martie 1944 și-a organizat dispozitivul de apărare între Dolhasca și Liteni. A doua zi, compania sergentului major Sofronescu Gheorghe a intrat în sectorul de apărare de la nord de Dolhasca, în zona căii ferate Verești-Pășcani. De aici s-au retras la Pășcani, apoi spre comuna Dragomirești, județul Neamț, unde regimentul s-a regrupat, completându-și materialele distruse sau pierdute pe timpul retragerii.

Trecut în rezerva armatei în luna iunie 1944, regimentul a fost inspectat de mareșalul Ion Antonescu, care a fost mulțumit de lucrările de apărare executate. În Dragomirești au stat până la 19 august 1944, când au primit ordin de deplasare în marș forțat spre Bacău. După 48 de ore s-au oprit în repaus în dreapta unei șosele. Oamenii, extenuați, se odihneau. Către ora 13.00, aviația inamică a bombardat coloana regimentului. Au fost omorâți câțiva soldați și un ofițer.

În ziua de 23 august 1944, la ora 12.00, în timp ce se deplasau către Buhuși, s-a anunțat că s-a încheiat armistițiul cu rușii. Regimentul a continuat marșul, ajungând a doua zi în localitatea Valea Seacă, unde trupa s-a odihnit pe un câmp din apropierea șoselei.

Pe 25 august 1944, când regimentul era în marș, a apărut un căpitan rus, călare, care vorbea românește, și înfuriat, după ce i-a înjurat pe toți reproșându-le că au luptat împotriva lor, le-a cerut să predea armele.

Sergentul-major Sofronescu Gheorghe, tremurând și cu lacrimi în ochi, și-a dat seama că erau încercuiți. Comandantul regimentului, a fost urcat într-o mașină rusească și dus la comandamentul sovietic Bacău.

Căpitanul rus, însoțit de aghiotantul comandantului regimentului, a dat ordin să fie dezarmați ofițerii, subofițerii și trupa imediat. Pentru armamentul predat au primit o chitanță de la căpitanul rus. I-au încolonat și au plecat cu ei în direcția lași, unde i-au ținut două săptămâni, păziți de santinelele rusești.

Într-o seară, aproape de miezul nopții, au fost încolonați și duși la gara din Iași. Îmbarcați în vagoane de marfă, câte 70-80 într-un vagon, au mers cu trenul 12 zile și 12 nopți, cu opriri în afara stațiilor de cale ferată. Hrana, puțină, au primit-o din bucătăriile rulante ale regimentului. Au ajuns în gara Vâsnii-Volosciuc și duși în lagărul 216/16, într-o pădure, cu bordeie săpate în pământ.

Au fost percheziționați, au făcut baie și au primit un fel de terci, numit cașă, care după foamea din tren li s-a părut foarte bun. Le-a fost tare frică, pentru că se zvonea că la ofițeri și subofițeri le vor tăia urechile. Au fost organizați pe grupe, plutoane, companii și puși la muncă.

Sofronescu a fost numit comandant de companie și a luat parte la construcția unui canal cu o lungime de 400 km, lat de 100 m și adânc de 50 m. Săpăturile se făceau cu mașinile, iar pământul așezat pe bandă rulantă cu lopata de către prizonieri.

În lagăr erau români, unguri, polonezi, italieni și nemți, separați pe națiuni. Lângă români erau ofițeri nemți, dar aceștia nu munceau. Hrana era bună cu condiția obligatorie să fie îndeplinită norma de lucru. Nu era însă deloc ușor să lucrezi pe un ger de 30-40 de grade minus.

Un subofițer care știa bine rusește, plutonierul major Turtoi, a ajuns mâna dreaptă a comandantului rus al lagărului.

Mulți au murit din cauza frigului și a degerăturilor, deși

aveau îmbrăcăminte adecvată. În iarna anului 1945, sergentul major Sofronescu Gheorghe a fost numit comandantul unui spital în care erau internați oamenii slăbiți, aici erau condiții mai bune de cazare, iar clădirea era bine încălzită. În primăvară a fost selecționat de o doctoriță rusoaică și trimis la o grădină de zarzavat împreună cu 40 prizonieri, pentru diferite lucrări. La fiecare 1 și 16 ale lunii, rușii le spuneau: "Românii vor pleca curând acasă". Asta le dădea speranță prizonierilor, dar rușii nu se țineau de cuvânt.

În septembrie 1945, când Sofronescu Gheorghe s-a înapoiat în lagăr, a apărut zvonul că prizonierii vor pleca acasă. Au mai stat două săptămâni și au scos cioate din pădure așteptând ordinul de plecare în țară. Abia în octombrie 1945, comandantul lagărului le-a spus într-una din zile, la masă, să se grăbească pentru că venise ordinul de plecare acasă. De bucurie, toți prizonierii au aruncat gamelele cu mâncare strigând: "Ura, trăiască Stalin!".

După două săptămâni de mers cu trenul au ajuns la Iași. Sofronescu a luat atunci o palmă de pământ din gară și a sărutat-o. A plecat la Dorohoi. De abia când a ajuns acasă, la Vatra, la casa părinților, a zis că s-a terminat calvarul și că poate fi fericit lângă familie. Avea 26 de ani.

A fost reîncadrat în armată până în anul 1972, când a fost pensionat cu gradul de plutonier adjutant. În anul 1990 a fost avansat la gradul de sublocotenent în rezervă, iar în 1993 la gradul de locotenent în rezervă. A murit la 2 iulie 1998. ■

**Colonel (ret.)
Constantin BOSTAN**

(Din lucrarea în manuscris
Veteranii din Hudești povestesc,
de col. Culișniuc Ilie și prof.
Apătăchioae Gheorghe)

Din cartea vieții și-a tinereții

„Dar când vei pleca la război, ce vei face?”

*Iubitul meu soț, Licuță Dragă,
Cu multă durere ți-am cetit
rândurile tale ce mi-au adus trista
veste. Soarta noastră ne-a hărăzit
să petrecem tinerețea în durere și
strângere de inimă. Cariera ce ți-a
hărăzit-o destinul, căci încercările
noastre în alte cărări au rămas
zadarnice, este pentru surprize. Mă
mângâi că ești încă în țară, dar când
vei pleca la război ce vei face? Zilele
lacrimilor nu mă iartă, ele-mi sunt
scrise în cartea vieții și-a tinereții.
Credeam că de Paște întreaga
familie va fi la un loc, dar speranța
mi s-a sburat și pentru la vară.
Realitatea este crudă pentru noi. Nu
ne rămâne decât rugăciune.*

*Noi până în prezent suntem
bine. Copiii sunt sănătoși. Ion cel
nou a sosit sâmbătă dimineața. A
dat pe la Sibiu. Butoiul l-a dat la
bagaje. Îl așteptăm să sosească. Să
vedem cum mă înțeleg cu Pache.
Sau cu chirie sau îl plătesc ca
imediat ce sosește ți-l trimet cu vin.
Țuică îți trimet prin Ion, 2 kilograme,
ce le va pune sticlele în raniță. De
asemenea și 20 chifle. La Sibiu
scrisoarea ți-a fost primită cu silă,
cu cuvintele de a nu se umbla cu
nimicuri și de abia i-a dat soldatul
lui Ion să aducă butoiușul la gară.
Așa că orzul nu mai trebuie prăpădit
pe găște ce oricât ar fi îndopate nu
se mai satură.*

*Lucrurile ce mi le-au trimes le-
am primit pe toate...*

22 martie 1942, Alexandria ■

Un nume de stradă în orașul Câmpina: Sublocotenent Viorel Dumitrescu

Viorel H. Dumitrescu s-a născut în anul 1914, în comuna Atârnați, județul Teleorman. Părinții, Hariton și Ioana, s-au ocupat de creșterea și educarea celor trei băieți. Ultimul domiciliu, înainte de plecarea pe front, l-a avut în orașul Câmpina.

Frații săi au luptat și ei în campania din est: căpitanul Marin Dumitrescu, preot militar la Batalionul 7 Vânători de Munte (care a decedat în anul 2007, la vârsta de 98 de ani) și sergentul t. r. Mircea Dumitrescu, în Batalionul 9 Gardă, a căzut în luptele pentru cucerirea Odesei (la Freudenthal-Dalnic, 6 septembrie 1941).

Viorel a absolvit Facultatea de drept din București și a devenit funcționar la Garda Financiară. A absolvit cursurile Scolii de ofițeri de rezervă și a primit gradul de sublocotenent. La mobilizarea din 1941 a fost încadrat în Regimentul 20 Dorobanți Teleorman. În același an, la 26 aprilie 1941, se căsătorește, în Câmpina, cu Teodora Pandele.

Regimentul 20 Dorobanți era dislocat în garnizoana Turnu Măgurele și avea ca bazin de colectare a resurselor umane și materiale județul Teleorman. La începerea războiului, comandantul regimentului era colonelul Ducea.

În dimineața zilei de 1 iunie 1941, regimentul s-a pus în marș pe direcția Turnu Măgurele-Alexandria-Videle-Titu-Ploiești. Până la începerea războiului, unitățile au trecut la paza petrolieră, împreună cu mari unități de artilerie antiaeriană germane, pe marginea de vest a Ploieștiului. Regimentul a fost cartiruit în Târgșor, în pădurea de la Crângul lui Bot și în cazarma Regimentului 32 Infanterie Mircea, care era pe front.

În luna septembrie, Regimentul 20 Dorobanți pleacă pe front. Divizia

4 Infanterie a ajuns pe front prea târziu pentru a mai putea fi folosită în operații și, fiind la dispoziția Marelui Cartier General, a primit misiunea să se constituie în trupe de ocupație, în Transnistria, cu misiuni de pază, în cadrul Corpului 2 Armată. Din octombrie 1941, după căderea Odesei, până în ianuarie 1942, regimentul a executat misiuni de cercetare curățare în spatele frontului, în localitățile: Tighina, Tiraspol, Berezovska.

Rușii nu reușesc debarcarea în Crimeea, iar frontul ajunsese la Marea de Azov. În aprilie 1942, Divizia 4 Infanterie a fost introdusă în luptă, a trecut Bugul, dincolo de Nipru, pe la Nipropetrovsk. La 4 mai a ajuns la sud de Harkov, fiind subordonată Corpului 6 Armată, al generalului Corneliu Dragalina. A luat parte la bătălia de la Harkov din mai 1942 (înfrângerea ofensivei sovietice)

și apoi a înaintat împreună cu Armata 1 și Armata 4 Panzer, cărora Corpul 6 le-a fost subordonat operativ. A înlocuit trupele germane care luptaseră toată iarna, pentru refacere. Până la 1 iunie s-au dus lupte de apărare pe poziții, frontul fiind stabilizat.

Sublocotenentul Viorel Dumitrescu ajunsese să recunoască distanța de la care se trăgea și tipul armamentului de artilerie rusesc după șuieratul pe care-l scoteau proiectilele ce treceau pe deasupra pozițiilor românești. Regimentul a fost, după aceea, implicat în lupte date pentru corectarea liniei frontului în acea zonă.

În primele zile ale lunii iulie 1942, Regimentul 20 Dorobanți, alături de întreaga divizie, trece la atac. Ritmul ofensivei este susținut deoarece în față erau unități moto-mecanizate nemțești și românești. Lupte crâncene s-au dat

pentru cucerirea localității Orelka. Cu toată viteza impusă de detașamentele înaintate, infanteriștii nu se puteau ține după rușii care fugeau din calea unităților româno-germane. Alături de Regimentul 5 Dorobanți Vlașca și Regimentul 21 Dorobanți Ilfov, regimentul sublocotenentului Viorel Dumitrescu forțază Donețul și cu pierderi însemnate cucerește un cap de pod pe malul stâng al râului. Câmpul era plin de morți în descompunere, rușii nemaivând timp să și-i îngroape. În retragere, rușii luau populație civilă din localitățile prin care treceau. Sublocotenentul Viorel Dumitrescu împreună cu țărani-soldăți și ofițeri-învățători s-au purtat omenește cu populația civilă. Copiii primeau bomboane, iar bătrânii pâine și țigări. În comunicarea cu populația din zonă se foloseau de traducători din rândul basarabenilor, care completaseră efectivele regimentului.

Sublocotenentul de rezervă Viorel Dumitrescu este rănit într-una din luptele de pe Don. Cu toate îngrijirile date de personalul medical, moare, la numai 28 de ani, în Spitalul Diviziei 4 Infanterie, la 11 august 1942, orele 17.00, decesul fiind constatat de medicul Regimentului 20 Dorobanți, sublocotenent Popescu Corneliu. Datele sunt consemnate în Extractul de moarte cu nr. 96/1942 al Regimentului 20 Dorobanți, trimis cu adresa nr. 29258/1942, la Starea Civilă Câmpina.

Fratele său Marin, căpitan preot la Batalionul 7 Vânători de Munte, apoi la Ambulanța 38 Vânători de Munte, pleacă în căutarea mormintelor fraților săi Mircea și Viorel. Pe al sergentului t.r. Mircea Dumitrescu îl găsește la liziera de salcâmi de pe marginea șanțului antitanc din Dalnik. Mormântul sublocotenentului Viorel Dumitrescu nu este de găsit în zona unde a dus lupte, fiind înmormântat probabil într-o groapă comună.

La 23 decembrie 1943, prin Decretul Regal Nr. 3315, Regele Mihai conferă Ordinul Militar „Mihai Viteazul” clasa a III-a, Drapelului Regimentului 20 Dorobanți Teleorman: „Pentru actele de bravură săvârșite de ofițerii, subofițerii și trupa acestui regiment, pe timpul operațiunilor întreprinse între 1 mai și 31 august 1942, în luptele de la Orelka. De aceeași bravură au dat dovadă în ofensiva de la Doneț, în defensivă pe Oskol”. După decorare, efectivele regimentului aveau dreptul să poarte Furajera „Mihai Viteazul”, însemn al apartenenței la o unitate care fusese decorată cu înaltul ordin militar.

În Cimitirul de Onoare al Eroilor, un semn de căpătâi are trecut numele său, la poziția 18 de pe rândul 5: SLT. DUMITRESCU VIOREL, R. 20 D-ȚI + 11.7.1942.

Sublocotenentul Viorel Dumitrescu își merită cu prisosință această decorație, ca aparținând Regimentului 20 Dorobanți, ca participant la bătăliile de la Orelka. La propunerea Cultului Eroilor Câmpina, autoritățile din municipiu au atribuit unei străzi numele eroului: Strada Sublocotenent Dumitrescu Viorel. ■

Colonel (ret.) Marian DULĂ

Omagiu lui Avram Iancu

La 10 septembrie 2025, împreună cu colegi din Subfiliala Cultul Eroilor „Regina Maria” Petroșani, am adus un omagiu lui Avram Iancu, marele Erou Național, cu ocazia comemorării a 153 de ani de la trecerea sa în neființă. Ne-am recules cu pioșenie și am depus coroane de flori la mormântul Eroului aflat în Panteonul de la Țebea, la statuia ecvestră de la Câmpeni și la bustul din curtea casei memoriale din comuna natală. La Câmpeni, locul pe care l-a iubit și din care i-a condus pe moți în lupta pentru neatărnare națională, am participat, la invitația Primăriei și a Consiliului local, la slujba religioasă oficiată de un sobor de preoți, precum și la depunerea de coroane de flori.

Din partea Subfilialei Cultul Eroilor „Regina Maria” Petroșani, am oferit unor personalități ale orașului, în semn de prețuire și recunoaștere a activităților desfășurate pentru promovarea tradițiilor istorice ale poporului nostru, pentru păstrarea ființei naționale, Diplome de Excelență și plachete aniversare.

La activitate au participat: col. (ret.) Ioan Levițchi, col. (ret.) Ioan Lukacs, vicepreședinte, mr. (r) Dămică Dimea și plt. adj. șef Nicolae Hodorg, membri în biroul Subfilialei Cultul Eroilor „Regina Maria” Petroșani. ■

Colonel (ret.) Ioan LEVIȚCHI

Monumentul Eroilor Reîntregitori din Otaci a fost refăcut!

31 mai 1939. Comisia Superioară a Monumentelor Publice a luat în discuție cele două proiecte pentru Monumentul Eroilor din Târgul Otaci, Județul Soroca, înaintate cu raportul Nr. 94-1939 al Căminului Cultural „Al. Mateevici”, din localitate. Elementele anexate: câte un singur exemplar din planurile celor două proiecte, semnate de V. Popescu, și neînsoțite de planul de situație. Examinând proiectele depuse, Comisia constată că nici unul din ele nu poate corespunde scopului urmărit, și hotărăște a se trimite în localitate un proiect dela Minister, spre a fi executat în piatră de carieră.

28 iunie 1939. Căminul Cultural înștiințează Comisia că la 28 mai au fost începute lucrările de executare și la data respectivă monumentul era aproape gata.¹ Imediat după această scrisoare, Comisia somează Căminul că lucrările de construcție nu au autorizația de rigoare, fiind pasibil de răspundere contravențională. Totodată, solicită să i se trimită planurile monumentului și să i se comunice din ce materiale va fi edificat acesta.

În consecință, lucrările au fost oprite până la 18 iulie 1939, iar Comitetul de inițiativă a comunicat celor de la București că: *monumentul este aproape terminat, s-a lucrat la el de la 3,5m înălțime și fixat pe teren. Este lucrat din piatră granit cioplită neted. Temelia este făcută din piatră granit zidită cu beton. La fel treptele sunt prinse în interiorul lor prin beton. Piramida este lucrată din 6 bucăți de piatră masivă, ce se suprapun una peste alta, fixându-se între ele prin beton. La vârful piramidei se va fixa un vultur cu aripile întinse în mărime de aproximativ 1,5m. Având în vedere că lucrarea este aproape terminată și că, din această cauză, ne este imposibil ca din acest monument să se construiască altul și ținând seama că toată lucrarea s-a făcut sub supravegherea unui tehnic specialist, vă rugăm să binevoiți a ne da cuvenita aprobare de reîncepere a lucrărilor pentru ca în septembrie curent să-i facem solemnitatea de sfîșnire și să dispuneți a ni se restitui un plan aprobat... Am dori ca lucrările acestui monument să se termine cât mai repede, pentru a nu da prilej de discuție populației, prin care să-și formeze opinii-piedici în activitatea noastră de unificare națională, ținându-se seama că populația [de etnie română] din această localitate este minoritară.*²

Monumentul
Eroilor din
Otaci, 1939

19 septembrie 1939. Comisia reia în discuție chestiunea Monumentului Eroilor din Târgul Otaci, pe baza elementelor înaintate cu rapoartele No. 113 și 118 ale Căminului Cultural Alexei Mateevici.³ Examinând ultimele planuri prezentate și observând că monumentul se construiește din piatră de carieră și îndeplinește condițiunile regulamentare, Comisia aprobă lucrarea, cu următoarea condiție: *vulturul ce urmează a se așeza în vârful monumentului să fie executat de un sculptor absolvent al Academiei de arte frumoase, iar înainte de a fi turnat, să se trimită Ministerului spre aprobare fotografia machetei.*

20 septembrie 1939. Căminul solicită Comisiei să aprobe instalarea vulturului turnat în piatră artificială: *Căminul nostru a terminat toate sursele materiale cu terminarea monumentului și deci îi este imposibil de a turna*

un vultur din bronz care costă 15.000 lei. Din timp însă și-a procurat un vultur turnat din piatră artificială, masiv și armat de la fabrica de ciment și lucrări de artă din Iași în mărime de 1,40 m lățime și 0,80 m lățime... Sfatul a găsit de cuviință a așeza acest vultur în vârful monumentului. Cu fixarea lanțurilor se definitivează lucrarea. Vă rugăm Domnule Ministru... a ne aproba fixarea vulturului ... pentru ca sfatul să procedeze la solemnitatea de sfințire și dezvelire a monumentului.⁴

11 noiembrie 1939. Comisia este înștiințată că grupul de inițiativă, din lipsă de fonduri, nu poate procura un vultur de bronz, așa cum prevăd condițiile regulamentare, însă concomitent a procurat un vultur din piatră artificială, pe care l-a așezat în vârful monumentului, până când se vor aduna fondurile trebuitoare pentru comandarea vulturului de bronz. Examinând fotografia monumentului, Comisia Superioară a Monumentelor Publice constată că: *lucrarea este frumoasă și fără vulturul din vârf, care e un produs de fabrică, lipsit de frumusețe. În luna decembrie, Comitetul de inițiativă, în încercarea disperată de a primi aprobarea Comisiei, invocă faptul că coborârea vulturului de pe monument necesită cheltuieli suplimentare fiindcă are o greutate de 125 kg, iar odată ce vulturul este dat jos, nu se mai poate purcede la sfințirea monumentului decât atunci când i se va fixa un vultur nou. Monumentul lăsat vreo trei-patru ani nesfințit nu și-ar atinge scopul pentru care a fost construit și ar deveni ceva obișnuit.⁵*

Solicitarea respectivă a fost respinsă.

13 ianuarie 1940. Căminul solicită Comisiei să permită ca vulturul fixat pe monument să stea provizoriu până la procurarea unui vultur din bronz. Drept urmare, Comisia a aprobat cu titlu de excepție ca acel vultur din ghips să rămână pe monument cel mult cinci ani, timp în care se vor aduna fondurile pentru procurarea unui vultur din bronz.

Monumentul avea o înălțime de 5 m și era lucrat în granit.⁶ La scurt timp după ocuparea Basarabiei de către Uniunea Sovietică, monumentul a fost distrus. Aceeași soartă a avut-o și cimitirul eroilor români, pe locul acestuia au fost ridicate mai multe case de către Țigani din Otaci.

2 iulie 2022. În urma discuției cu Eugen Șipcalov, vicepreședintele raionului Ocnița, și cu Dumitru Zavrețchi, primarul orașului Otaci, ideea restabilirii vechiului monument prinde contur. Cei doi reprezentanți ai administrației locale sunt de părere că monumentul trebuie refăcut și instalat pe str. Libertății, în apropiere de monumentul închinat victimelor de război. În aceeași zi, am depus în atenția Consiliului local o cerere privind adoptarea Deciziei de edificare a monumentului, în speranță că acesta va fi refăcut cât mai curând posibil

și instalat în cinstea eroilor români căzuți în cele două războaie mondiale, dar și a jertfei Generalului Stan Poetaș, răpus de dușmani în aceste locuri în ianuarie 1919.

Pe latura din față a monumentului au fost inscripționate numele eroilor căzuți în luptele Primului Război Mondial:

EROILOR CĂZUȚI PENTRU PATRIE 1914-1919

General Stan Poetaș

Ofițerii Madgearu și Fărcaș

Soldați: Bedric, Brunștein Ianchel, Ciubotaru

Mihail, Creimerman Ghețeli, Daondovici Abram, Epure, Iosipenco, Mulear Feodor, Polevoi, Scutelnicu Miron, Socureanschi Rofuli, Telerman, Pricof I. Nicolae, Marin Vasile.

Trebuie amintit că în comuna Otaci a fost amenajată parcela eroilor români căzuți în 1941 în Cruciada împotriva comunismului, însă din acel cimitir s-a păstrat doar o cruce, aruncată sub zidul bisericii *Sfântul Arhanghel Mihail* și numele unor eroi, peste osemintele cărora Țigani din Otaci și-au zidit case.

Obeliscul din piatră a fost lucrat de meșterul Vladislav Lozan din Cosăuți, acesta fiind al șaptelea monument

21 noiembrie 2022, Dezvelirea monumentului eroilor căzuți pentru reîntregirea României de către primarul Dumitru Zavrețchi și Consulul General al României la Bălți – Petrișor Ionel Dumitrescu.

lerurgia monumentului oficiată de preotul profesor Mircea Bejenaru

ridicat pe malul Nistrului pentru eroii români căzuți la datorie. Vulturul din bronz a fost turnat în atelierul sculptorului Veaceslav Jiglițchi și instalat pe monument la începutul lunii noiembrie 2022. Fundația de beton și pavarea aleii de acces au fost realizate de Primăria Otaci, datorită eforturilor depuse de primarul Dumitru Zavroțchi.

21 noiembrie 2022. Luni, de hramul orașului Otaci, a fost sfințit și monumentul eroilor căzuți pentru reîntregirea României de către preotul profesor Mircea Bejenaru, în prezența locuitorilor din Otaci. După oficierea slujbei de sfințire, monumentul a fost dezvelit de către primarul Dumitru Zavroțchi și Consulul General al României la Bălți – Petrișor Ionel Dumitrescu. Au fost intonate imnurile de stat ale României și R. Moldova în prezența a zeci de grăniceri din pichetul Otaci, a unei echipe a PNTJ „Maniu-Mihalache” din București, a

primarului Serghei Popa din Verejeni, a lui Eugen Șipcalov, vicepreședintele raionului Ocnița.

A fost păstrat unui moment de reculegere și au fost depuse coșuri de flori la baza obeliscului. După ceremonie, primăria Otaci a invitat oaspeții la o masă de pomenire a eroilor români, iar Asociația *Monumentum* a donat liceului din Sauca și Ocnița, dar și bibliotecii din Otaci un set de cărți și harta României întregite. ■

Avocat Iulian RUSANOVSKI

NOTE

1. A.N.R., fond M.C.A., D.A., inv. 819, dosar 103/1939, fila 90.
2. A.N.R., fond M.C.A., D.A., inv. 819, dosar 104/1939, fila 37.
3. A.N.R., fond M.C.A., D.A., inv. 819, dosar 71/1937, fila 158.
4. A.N.R., fond M.C.A., D.A., inv. 819, dosar 105/1939, fila 62.
5. A.N.R., fond M.C.A., D.A., inv. 819, dosar 105/1939, fila 204.
6. A.N.R., fond M.C.A., D.A., inv. 819, dosar 93/1940, fila 19.

Despre mâinile care au modelat în lemn nemurirea eroilor

Dragă cititorule,
lartă-ne că nu ți-am adus la cunoștință până acum sau nu ți-am oferit suficient de multe informații despre omul care a modelat în lemn esența mesajului de cinstire a eroilor suceveni. Se numește Nistor Georgel, din satul Păiseni, comuna Cornu Luncii, județul Suceava.

Acest bun român are un nume, o istorie, o familie și un tezaur pe care nu l-a ferecat cu lacăte. Ni l-a lăsat la vedere, să ne putem bucura de el și să-i deslușim mesajul ce-a vrut să ni-l transmită.

Lubitor de carte, dar îngrădit de viață, acest om a alergat spre școală, a iubit-o și i-a înțeles menirea. A învins însăși împotrivirea părinților săi, țărani munteni, care descoperind la fiul lor mintea ageră ca apele pâraielor limpezi de munte și brațe puternice ca stâncile îl voiau acasă, ajutorul lor de nădejde.

Acest om a fost un aventurier atunci când a trebuit să fugă de acasă spre lumina școlii românești.

Ca în orice lucrare lumească, a existat un compromis: a primit încuviințarea părinților de a urma Liceul de construcții din Câmpulung Moldovenesc, ale cărui cursuri le începuse în taină, fără știința lor.

Nu vă așteptați să vă argumenteze frumusețea operei lui printr-un teanc de diplome și medalii. Ele nu există! Există însă argumente materiale și spirituale ce nu se vor topi odată cu ființa lui pământeană.

În opera lui sunt sculptate în lemn flori de munte, pe care fiecare erou sucevean, viu de s-ar fi întors din războaie, le-ar fi dăruit iubitei lui, le-

ar fi purtat la pălărie sau, îmbătrânite fiind, i-ar fi căzut sub tăișul coasei cu care el știa prea bine să-și brăzdeze veșnicia acasă, în munții, pe dealul sau în câmpia lui românească.

În opera lui există lemn de stejar și frunze ale acestuia, sculptate în însuși trupul acestui copac. Bunul și modestul nostru român a înțeles dorințele sufletelor consătenilor lui, plecați de acasă ca soldați feciori și reîntorși eroi, cu fapte de vitejie, dar nu și cu trupurile tari ca stejarul, lăsate stavilă potrivnicilor neamului românesc.

În opera lui există spice de grâu, pe care eroii, vii de-ar fi fost, ar fi știut să le transforme, cu trudă, în pâine

curată și cinstită pentru acest popor iubitor de pace.

În opera lui aflăm mai multe coloane ale infinitului, ogindite în măreția stâlpilor ce susțin porțile bucovinene de la cimitirele eroilor neamului.

În opera lui înseamnă visare, ogindită prin struguri, pe care feciorii români deveniți eroi, vii de-ar fi fost, i-ar fi transformat în vin. Vin pe care l-ar fi băut, cu miresele și oamenii satului românesc la nunțile lor. Vin pe care l-ar fi oferit la botezurile fiilor și fiicelor lor, odrasle ce sigur ar fi știut să și le crească cu dragoste pentru Dumnezeu și țară. Vin pe care, purtători de credință

Meșterul Nistor Georgel și una din lucrările sale: Poarta Cimitirului Eroilor din Burdujeni

fiind, l-ar fi adus ca patos, la biserică, spre veșnica pomenire a străbunilor, mulți dintre aceștia, eroi ca și ei.

În opera lui auzi glasul muntelui pentru că în dranița ce acoperă troițele și frumoasele porți bucovinene a fost dăltuit și finisat, cu sufletul, vântul munților, doină neîntreruptă pe care eroii preaslăviți de bunul nostru român o vor asculta pentru veșnicie.

Vii de-ar fi fost, eroii, cărora meșterul nostru popular le-a dăruit câte ceva din viața pământeană, s-ar fi comportat exact ca și el și și-ar fi preamărit străbunii eroi cu ce ar fi avut mai valoros în mintea și brațele lor.

Poate, cercetându-i viața și descoperind-o atât de curată, înșși eroii l-au ales pe Georgel Nistor să fie creatorul tuturor operelor din lemn ce împodobesc două dintre locurile din Suceava, închinat lor, sutelor de mii de ostași care în anii Primului Război Mondial au dat ofrandă vieților lor Țării, pentru o Românie Mare, demnă și veșnică.

Acoperișul de draniță al Troiței din cimitirul „Pacea”, ridicată la căpătâiul eroului bucovinean Ion Grămadă, precum și toate elementele de lemn amplasate pe parcela eroilor căzuți la datorie în Primul Război Mondial, din Cimitirul Bisericii „Sfânta Treime”, Cartierul Burdujeni – supuse reabilitării în anii 2017 și 2018 – au fost realizate, fără niciun fel de costuri, de acest mare om, Nistor Georgel.

Dar, contribuția lui la preamărirea eroilor suceveni nu se oprește aici. A realizat aproape toate simbolurile și încrustațiile în lemn de la Monumentul Eroilor din Cartierul Burdujeni: flori de munte, frunze de stejar, spice de grâu, struguri și coloane ale infinitului, de pe stâlpii caselor țărănești, atât de dragi eroilor noștri. ■

**Colonel (r)
Constantin I. CRĂCIUN**

Monumentul Eroilor din Cimitirul Ungureni

**Când nu ne mai
pasă de soarta
monumentelor,
înseamnă că nu ne mai
pasă nici de soarta
noastră, ca români.**

**Într-o scrisoare
trimisă pe adresa
redacției, colonelul
Sergiu Picioruș
ne semnală, în
2011, starea de
degradare în care
se afla Monumentul
Eroilor din Cimitirul
Ungureni, Craiova.
Au trecut 14 ani de
atunci, între timp
Sergiu Picioruș a
plecat la cele veșnice
și multe lucruri s-au
întâmpat în orașul
din Bănie. Doar în
cimitirul Eroilor
Ungureni – aflăm de
la domnul colonel
(r) Ion Mogoș,
președintele Filialei
Dolj „Frații Buzești” a
Asociației Naționale
Cultul Eroilor “Regina
Maria” – nimic nu s-a
schimbat.**

**Drept care,
scrisoarea
regretatului colonel
Sergiu Picioruș este
mai alarmantă și mai
actuală ca oricând.**

**Și, aș adăuga eu,
este și o palmă pe
obrazul cinstiților
politicieni locali!**

D.D.Roman

O situație de neînțeles dăinuie de două decenii cu referire la starea deplorabilă a parcelei eroilor din cimitirul Ungureni din Craiova. Un cub de piatră patinat de vreme și de neglijență, pe jumătate deplăcat, pe care cu greu se mai poate distinge inscripția *Slavă eroilor români căzuți la datorie pentru apărarea patriei!*, ține loc de monument în memoria celor 550-600 de eroi căzuți în ultimul război mondial. Atât!

Din cei 300 m², rezervați inițial parcelei plantate cu cruci din lemn inscripționate cu nume de eroi sau Erou Necunoscut, au rămas mai puțin de jumătate, în urma acțiunii păgâne de buldozerelor. Crucile au fost spulberate. Acum pustietatea acestui loc sacru contrastează cu luxul revoltător al cavourilor și crucilor strălucitoare din jur. „Protipendada” din oraș și-a făcut un nume și un renume din țărâna sacră dăruită celor ce au stropit cu sângele lor glia străbună.

S-au avansat și unele încercări de remediere. Cam timide, este adevărat. În toamna anului 2008, colonelul ret. Grigore Păsărin, în una din ședințele prefecturii a prezentat cu claritate starea deplorabilă a parcelei eroilor. Drept care, prefectul de atunci a promis că va fi rezolvată până în decembrie 2008. Au trecut doi ani și mai bine. Culoarea politicii s-a schimbat, dar în cimitirul eroilor, nimic... ■

Sergiu PICIORUȘ

O imagine cu frații Tudor (dreapta), Martha și Radu Greceanu, în 1965. După 5 ani de război și 16 ani de detenție în lagărele comuniste, pilotul de vânătoare Tudor Greceanu, un martir al românilor, s-a întors în familie.

0 scrisoare la moartea lui Tudor Greceanu

24 februarie 1995. Stimată și distinsă doamnă Greceanu, Scrisoarea dv. încărcată de durere mi-a descătușat vechi amintiri din tinerețea mea și a lui Tudor Greceanu, fratele dvs., dar și-al meu. Căci dacă dvs. v-a fost frate de sânge, mie mi-a fost frate de aripi, de zbor, de suferințe, dar și de eroism românesc specific acestui neam care suntem.

Tudor a fost și va rămâne un erou al neamului său. Suferințele ca și realizările sale sunt suferințele și faptele eroice ale neamului nostru românesc. Tudor n-a murit. Tudor trăiește cu noi în sufletele noastre ca și celălalt Tudor din Vladimir, sânge din sângele acestui popor.

Regret că vârsta mea și starea precară a sănătății nu mi-au permis să fiu la catafalcul lui Tudor, când aceasta a plecat în ultimul lui zbor spre Dumnezeu, acolo în ceruri unde va lua comanda unei escadrelor de îngeri și va lupta pentru dragoste și înțelegere între sufletele oamenilor.

Tudor Greceanu un model de om de martir care a suferit torturile ca un Isus pe drumul de golgotă al omenirii de ieri și de azi, ce rătăcește spre dezastrul final „sfârșitul lumii”.

Vă mulțumesc că mi-ați răspuns și regret mult că n-am avut fericirea să-l revăd pe Tudor Greceanu după 50 de ani de la ultima noastră despărțire. Soarta a fost bună cu mine și m-a ajutat în acest an să mă reîntâlnesc cu un alt coleg din copilărie și consătean de care de asemenea mă despărțisem de 52 de ani. Este vorba de profesorul Anghel Rugină, fost coleg de școală care tot din motive de încarcerare demonică totalitară n-a mai putut sta în țară și și-a lăsat familia, frați și surori, și a plecat în lume. Azi trăiește la Boston, USA, dar dorul de țară de colegi și prieteni l-a readus de multe ori acasă, ocazie cu care la 21 sept. 1984 am reușit să ne regăsim după 50 de ani de despărțire. Aș fi fost foarte mulțumit să mă reîntâlnesc și cu Tudor Greceanu, dar iată că n-a fost posibil. Îl păstrez însă pe Tudor în suflet și-n gând și într-o fotografie de grup din anii 1941, undeva, la Constanța. Dumnezeu să-i țină țărâna ușoară acestui drag prieten și coleg de zbor, un adevărat erou național aviator.

Vă sărut mâna distinsă doamnă și m-aș bucura să mai primesc vești de la dv. Scrisoarea dv. va sta în albumul meu documentar care va fi depus într-o zi la Muzeul Aviației românești. Ion Crăciun. ■

“Spirit Militar Modern”

A trecut o lună și ceva de când comandorul în retragere Aurel Pentelescu, istoricul, ajuns la vârsta de 86 de ani, m-a invitat în „bojdeuca” lui, o garsonieră ticsită cu cărți, din cartierul bucureștean Drumul Taberei și mi-a pus în brațe colecția revistei Spirit Militar Modern: „Ești singurul îndreptățit s-o primești. Știu că o las pe mâini bune!” Doar atât mi-a spus.

Făcându-mi-se această onoare, am socotit că este de datoria mea să scriu ceva despre o revistă la care am lucrat și eu pe vremuri (în seria nouă, 1993-2016) și mi-am pus sufletul și talentul, cât mi-a fost dat, în slujba presei militare, alături de alți condeieri ai momentului – colonelul Vasile Stan și mai tinerii Florin Șperlea, Constantin Mireanu, Marian Predoaica, Ionel Cîndea... Și dacă, până acum, medalioanele de la această rubrică au avut ca miez și pretext evocarea unei personalități literare, de data asta am decis să pun în ramă o publicație dragă. O revistă care a încercat să dea un nou impuls instruirii și formării „noului spirit militar de o tărie morală corespunzătoare războiului modern”, așa cum îl enunța, în editorialul primului număr, generalul Constantin Atanasiu.

Spirit Militar Modern este generalul Atanasiu! Această revistă este creația lui, proprietatea lui, gândită și făcută de el de la prima la ultima pagină, tipărită și difuzată cu banii din solda lui de ofițer al armatei regale.

În 1938, când primul număr a ieșit de sub tipar, locotenent-colonelul Constantin Atanasiu avea 42 de ani și era comandantul unui regiment de artilerie din Cernăuții Bucovinei.

Trecuse prin focul Primului Război Mondial, ca sublocotenent, în fruntea unei subunități cu care a luptat la Bran, la Mărăști și Mărășești, și a fost răsplătit cu Ordinul „Coroana României” în grad de cavaler cu panglică de Virtutea Militară și frunză de stejar. A urmat, în 1923-1925, Școala Superioară de Război, iar în 1933 a absolvit Facultatea de litere și filosofie a Universității din Cernăuți, unde a obținut, doi ani mai târziu, în 1935, și doctoratul în filosofie „magna cum laudae”. A continuat perfecționarea cu un stagiu de șase luni în armata polonă, după care a plecat la Berlin, unde a studiat cu profesorul universitar H. Rupp, președintele Asociației mondiale de psihotehnică. Cunoștea franceza, germana, polona, rusa.

Întors în țară, gândul lui a fost să pună în aplicare

cele învățate în străinătate. A publicat o serie de lucrări – “Națiunea armată și armata de profesioniști. Contribuții ale psihologiei aplicate” (1935), “Psihotehnica în armatele străine” (1936), “Psihotehnica în armata română” (1938), “Patriotism și ideal” (1939) – prin care a susținut, cu argumentele științelor (psihologie, pedagogie, sociologie), nevoia de modernizare a armatei și a serviciului militar pentru întărirea capacității de apărare, a combătut birocratismul și obtuzitatea șefilor, boli care sufocau și măcinau adevăratul spirit militar și îngreunau perfecționarea organismului ostășesc al țării. O armată cu efective mici și armament puțin – scria el – are obligația de a le compensa prin calitatea luptătorilor de a surprinde inamicul.

Generalul Atanasiu a fost ofițerul care a înțeles, mai devreme și mai mult decât alții, cât de important este sufletul militar pe câmpul de luptă.

Din păcate, revista Spirit Militar Modern a venit într-un moment greu și neprielnic studiului și aplicării noilor idei. Războiul începuse deja în Europa. Deși și-a atras în paginile sale colaborarea marilor spirite ale vremii – cum nici o altă publicație militară n-a mai reușit vreodată – Spirit Militar Modern a supraviețuit doar patru ani, în 1942, în plin război, a fost nevoită să-și înceteze apariția, sufletul ei, colonelul Constantin Atanasiu, a plecat, în fruntea Regimentului 39 artilerie, din Divizia 20 Infanterie, în iureșul luptelor pentru forțarea Donului și Donețului, până la Stalingrad și înapoi, în țară. Norocul a făcut să nu fie prins în cercul de la Cotul Donului. După întoarcerea armelor, aflat la comanda brigăzii de artilerie din Divizia 9 infanterie, a luptat pe frontul de Vest, alături de sovietici, foștii inamici, la forțarea râurilor Hron, Nitra, Vah și Moravia. Zilele și nopțile de front își vor găsi ecoul într-o carte (Bătălia Stalingradului) rămasă în manuscris. Destin de luptător!

Prima mea întâlnire cu Spirit Militar Modern s-a petrecut târziu, după 1990, în biblioteca Muzeului Militar Central, când s-a dat „liber la lectură” la toate publicațiile de „la fondul special”. Titlul mi s-a părut potrivit pentru o publicație care să fie pusă în slujba educației militare, a reformării și modernizării armatei la standarde NATO. Am propus, împreună cu regretatul colonel Vasile Stan, reeditarea revistei. Și astfel, prin aprobarea ministrului apărării naționale nr. M. 2281, din 16.09.1992, se înființează Spirit Militar Modern, singura revistă de psihologie militară, sociologie și teoria educației din România.

Istoria presei militare nu va scrie, probabil, niciodată despre condițiile dificile în care a apărut această publicație militară postdecembristă, și nici nu va pomeni vreodată faptul că miniștrii apărării naționale care au urmat după generalul Nicolae Spiroiu habar n-aveau ce publicații tipărește armata, exceptând, poate, săptămânalul „Observatorul militar”. Țin minte și acum figura imbecilă pe care a făcut-o un oarecare frunzăverde-foaieverde, ajuns peste noapte ministrul apărării, când a venit în control la trustul de presă al Armatei și a văzut pe biroul meu revista Spirit Militar Modern. „Ce-i asta?!” – a întrebat și, fără să aștepte un răspuns, a trecut mai departe cu privirea aiurea. Nici astăzi nu știu ce răspuns ar fi meritat această mediocritate cocoțată din întâmplare acolo unde nu-i era locul...

Și totuși, trecând peste acest episod penibil, mărturisesc că unele din cele mai plăcute emoții le-am trăit la redactarea acestei publicații, în discuțiile cu noii colaboratori, personalități ale învățământului universitar: dr. Constantin Păunescu, psih. dr. Marian Popa, psih. dr. Mihai Turcu, psih. dr. Horia Pitariu, psih. dr. Filaret Sîntion, dr. Simion Pitea, medicii Ion Pascu și Dumitru Constantin Dulcan, psih. dr. Edmond Cracsner...

Reeditarea revistei a însemnat pentru noi, redactori și colaboratori, un gest de recunoștință față de înaintași și, în același timp, un act de cultură militară.

Din păcate, Spirit Militar Modern nu s-a bucurat de atenția diriguitorilor armatei, n-a primit niciodată fondurile necesare, care să-i permită să apară la nivelul publicațiilor altor armate. Cine își face timp astăzi să răsfoiască primele numere ale colecției, tipărite pe o hârtie de proastă calitate, în alb-negru, și să le compare cu revistele luxoase și elegante ale armatelor NATO, toate tipărite în policromie, are cea mai tristă dovadă a indiferenței față de cultură în armata română. E adevărat, au trecut ceva ani de atunci și, urmând legile firii, m-aș fi așteptat ca lucrurile să se schimbe în bine. Da’ de unde! Spirit Militar Modern și-a încetat apariția încă din 2016. Și nu știu să fi apărut o altă publicație, care să o suplinească... ■

D.D. ROMAN

Mari personalități în paginile revistei *Spirit Militar Modern* (1938-1942)

Puțin se cunoaște astăzi despre existența în spațiul cultural românesc a unei reviste de mare prestigiu în epocă: *Spirit militar modern*. Această publicație a apărut în anii 1938-1942, proiectată și realizată de patru ori pe an (noiembrie, februarie, mai, august), inițiată și condusă de un ofițer de artilerie, locotenent-colonelul Constantin Atanasiu.

Măreția revistei constă atât în valoarea deosebită a articolelor și studiilor tipărite, cât și în prezența unor nume de mare prestigiu care au acceptat să semneze în paginile sale. Este vorba despre Nicolae Iorga, Constantin Rădulescu-Motru, Vasile Băncilă, Ștefan Odobleja, Gheorghe Zapan, Traian Brăileanu, Radu R. Rosetti, Nichifor Crainic, Florian Ștefănescu-Goangă, Mihail Manoilescu, Gheorghe I. Brătianu, Ion Petrovici, P. P. Negulescu, Grigore Popa ș.a.

Revista a apărut ca fiind strict necesară pentru formarea și afirmarea elitei militare românești. Dovadă este și titlul publicației: revistă de psihologie, pedagogie, sociologie și etică. În chiar editorialul primului număr (noiembrie 1938), intitulat *Rostul revistei*, se arată clar: *Astăzi puterea sufletească va trebui să fie și mai bine pregătită decât în trecut, mai ales că, în concepția actuală, va participa întreaga națiune la război... Fiecare trebuie să fie întărit sufletește în așa măsură încât să-și poată menține moralul ridicat, oricât de vitrege ar fi împrejurările.*

Doar o monografie istorică a revistei va putea să demonstreze dacă această publicație militară, în perioada ei scurtă de existență, a contribuit în vreun fel la îndeplinirea scopului propus. Noi credem că răspunsul este, în bună măsură, afirmativ.

Pe lângă personalitățile amintite, care au contribuit la calitatea deosebită a conținutului revistei, au fost solicitate și personalități militare și străine, precum generalii Iosif Iacobici și Gheorghe Jienescu. La fel, generalii germani Hansen și Speidel. Iar generalul francez A. Héroys este prezent cu articole în limba franceză. Alți ofițeri ai armatei române, fie ei medici sau nu – maiorii Radu Dinulescu, V. Șerbănescu, căpitanii Titus Brăileanu, C. Săndulescu – sunt prezenți în paginile revistei. Cât privește pe locotenent-colonelul Constantin Atanasiu, el este prezent număr de număr cu articole și studii interesante.

Ar fi greșit să se înțeleagă că revista „*Spirit militar modern*” din anii 1938-1942 a fost un organ de presă pentru a promova ideile național-socialiste ale partidului și conducătorilor naziști din epocă. Unele idei sau aprecieri pe această direcție, în contextul social-istoric de atunci, nu au putut fi evitate, cenzurarea lor nu se cuvenea a fi fost făcută.

Dincolo de aceste aspecte, esența majorității articolelor răspunde scopului declarat al revistei, și anume afirmarea spiritului românesc prin dimensiunea sa cea mai viguroasă: spiritul militar. ■

Comandor (ret.) prof. univ. dr. Aurel PENTELESCU

În paginile revistei au semnat:

Nicolae Iorga. *Războaie și stări de spirit* (Lecția de deschidere la Școala Superioară de Război), SMM, anul I, nr. 2, ianuarie-februarie 1939, pp. 1-9; *Spirit militar*, SMM, anul II, nr. 1, noiembrie-decembrie 1940, p. 1; *Spirit militar?* SMM, anul II, nr. 4, mai-iunie 1940, pp. 3-4.

Constantin Rădulescu-Motru. *Sufletul ostășesc*, SMM, anul I, nr. 1, noiembrie 1938-ianuarie 1939, pp. 3-8; *Ideea germană*, SMM, anul III, nr. 2-3, aprilie-iulie 1941, pp. 1-3.

Ștefan Odobleja. *Teoria și practica*, SMM, anul I, nr. 1, noiembrie 1938-ianuarie 1939, pp. 25-30; *Cantitate și calitate*, SMM, anul I, nr. 5-6, iulie-septembrie 1939, pp. 58-60; *Simetria și dualismul în știința războiului*, SMM, anul III, nr. 2-3, aprilie-iulie 1941, pp. 46-53.

Vasile Băncilă. *Profesor și ofițer*, SMM, anul I, nr. 1, noiembrie 1938-ianuarie 1939, pp. 21-24.

Gheorghe Zapan. *Problema cunoașterii semenilor în armată*, SMM, anul I, nr. 3, martie-aprilie 1939, pp. 13-25; nr. 4, mai-iunie 1939, pp. 21-34.

I. Popescu-Sibiu. *Psihologie, pedagogie și profesori militari*, SMM, anul I, nr. 2, ianuarie-februarie 1939, pp. 49-54.

Traian Brăileanu. *Plan pentru un studiu sociologic al armatei*, SMM, anul I, nr. 5-6, iulie-septembrie 1939, pp. 27-45; *Război și războaie*, SMM, anul II, nr. 5-6, iulie-septembrie 1940, pp. 3-7.

Radu R. Rosetti. *Psihologia luptătorului moldovan în secolul al XV-lea*, SMM, anul II, nr. 1, noiembrie-decembrie 1939, pp. 2-8.

Florian Ștefănescu-Goangă. *Aplicările psihologiei în armată*, SMM, anul II, nr. 2-3, ianuarie-aprilie 1940, pp. 1-7.

Mihail Manoilescu. *Între incapacitatea politicii și drama armatei*, SMM, anul III, nr. 1, ianuarie 1941, pp. 8-12.

Nichifor Crainic. *Conștiința eroică*, SMM, anul II, nr. 1, noiembrie-decembrie 1939, pp. 9-12; *Sensul războiului nostru*, SMM, anul III, nr. 4, octombrie 1941, pp. 10-12.

Grigore Popa. *Sensul eroic al operei lui Nichifor Crainic*, SMM, anul II, nr. 5-6, iulie-septembrie 1940, pp. 54-55.

Știința militară în învățământul superior, SMM, anul III, nr. 2-3, aprilie-iulie 1941, pp. 7-21.

O anchetă la care au răspuns: C. Rădulescu-Motru, Ion Petrovici, P. P. Negulescu, Gheorghe I. Brătianu, Mihail Manoilescu, C. Narly, generalii David Popescu, I. Manoilescu, Grigore Costandache, A. Héroys.

George Enescu în anii Marelui Război

Enescu în mijlocul membrilor unei unități sanitare, printre răniți (Arhiva MNGE)

George Enescu (1881-1955), cel mai reprezentativ muzician al țării noastre, a dat dovada unui patriotism autentic. În timpul Marelui Război s-a întors de la Paris pe plaiurile natale și a rămas, aproape întreaga perioadă a războiului, în România. Când în Europa, la începutul lunii august 1914, s-a declanșat catastrofa, Enescu era în plină afirmare artistică, desfășurând concerte pe mari scene ale continentului.

Având reședința la Paris, Enescu obținuse un permis de ședere și unul de liberă circulație în Franța. În calitate de violonist, avea programate recitaluri alături de artiști celebri (Maurice Dumesnil, Marcel Ciampi, Theodor Szántó, Pablo Casals, Guilhermina Casals) pe mari scene europene. Intuind amploarea evenimentelor tragice ce aveau să urmeze, în luna septembrie 1914 s-a întors la București.

George Enescu era o personalitate publică a cărei celebritate depășea granițele țării. Compozițiile sale începuseră a fi interpretate în America încă din anul 1901, asigurându-i o faimă cu mult înainte de primul său turneu peste ocean, în 1923. Decizia de a reveni și de a rămâne alături de compatrioții săi în anii Primului Război Mondial este profund patriotică. Muzicianul s-a implicat în viața artistică românească, chiar și în aceste condiții, încercând să-i însușească atmosfera marilor centre culturale cu care el era atât de familiarizat. *Arta* era singura lui armă cu care putea contracara situația acelor vremuri teribile, iar *lupta* a fost una susținută, neobosită, pusă mereu în slujba celor ce aveau nevoie de ea.

Este cunoscută capacitatea muzicii de a liniști sufletele, de a aduce oamenii împreună, de a-i purta într-o lume abstractă, sensibilă, înălțătoare. George Enescu, prin întreaga sa ființă, a oferit tot ce avea mai bun ca muzician: a concertat, în calitate de violonist, solist, ori partener în diverse ansambluri camerale, a acompaniat la pian numeroși tineri

interpreți, susținându-i și punându-le în valoare talentul, a dirijat concerte, incluzând în programe atât creații ale literaturii muzicale universale, cât și piese valoroase ale colegilor compozitori români. A continuat să compună și să-și interpreteze propriile lucrări, prezentându-le în primă audiție în România. A desfășurat o activitate artistică ieșită din comun, susținută cu determinare și un efort admirabil nu doar la București, ci și în orice oraș, oricât de mic, cântând și în cele mai neadecvate locuri – în școli, în cazărmi sau pe holurile spitalelor în care se aflau soldați răniți.

După intrarea României în război și retragerea la Iași, a insistat pe lângă autorități să i se permită alcătuirea unei orchestre cu care să poată continua organizarea evenimentelor muzicale. Era unica modalitate prin care putea insufla speranță și alinare unei societăți aflate sub auspicii dintre cele mai nefaste, mereu cu gândul la atrocitățile ce o devorau. A găsit resursele de a mobiliza instrumentiști într-un ansamblu orchestral pe care l-a îndrumat și cu care a reușit să mențină o viață artistică pe toată durata războiului. Dând dovadă de un altruism nedisimulat, lăudat de presa vremii, muzicianul a donat Crucii Roșii a României și altor societăți de binefacere fondurile colectate în urma concertelor sale. Era ajutorul lui oferit celor loviți de război!

La sfârșitul anului **1914**, George Enescu a pus în scenă un proiect menit să ridice moralul tuturor românilor. Pentru prima oară la București, cu eforturi logistice semnificative și repetiții istovitoare, s-a interpretat *Simfonia a IX-a* de Beethoven, integrală. Evenimentul, de mare răsunet, a avut loc la 14 decembrie 1914, iar mesajul „titanului de la Bonn” – versurile lui Schiller din finalul simfoniei – pe care miza Enescu era un îndemn subliminal la unitate și înfrățire.

În **1915**, Enescu încă mai călătorea între România și Franța cu permise speciale.

Pentru meritele sale de compozitor și activitatea muzicală impresionantă, Casa Regală a României, prin Regele Ferdinand I și Regina Maria, I-a decorat, în ianuarie 1915, cu Ordinul Coroana României în grad de Comandor.

În țară, a susținut concerte cu Orchestra Ministerului Instrucțiunii Publice și a inițiat un proiect de strângere de fonduri pentru achiziționarea unei orgi la Ateneul Român. Pentru aceasta, a cântat împreună cu Theodor Fuchs, Cella Delavrancea, Muza Ghermani Ciomac, Dimitrie Dinicu, Georgeta Berindei, Mircea Bârsan, Iosif Prunner, Socrate Barozzi, C. C. Nottara etc.

A fost numit în comisia pentru înființarea Operei Române (27 ianuarie 1915) și solicitat în concerte de binefacere și asistență socială alături de Eduard de Max, Marioara Ventura, Tony Bulandra, Ion Nonna Otescu și alți artiști. În luna martie a dirijat actul al III-lea din *Parsifal* de Richard Wagner (o nouă premieră în România întâmpinată cu numeroase cronici laudative) și a prezentat cea de-a doua sa simfonie, op. 17, într-un concert la Ateneu. Deși catalogată azi drept capodoperă a simfonismului enescian, compoziția nu l-a mulțumit pe deplin la acea vreme, astfel că, după încă o interpretare a ei, a „pus-o la sertar”, unde a rămas „sechestrată” până la sfârșitul vieții lui. Abia în anul 1961, această creație a fost redată publicului de dirijorul Iosif Conta, la pupitrul orchestrei Radiodifuziunii Române, reintegrând-o în circuitul muzical internațional.

Întors pentru câteva luni la Paris, mai-iunie 1915, Enescu a susținut recitaluri în scopuri de binefacere, atât în spitale, pentru răniți, cât și pe scenele unor săli de concerte celebre (*Gaveau*, de exemplu). A cedat fondurile strânse societăților de binefacere, venite în sprijinul refugiaților, evacuaților și sinistraților de război sau soldaților de pe frontul de nord. În urma acestor inițiative, a fost decorat de către Asociația Femeilor Franceze, la 13 mai 1915.

Medalie a Asociației Doamnelor Franceze, semnată de artistul francez René Lalique (obiect clasat în categoria Tezaur a Fondului Cultural Național, aflat în Patrimoniul MNGE)

Revenit în România, a finalizat una dintre creațiile sale de referință, *Suita a II-a* pentru orchestră în Do major, precum și lieduri pe versurile poetului francez Fernand Gregh. La 12 noiembrie 1915, a început seria concertelor și recitalurilor intitulate „Istoria violinei”, susținute împreună cu Orchestra Ministerului Instrucțiunii Publice dirijată de Dimitrie Dinicu, alături de pianistul Theodor Fuchs. Prin aceste concerte, muzicianul a familiarizat auditoriul cu piese de referință din repertoriul violonistic, impresionând prin forța, claritatea, expresivitatea incredibilă a interpretărilor sale.

Printre evenimentele notabile desfășurate la începutul anului 1916 s-a remarcat cel în care George Enescu, în premieră pentru bucureșteni, oferă integrala *Damnațiunea lui Faust* de Hector Berlioz. Au strălucit atât Orchestra Ministerului Instrucțiunii Publice, corurile reunite ale Societății „Carmen” și ale Bisericii „Domnița Bălașa” instruite de dirijorul Dumitru Georgescu Kiriak, cât și calitățile excepționale ale dirijorului George Enescu.

La București, a continuat să concerteze la Ateneul Român, Sala Teatrului *Eforie* și Sala *Liedertafel* cu instrumentiștii Socrate Barozzi, Theodor Fuchs, Iosif Pruner, Mircea Bârsan, Cella Delavrancea, Lucia Cosma, Jean Athanasie, Dimitrie Dinicu ș.a. A compus și s-a angajat neconținut în activități de binefacere.

Premiul de compoziție George Enescu, fondat de muzician și înmănat pentru prima oară în 1913, a fost acordat și în anul 1916, câștigătorul fiind Alfred Alessandrescu. În perioada 1917-1918, din cauza situației politice nefavorabile, concursul nu s-a mai organizat.

În iunie 1916, Enescu a fost numit membru de onoare al Academiei Române la propunerea lui Ștefan Hepites, de comisia prezidată de Barbu Delavrancea, în timpul președinției acad. dr. Constantin I. Istrati, fiind primul compozitor primit în rândurile înaltului for de cultură. În 1933 a dobândit calitatea de membru definitiv.

În luna noiembrie 1916, oficialitățile române s-au retras de la București la Iași, luptele desfășurându-se pe numeroase fronturi. În mijlocul bătăliilor sângeroase și evenimentelor tragice, George Enescu, urmând exemplul Reginei Maria, a încercat, prin muzica sa, să aline suferințele soldaților, răniților, orfanilor și văduvelor de război. Muzicianul a fost numit (la inițiativa sa) președintele echipelor artistice organizate de Crucea Roșie a României. În această calitate oficială, a cântat pe front și în spitalele pentru răniți, singur, sau alături de diverși colegi muzicieni.

În 1917, Enescu a participat la festivalurile organizate la Teatrul Național din Iași în sprijinul refugiaților și răniților de război. Au rămas consemnate în presa vremii concertele susținute în compania unor artiști precum C. Nottara, Maria Filotti, Socrate Barozzi, Ilie Sibianu, Marioara Ventura ș.a. Enescu a desfășurat o muncă asiduă și în spitale, activând și ca infirmier...

În februarie/martie 1917, în Rusia, a susținut un recital cu pianistul Alexandr Siloti la Teatrul Mariinski din Petrograd/St. Petersburg în folosul Crucii Roșii Ruse.

Întors în țară, a cântat la Iași, Dorohoi, Botoșani, Bacău, Bârlad cu marii artiști, amintiți mai sus, în beneficiul invalizilor de război și al răniților. O fotografie cu autograf a Mitropolitului Nifon – Episcop al Dunării de Jos atestă un astfel de concert, în urma căruia îi mulțumește pentru „concertul dat în folosul orfanilor din Galați, la 7 XII 1917”. Tot în decembrie 1917 a dirijat primul concert simfonic al orchestrei pe care a organizat-o cu elemente locale și artiști refugiați la Iași, veniturile fiind cedate în folosul orfanilor de război și Crucii Roșii.

Anul 1917 a fost marcat și de un incident nefericit în viața lui Enescu: o ladă cu manuscrise (lucrările sale de tinerețe, dar și schițe prețioase ale operei *Oedipe* și ale altor partituri) a fost trimisă, împreună cu tezaurul României, la Moscova, unde i s-a pierdut urma o perioadă îndelungată. Din fericire, cu ajutorul dirijorului Bruno Walter, partiturile au fost recuperate șapte ani mai târziu.

În urma eforturilor lui George Enescu și ale altor muzicieni români, în **1918** s-a înființat în mod oficial Orchestra Simfonică din Iași. Astfel, începând cu luna ianuarie 1919, Teatrul Național din Iași a găzduit 20 de concerte organizate și dirijate de George Enescu în compania unor soliști precum C. C. Nottara, Constantin Bobescu sau Th. Fuchs.

Enescu a vizitat des orașele Chișinău și Bălți, unde a participat la concerte de binefacere, donând veniturile orfanilor de război. Ziarul *România Nouă* din Chișinău conține numeroase articole referitoare la acele evenimente ce l-au avut în prim-plan pe Enescu.

Modest și plin de recunoștință, el a mai făcut un gest de mare omenie, organizând un festival în onoarea profesorului ieșean Eduard Caudella (1841-1924). Era cel care, cu ani în urmă, îi sfătuisese părinții să-l trimită la studii în Viena, intuind anvergura talentului său. Însuși Enescu a dirijat și a interpretat lucrările lui E. Caudella.

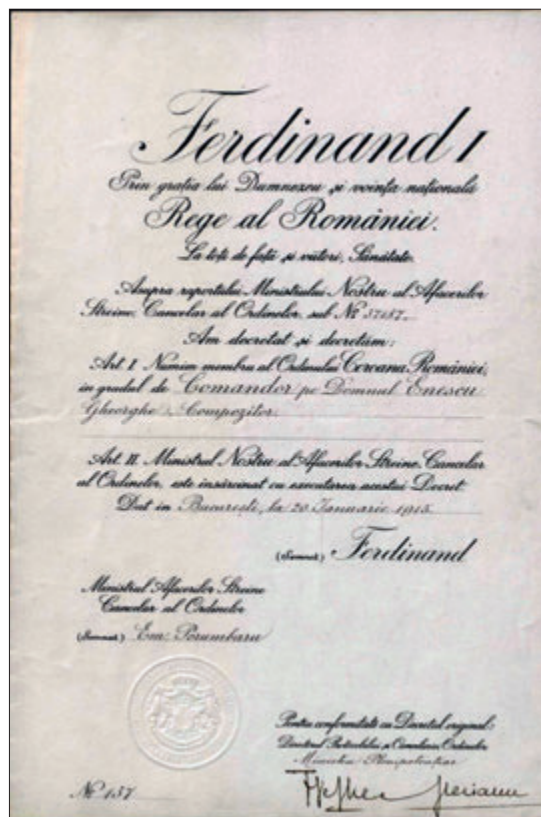
Seria concertelor de binefacere în compania unor artiști ca Ion Scărlătescu, Flor Brevman, Jean Bobescu, Nicolae Caravia sau C. C. Nottara a continuat pe parcursul anului 1918, cu scurte pauze, în care muzicianul se retrăgea pentru a-și definitiva diverse compoziții (bunăoară *Simfonia a III-a*, finalizată la Dorohoi în august 1918). Printre orașele vizitate de George Enescu în acel an s-au numărat Iași, Bârlad, Galați, Roman. A fost întâmpinat ca un aducător de pace, un binefăcător.

Armele sale, „pana, vioara și bagheta”, au fost cele cu care el a luptat pentru Unirea cea Mare, susținând moralul tuturor într-o situație critică.

După război, marele artist a găsit energia de a-și continua drumul. Alături de vioară și de apriga sa dorință de a compune, el și-a reluat locul pe marile scene de concerte europene și de peste ocean. ■

dr. Irina NIȚU,
cercetător științific

Decretul
Ordinul
Coroana
României
în grad de
Comandor
(Arhiva
MNGE)

Permis de
circulație
cu trenul,
acordat lui
G. Enescu
pentru
deplasarea
în
localitatea
St.-
Germain-
en-Laye
(Arhiva
Muzeului
Național
„George
Enescu”)

Un erou și un poet uitat

Ion C. Pena (1911-1944)

Ion, primul din cei șapte copii ai familiei lui Chiriță și Polibiada (Alexandra) Pena, agricultori din Belitori, azi Troianul, Teleorman, s-a născut la 25 august 1911 și a căzut în ultimul război mondial, la 29 iulie 1944, fiind înmormântat în Cimitirul Eroilor din Alba Iulia, alături de Mihu Sadoveanu, fiul marelui scriitor.

Rădăcinile familiei pe linie paternă se trag din mărginimea Corabiei, ce ținea atunci de județul Romanați.

Ion C. Pena s-a afirmat ca poet și prozator într-o perioadă tulbură a istoriei noastre. Ultima lui poezie a apărut în mai 1944, în "Oltul" (anul I, nr. 9-10/1944), cu două luni înainte de a muri în luptele pentru eliberarea Ardealului.

Între 1928-1944 a publicat poezii, epigrame și proză în publicațiile: „Slove de foc”; „Drum” (președinte onorific Zaharia Stancu); „SO₄H₂”; „Graiul tineretului țărănist”; „Oltul” (Turnu Măgurele); Zarathustra (redactată de

Ion Caraion și Alexandru Lungu); „Epigrama”; „Păcală”; „Prepoem”; „Vremea”; „Universul literar”; Cuget Clar” (condusă de Nicolae Iorga).

Între 1945-1989, cenzura comunistă i-a scos opera în afara circuitului public, numele său fiind trecut la index, în așa-zisul “fond special (S), interziși”.

O viață sub zodia tragicului, ca să nu spun a blestemului. Un destin frânt la doar 33 de ani, fiind al cincilea copil, din cei șapte, pe care părinții l-au pierdut în timpul vieții.

Din anul 1936 până la 16 iulie 1941 a lucrat la Sichevița, județul Caraș, unde înființează Căminul cultural “Lumina”. În această perioadă scrie, pe lângă epigrame, poezii și articole, o proză utopică intitulată *Moneda fantazienilor-Fantazia*, despre care scriitorul Constantin Stan afirma că, prin povestirea sa, Ion C. Pena îl devansează pe George Orwell (vezi: “Un caz ciudat”, în “Ziarul de Duminică”, 28 septembrie

Hei, moarte

Hei, moarte, ce treci ca un vânt,
cu zile de cer și pământ,
oprește trăsura dealatul cu noi,
dealatul atâtui gunoi.
și stai ca să bem un cotnar
magnific de bun și de rar,
cotnar bătrânesc,
cu pulpă de lut românesc

Hei, moarte, ursuză și rea,
cu fruntea de negură grea
deshumă focșii cârlani
să bem un milion de ani,
să bem sacadat și urât
cu toată durerea în gât.

Tu, moarte, nimic nu câștigi
că noaptea în ochi mi-o înfigi
și-alături de-atâția nebuni
un hoit obosit mai aduni.

Tu, moarte, la fel hăuești
cu lupii și câinii cerești,
că omul în viață adastă
o vârstă mai vastă.

Ci lasă porunca eternă
și vino cu noi în tavernă
la mese bălțate și mici,
cu turme de palizi calici.

Petrece cu noi și te joacă,
bizară, hidoasă, potroacă,
retează-ne palma, ne fură din bile
dar lasă-ne sacul de zile.
Ah, iată și iată – n’ascuți
ruga atâtor desculți.

Hei, moarte, aceeași rămâi
în legile astea lălâi ...
un rece tăcut negustor
pe-al vieții pridvor.

Te bucuri s’adoarmă drumețul
dai prețul.
și-alături cu frații și nașii
îi iei chiuitul și pașii.

Hai, trage’n bățatură,
să mă sui în trăsură. ■

Mormântul lui Ion Pena, Cimitirul Eroilor din Alba Iulia

2001). Un laudatio impresionant îi aduce cunoscutul critic literar Gheorghe Grigurcu: „De-o prețuire aparte merită scrierea în proză a lui Ion Pena, Moneda fantazienilor (1937-februarie 1938) care oferă o viziune surprinzător anticipativă a ceea ce va reprezenta la noi societatea „socialistă”. Cu o amărăciune ascunsă sub o relaxare candid exaltată, autorul descrie fenomenele totalitarismului ce se va instaura după moartea sa, de la cinismul viclean al dictaturii și eșafodajul economic inuman la distrugerea proprietății private, deopotrivă la oraș și la sat, la propaganda deșănțată și ideologizarea obligatorie. E o operă de ținută orwelliană, cu impresionate vaticinări, singulară, după cât se pare, în literele noastre. Negreșit, Ion Pena merită de acum încolo o susținută atenție recuperatoare.”

Începând cu anul 1942 publică în „Universul Literar”, suplimentul celui mai popular și influent ziar din perioada

interbelică, „Universul”. În 7 martie 1942, Ștefan Baciu (1918-1993) îi salută debutul în termeni elogioși: „Un poet plin de un talent robust, original și format, care face o figură cu totul aparte în corul celorlalți... Astăzi Ion Pena vine între noi cu o liră cu totul înnoită, așezându-se dintr’odată pe primul plan al poeziei tinere ... versurile lui trebuiesc citite cu toată atenția. În miezul lor se sbate un poet de rasă care semnează simplu și deslușit: Ion Pena. Celelalte poezii, toate, una mai întreagă decât cealaltă. „Iată un poet!”, am exclamat către camarazii mei după ce isprăvisem lectura lor. Și nu mă înșelasem deloc: Ion Pena, acest nou poet, i-a cucerit și pe ei, prin simpla lectură, fără reverențe și fără salamalecuri. Aceasta este pecetea talentului.”

În volumule *Fotografii la periscop* (2013, Editura „Aius PrintEd”, Craiova) și *Secvențe de istorie literară - opera omnia - publicistică și eseul contemporan* (2014, Editura „Tipo Moldova”, Iași), care

cuprind studii și articole despre Radu Grămăticul, Grigore Gellianu, Șt. O. Iosif, Gala Galaction, Ion Pena, Constantin Noica, Marin Preda și Mircea Scarlat, poetul și prozatorul Stan V. Cristea subliniază: „Surprinzător, prin 1943-1944, Ion Pena pare că evolua spre un nou fel de poezie... îi întrezărim, cumva, pe Nichita Stănescu și Marin Sorescu.”

Ing. Ioan Bălgrădean, cel care a depus o muncă neobosită de documentare în arhive pentru identificarea eroilor înhumați la Alba Iulia, a declarat pentru www.ziarulunirea.ro că șase cruci au fost scoase și predate autorităților, pentru a fi păstrate în formatul original din 1946. Sunt crucile de la mormintele slt. Paul Mihu Sadoveanu, fiul scriitorului Mihail Sadoveanu, sergentului T.R. Ion C. Pena, plutonierului Mihail Huza, un soldat român necunoscut, un soldat german, un soldat maghiar. ■

Marin SCARLAT

SCRIITORI DE LA ROMÂNIA EROICĂ

Mircea Dem. Rădulescu

În anul 1926, la conducerea literară a revistei *România eroică*, în funcția de director literar, vine Mircea Dem. Rădulescu. Este momentul în care publicația oficială a Societății Cultul Eroilor cunoaște o îmbunătățire substanțială, atât sub aspectul grafic, cât și al conținutului. În editorialul primului număr, din ianuarie, noul director literar declară că și-a luat sarcina de a duce mai departe „opera începută de sângurorii colaboratori”, păstrând aceeași „linie conducătoare pe care revista a urmat-o șase ani cu mari și laudabile străduinți”. Totodată, cheamă scriitorimea vremii, „pe toți cei cu credință și sinceritate în gândul și-n cuvântul lor”, să i se alăture în marea operă de apostolat național, la care fiecare este dator să contribuie în măsura puterilor sale.

Vreme de zece ani, semnătura acestui scriitor se găsește, număr de număr, în paginile revistei, alături

de nume consacrate, între care Liviu Rebreanu, Mihail Sorbul, Al. Cazaban, Camil Petrescu, Constantin Ardeleanu, Tudor Mănescu, Vasile Pârvan etc.

Născut la 29 iulie 1889, la Giurgiu, în familia prof. Dumitru Rădulescu și a Ecaterinei (născută Drăgănescu). După studiile primare și gimnaziale, la Giurgiu, și liceale, la București, urmează cursurile Facultatea de Drept a Universității din București, pe care le abandonează, dedicându-se profesiei de ziarist.

Debut literar la „Viața Românească”, în 1909, a colaborat la „Adevărul literar și artistic”, „Convorbiri critice”, „Convorbiri literare”, „Flacăra”, „Sămănătorul”, „Universul”, „Universul literar”.

A luptat în Primul Război Mondial, în Regimentul 5 Vlașca, după care a fost mutat la Marele Cartier General de la Iași, unde a rămas până la încheierea păcii. A fost redactor al ziarului „România” (1917-1918) înființat la Iași, în care a publicat poezii de război.

Volume de versuri: „Poeme eroice” (1915, premiat de Academia Română), „Suflet și uzină” (1919), „Sufletul patriei” (1921), „Cântarea eroilor” (1933), „Leii de piatră” (1914), „Poeme pentru Galateea” (1925).

Membru al Societății Scriitorilor, din 1914, și în conducerea acesteia, din 1919. Premiul Național pentru Artă Dramatică, 1943.

Moare la 6 iunie 1946, la București.

**Viteji, ce-ați căzut pentru țară,
Ostași ai credinței, soldați,
Vă fie țărâna ușoară,
Viteji, ce-ați căzut pentru țară,
Sub vremea ce trece fugară
Ori-unde-n morminte voi stați,
Vă fie țărâna ușoară,
Ostași ai credinței, soldați! ■**

Statuia lui Eminescu de la Ateneul Român

Cu o nepermis de mare întârziere aflu că scriitorul T. O. Bobe, care este pseudonimul literar al lui Teodor Dobrin, născut la Constanța în 13 februarie 1969, a publicat în revista *Dilema* un articol vulgar și denigrator la adresa statuii lui Mihai Eminescu din fața Ateneului Român din București, operă a sculptorului Gheorghe D. Anghel (1904 Turnu Severin – 7 aprilie 1966, Mănăstirea Pasărea).

Publicațiile vremii (tipărite sau virtuale) au decupat din acest articol un fragment semnificativ, pe care îl reproduc integral: „*Mă întreb cum să nu râzi în fața unui Eminescu nud și cum să nu-ți închipui instantaneu figurile altor scriitori în aceeași ipostază. Gândiți-vă la Maiorescu având ștergar în jurul șoldurilor, la Caragiale camuflându-și Doamne iartă-mă cu pălăria, la Hortensia Papadat Bengescu în costum de baie, la Sadoveanu cu șuncile revărsate peste șnurul boxerilor. Și totuși, în fața Ateneului nimeni nu hohotește*”.

În goana de a fi original – nota dominantă a constănțeanului Teodor Dobrin, devenit scriitorul român T. O. Bobe, a comis acest gest vulgar, la urma urmelor dezonorant pentru un scriitor, fără să știe ceva despre statuia lui Mihai Eminescu realizată de Gheorghe D. Anghel și așezată, în bronz, în fața Ateneului Român din București.

Născut în anul 1939, departe de mine gândul de a mă erija în învățător al lui Teodor Dobrin alias T. O. Bobe. Dar pot să spun că mă aflu printre cei care sunt încă în viață și au participat la vernisajul expoziției retrospective Gheorghe D. Anghel

Foto: Aurel Pentelescu

de la Sala Dalles, din ianuarie 1966, în calitate de simplu spectator, împătimit de evenimentele artistice ce se organizau pe atunci la Sala Dalles, pe care o consideram un loc sacru, de frecventat mereu. Aveam 27 de ani, pe care urma să-i împlinesc în 28 noiembrie acel an. Toată elita culturală a Capitalei și nu numai se afla la vernisaj, mai puțin sculptorul Gheorghe D. Anghel, bolnav grav pe patul său de suferință de la Mănăstirea Pasărea, unde avea să-și dea obștescul sfârșit la 7 aprilie 1966, primind între timp titlul oficial de „Artist al Poporului”.

Amestecat în mulțimea de vizitatori ce umplea până la refuz Sala Dalles, brusc m-am trezit în fața statuii lui Eminescu, așezată direct pe pardoseala încăperii, undeva spre partea dreaptă și spre peretele din spatele sălii mari a respectivei locații. Mâna dreaptă a statuii îmi atinsese fruntea. Evident, am tresărit.

N-am să uit cât voi mai trăi momentul acela și fiorul care m-a străbătut din creștet până în tălpi când am realizat în fața cui m-am oprit brusc. Am ridicat privirea și am văzut pieptul dezgolit, gâtul, bărbia, pletele... M-am retras câțiva pași înapoi și i-am deslușit chipul și trupul nud, cu doar un prosop în jurul coapselor, și mantia de pe umeri până jos la călcăie. Aproape prostit, am rămas privind. Era în fața mea mulajul statuii lui Eminescu din ipsos dat cu baiț, să semene a bronz patinat. Doamne, ce minunăție!

Aveam să aflu mai târziu că statuia realizată de Gheorghe D. Anghel avea înălțimea de 3 metri, că fusese lucrată cu puțin timp în urmă și că avusese ca model masculin pe grăjdarul Mănăstirii Pasărea, desigur încă om tânăr, cu trup mândru și frumos. Poate de aceea mâinile lui Eminescu-statuie arată butucănoase, mari, muncite. Ca și labelle picioarelor sale, la fel, mari, cu tălpile bine și apăsat așezate pe pământ. Se zice că

aproape 40 de ani gândise sculptorul cum să realizeze statuia lui Eminescu, în ce fel să îl reprezinte pe Marele Poet Național al românilor.

Aveam să descopăr mult mai târziu câteva aspecte esențiale. Nuditatea trupului lui Eminescu-statuie exprimă frumusețea inefabilă a versurilor lui Eminescu, poet al Pământului și Neamului Românesc. Cum să exprimi altfel decât prin frumusețea unui trup masculin tânăr farmecul și fascinația poeziei eminesciene? Valoarea academică a creației literare a lui Eminescu-omul se regăsește în mantia imperială de pe umerii săi, care cade până la pământ. Dar ceea ce mi s-a părut cel mai interesant este gestul mâinii drepte. Mihai Eminescu-statuie se închină: „În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin.” Dovada, trei elemente: poziția mâinii drepte; privirea drept în față, ca în fața Sfântului Altar, și nu „la steaua care a răsărit”, cum au interpretat unii comentatori; brațul stâng este pe lângă corpul aflat în picioare, căci creștinii ortodocși se roagă lui Dumnezeu doar în două poziții, în genunchi și în picioare, nicidecum șezând. Priviți mâinile lui Eminescu: sunt „uriaeș”, noduroase – cum s-a mai spus – adică muncite, în strânsă conexiune cu fruntea lată, senină și acea privire drept în față, îndumnezeită. Se închină pentru veșnicia neamului românesc!

Statuia lui Eminescu nu este o simplă statuie, ci un simbol sacru al Neamului Românesc. De foarte mulți ani, când trec prin dreptul ei, îmi fac semnul Sfintei Cruci, mai ales că această statuie a fost sfințită de Părintele Constantin Galeriu, în 24 martie 1990, cu prilejul Colocviului Eminescian din 24-27 martie 1990, organizat de Liga Culturală a Tuturor Românilor de Pretutindeni.

Aș mai adăuga un amănunt semnificativ: sculptorul Gheorghe D. Anghel este unicul sculptor

român care are patru sculpturi expuse la vedere pentru public în centrul Bucureștiului: Statuia lui Mihai Eminescu din fața Ateneului Român; bustul lui George Enescu din Holul de Onoare al Ateneului Român; statuia prințului român Vladimir Ghika (1873-1954), mort la Jilava, beatificat la 31 august 2013, în București, statuie aflată în curtea Muzeului Național de Artă al României, aripa dinspre str. Știrbei Vodă. La Retrospectiva Gheorghe D. Anghel din ianuarie 1966 de la Sala Dalles, statuia lui Vladimir Ghika, în ipsos, a fost expusă sub denumirea de „Cărturarul” în partea dreaptă, cum urcai câteva trepte spre sala mare, unde se afla statuia lui Eminescu. În curtea Muzeului Național de Artă este exemplarul în bronz al statuii (în picioare) a prințului Vladimir Ghika.

A patra sculptură (bronz, în picioare) se află tot în curtea Muzeului Național de Artă al României, în partea stângă, la intrare. Ea reprezintă un personaj feminin, nud, de o rară frumusețe. Ca și alte sculpturi similare sau doar portrete feminine aflate fie la Muzeul Național de Artă din Craiova, fie în Colecția „Gheorghe D. Anghel” din Costești, Vâlcea.

Pentru realizarea și expunerea publică a statuii lui Eminescu din fața Ateneului Român, rostesc întru pomenirea veșnică a sculptorului român Gheorghe D. Anghel: Bunul Dumnezeu să-l odihnească în Împărăția Sa!

Mormântul marelui artist plastic se află în cimitirul de la Mănăstirea Pasărea, județul Ilfov, în stânga aleii ce duce spre ușa bisericii. ■

**Prof. univ. dr.
Aurel PENTELESCU**

VITRINA CU CĂRȚI

Dan Prisăcaru, *Rezistență și supraviețuire la trio confiniumul marilor puteri. Repere istorice și identitare (1914-1940)*, Editura Academiei Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”, Sibiu, 2024.

O lucrare în format mare susținută de o bibliografie pe măsură, scrisă pe parcursul multor ani. Este vorba de o culegere de articole apărute în reviste de specialitate, de comunicări ale autorului susținut la diverse întruniri științifice.

Volumul al II-lea se ocupă în special de perioada imediat premergătoare celui de-al doilea război mondial, privită din mai multe unghiuri de vedere, pentru a surprinde realitatea românească în context internațional.

Această formulare „trio confinium” folosită în titlu pentru a preciza poziția geo-istorică a României pare cam prețioasă și derutantă pentru cititorul de rând, care nu are timpul și aplecarea de a consulta dicționarele.

Războiul se simte în aer cu mult înainte de izbucnirea lui, ceea ce a făcut ca statul român să ia unele măsuri de pregătire a armatei. Dar, ca și în cazul celui alt război, nu a fost suficient, iar România Mare și-a pierdut teritoriile nu prin luptă, ci prin decizia marilor puteri ostile, care își rezolvau cu teritoriile românești propriile lor interese de stat, fie mituind o alianță cum este situația în cazul Ungariei, fie potolind o dorință revanșardă, cum face URSS-ul cu provinciile românești din nord și est, care se alipiseră legal României, prin plebiscit – formula autodeterminării naționale fiind acceptată de toți, când s-a pus problema destrămării Puterilor Centrale.

Armata se retrage fără luptă din teritoriile cedate, populația la fel, însă atât cât s-a putut, optând între umilinta inactivității și înjosirea onoarei militare și soluția supraviețuirii României ca stat. Dar totul a costat foarte mult, iar efectele nu au fost deloc benefice, ba dimpotrivă.

Serviciile secrete de informații au adus date despre planurile de împărțire a lumii, despre intențiile expansioniste ale Germaniei, dar o Românie mică și fără niciun sprijin din partea celorlalte mari puteri, care păreau amorțite și hipnotizate, n-a putut face nimic. S-au încercat acțiuni pentru apărarea granițelor amenințate, dar fără succes. Agresiunile și intențiile belicoase erau de jur-împrejur, iar regele nu era o personalitate puternică și influentă, încât vocea lui să se audă în marile cancelarii. În plus, domnia lui, marcată de instabilitate politică internă și de multe scandaluri, nu propaga în lume o imagine convenabilă a țării, o țară care oricum era situată la marginea Europei, un fel de zonă tampon ce despărțea popoarele creștine și considerate unite prin credință și marele pericol bolșevic, ce înfloreau în răsărit. Mai cu seamă în condițiile în care cei doi mari dictatori deveniseră prieteni.

Mișcarea legionară apare ca efect al crizei morale, al intrării în „neutralitate” a partidelor politice. Un fel de boală gravă, în care cei care făcuseră România Mare, cu atâta efort, nu se puteau uni și nu erau capabili să o vindece.

Materialele conținute în această lucrare vorbesc pe larg despre toate acestea, semnalând cu amănunte drama evacuărilor și a refugiaților, tragedia României și Poloniei supuse sfârtecării și completând procesul început cu Cehoslovacia și Austria, precum și cât de vulnerabil era statul român în momentul cedării. Actele individuale au încercat să salveze onoarea țării și a armatei, dar au rămas doar individuale, căci statul și armata nu au îndrăznit.

Noi doar semnalăm în mare zonele de interes pe care autorul le-a tratat pe larg și cu stăruință, iar cei interesați de marea poveste a istoriei au la îndemână date și fapte, oameni și evenimente tratate de autor într-o narațiune accesibilă și atrăgătoare. ■

Grigore BUCIU

Un istoric ungar scrie despre bravura și sacrificiul piloților români în ultimul război mondial, dar uită numele României

Semnalez, fie și cu întârziere, lucrarea “Rumanian Air Force The Prime Decade, 1938-1947”, a istoricului maghiar Dénés Bernad, apărută în 1999, în SUA.

Cartea, o spun de la bun început, are merite doar prin informațiile – cu multe detalii tehnice și multe fotografii inedite – despre avioanele angajate în ultimul război pe frontul românesc. Cât privește comentariile, ele dovedesc, în multe situații, că autorul are slabe cunoștințe de analiză militară. Orice cititor militar, nu mai vorbesc de cei din lumea piloților, își poate da seama că acest Dénés Bernad nu are însușirile elementare ale omului de știință: adevărul, obiectivitatea și buna-credință.

Faptul că acest maghiar declară, în prefața cărții, că s-a născut în România și că vorbește curent limba română, dar că nu este român, este treaba lui. Ca să vă spun drept, nu muream de curiozitate să știu de ce nație este.

Ceea ce mă deranjează, pe mine, ca român, este ipocrizia acestui maghiar, care merge până acolo încât, în prefața cărții, afirmă că nu este mulțumit cu numele actual al țării în care zice că s-a născut, România, și de aceea va folosi numele Rumania. Așadar, încă din titlul cărții, omul își dă arma pe față. Cum să nu te revolți, când vezi că un maghiar, care se declară istoric, își permite să decidă care este numele potrivit pentru această țară numită România. Mai mult, pe interiorul copertei întâi a cărții, Dénés Bernad a introdus o hartă, desenată cu mâna lui, în care România apare fără Transilvania de nord, fără Basarabia, fără Bucovina și fără sudul Dobrogei (Cadrilaterul). O “notă” aplicată la marginea de jos a hărții precizează că “numele localităților și frontierelor arătate în hartă reflectă situația existentă în iunie 1941, la începutul declanșării “Operației Barbarossa”. Simplu și la țintă! Niciun cuvânt despre raptul Ribbentrop-Molotov la care a fost supusă România.

Mesajul a fost transmis cu date științifice pe care, nu-i așa, nimeni nu poate să le conteste. ■

D. D. ROMAN

Dumitru Codiță, *Satul Tecucelu Sec – istoria, biserica, școala și noi, contemporanii*, Editura Karta-Graphic, 2022, Ploiești.

Un fiu al satului ajuns ofițer, și domn la oraș, colonelul Dumitru Codiță, își face o datorie din scoaterea la lumină a istoriei localității natale. Fără strădania autorului, noi, cei din lumea largă, n-am fi aflat de Tecucelu Sec – un sat fără de început situat în Moldova de Jos.

Este o încercare monografică în care se amestecă intenționat multe lucruri, pentru a crea imaginea unui sat românesc, încă viu și activ. Din acest motiv nici nu putem vorbi de o unitate de stil sau de o lucrare monografică încadrată în rigorile tradiționale.

Însă este foarte bine că se scriu asemenea lucrări, măcar acum, când încă nu este trecută vremea, căci satele românești rămân pustii, treptat, treptat, pădurile coborând peste casele la care cei plecați nu se vor mai întoarce niciodată. Oricum, cu siguranță, urmașii lor nu o vor mai face, limba română rămânând pentru ei doar un mijloc

familial și pitoresc de comunicare. În aceste condiții, scrierile monografice rămân în depozitele memorie, cu date, informații și imagini despre aceste sate, cândva ale veșniciei, risipite prin Grădina Maicii Domnului.

O călătorie prin hrisoave, legende și cărți, printre amintiri și ipoteze, nu este suficientă, deși utilă.

Autorul a simțit nevoia să introducă și un coautor în lucrare, în persoana preotului paroh Radu Vivian, pentru a da greutate laturii creștin-ortodoxe a localității.

Sunt menționate câteva personalități legate de istoria satului: prof. univ. Dimitrie Negru, frumoasa răzășoaică Natalia Negru – un fel de zână modernă din Dealul Tecucelului, Șt. O. Iosif, Dimitrie Anghel ș.a.

Desigur că în economia unei astfel de lucrări nu puteau lipsi eroii și veteranii de război. Cei proeminenți se bucură de o creionare portretistică, cei plecați la războaie sunt nominalizați în liste specifice. Fiecare dintre războaiele românilor a fost plătit cu jertfe umane. Războiul de Independență – 2 eroi; Marele război de reîntregire națională – 45 de eroi; Al doilea război mondial din ambele sensuri – 26 de eroi.

Adunând jertfele, vedem că tributul de sânge al acestei localități a fost foarte mare. În urma celor neîntorși de

pe front au rămas văduve, orfani, părinți etc.

Mulți au venit acasă decorați, un semn onorific de recunoaștere a faptelor de vitejie. Și, desigur, sunt menționate și monumentele comemorative – gestul aducerii aminte în onoarea celor ce s-au zidit la temelii țării.

Sunt amintiți într-o listă relativă și cei care s-au ridicat din masa de țărani a localității devenind intelectuali, cu meserii și specialități pe măsură, care au dus în lume numele satului natal.

Sunt trecute în revistă, cu referințe biografice, în măsura în care s-a putut, neamurile și familiile cu ascendență în vremurile de altădată, grupări familiale caracteristice, care se regăsesc în toate comunitățile rurale românești.

Ce este de remarcă și cu prilejul apariției acestei monografii este strădania ofițerilor de a scrie sau măcar de a iniția scrierea unor monografii ale localităților natale. Ceea ce e foarte bine.

Noi am cam trăit în veșnicia noastră și nu prea ne-am străduit să scriem despre noi, nici să păstrăm date și informații, din varii motive, ceea ce face ca istoria adevărată a neamului românesc, adică cea nestatistică, să fie foarte greu de scris. ■

Grigore BUCIU

Nerostita istorie...

Cartea lui Călin Hentea (***Nerostita istorie a luptelor românilor din antichitate până în zilele noastre***) se vrea o amplă istorie a românilor, nu doar a „luptelor” acestora din antichitate până la războiul din Ucraina. Autorul îl citează pe istoricul Florin Constantiniu, dar viziunea sa este mai curând inspirată din Lucian Boia, care este cel mai des citat în lista bibliografică.

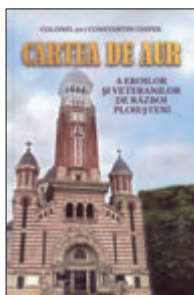
Exemple sunt numeroase. Filmul „Burebista” este „o mostră elocventă de protocronism ceaușist” (p. 21); monumentul Trophaeum Traiani „este exploatat propagandistic”, fiind un „simbol pentru susținerea retoricii național-comuniste de către Nicolae Ceaușescu” (p. 25); filmul „Ștefan cel Mare” avea menirea de a „consolida cultul personalității lui Nicolae Ceaușescu”; filmul „Mircea cel Bătrân [cel Mare]”, ficționalizează excesiv personajul și evenimentele din vremea sa, în acord cu așteptările lui Nicolae Ceaușescu”

(p. 52); filmul „Mihai Viteazul” și filmul „Buzduganul cu trei peceti” falsifică „grosolan epoca și personajul din considerente propagandistice comuniste” (p. 83).

Autorul nu pare a fi la curent cu istoriografia anilor 1964-1989, nici măcar cu manualele școlare, susținând că „propaganda comunistă” despre Războiul de Independență a trecut „sub tăcere episodul tensionat româno-rus din 1878, chestiunea sudului Basarabiei, rolul major al lui Carol I” (p. 135).

Perioada 1948-1989 este intitulată „luptele românilor cu ei înșiși”, cu subcapitole: „Lupta Partidului Comunist Român împotriva poporului român”; „Rezistența anticomunistă”; „Disidența. Rezistența prin cultură”; „Securitatea, principala armă de luptă a partidului comunist împotriva românilor”; „Armata poporului, doar în slujba iubiților conducători”; „Războiul întregului popor pentru apărarea partidului și a secretarului său general”.

O asemenea abordare – de înțeleș în anii 1990 – face abstracție de zecile de volume de documente publicate din Arhivele Naționale, Arhivele SRI și Arhivele CNSAS, precum și de lucrările publicate, inclusiv de vol. X din Tratatul „Istoria României”, publicat sub coordonarea lui Dinu C. Giurescu. (I.S.) ■

Colonel (ret.) Constantin Chiper, *Cartea de Aur a eroilor și veteranilor de război ploieșteni*, Editura Karta Graphic, Ploiești, 2024.

Neostenitul istoric Constantin Chiper scoate de sub tipar cea de-a 21 carte a sa, sub îngrijirea Mihaelei Radu, dedicată și inspirată de eroii români. Este o veche preocupare a sa această temă explicată de cariera sa de militar, de istoric militar, care a predat această disciplină multor generații de militari și apoi, după pensionare, de conducător al Filialei Prahova a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Deși vasluian de origine, garnizoana Ploiești în care a activat mulți ani l-a făcut prahovean, unul foarte atașat de istoria militară a acestui ținut, de eroismul locuitorilor săi în toate războaiele mari ori mici care ne-au marcat istoria.

Lucrarea de față începe cu o imagine sugestivă pe prima copertă – Catedrala Sf. Ioan Botezătorul, din centrul Ploieștilor, una dintre cele câteva biserici închinată eroilor prahoveni, ridicată după Marele Război, pentru a arăta generațiilor viitoare că cei care fac suprema jertfă pentru țară și neam își găsesc nemurirea în amintirea lui Dumnezeu despre poporul român.

Fără îndoială, orașul Ploiești fiind așezat în proximitatea capitalelor românești, Târgoviște și București, marile evenimente istorice au atras, au antrenat într-un fel sau altul pe locuitorii acestei regiuni. Ca să nu mai vorbim de situarea sa într-o intersecție a marilor drumuri comerciale pe axele cardinale.

Prin tabăra de la Florești este legat de formarea armatei române moderne de către domnul Unirii Principatelor, Alexandru Ioan Cuza, prin Candiano Popescu, cu republica lui și prin falansterul de la Scăieni, de încercările romantice ale unor vizionari utopici îndrăzneți.

Războiul de Independență este evenimentul care lasă în urma sa eroii și jertfa lor de sânge prin care se consfințește actul de independență susținut de Mihail Kogălniceanu și decretat de Regele Carol I, la 1877. Județul Prahova participă cu 79 de luptători, din care 29 erau din orașul Ploiești. Autorul îi menționează nominal pe toți, apoi se ocupă de veteranii acestui război – personalități militare prahovene. Sunt vreo zece portrete de generali, evident nu aveau acest grad atunci, printre care și un sergent Grigore Ion, care la Plevna a capturat un drapel turcesc, ajutat de alți trei camarazi. Principele Carol și împăratul Rusiei, Alexandru al II-lea, i-au decorat pentru bravură.

Desigur, acel război a prădus și victime și eroi, dar datele despre cei cu grade mici sunt puține și ca atare mai greu de identificat.

Marele Război este mai bogat în date documentare, ceea ce este firesc, deoarece s-a scris foarte mult și din toate unghiurile despre acel eveniment tragic, în urma căruia s-a putut constitui România Mare. Constantin Chiper face în preambulul capitolului, ca de altfel în cazul tuturor acestor capitole o punere în context general, politic, militar, strategic, pentru a înțelege mai bine jertfa prahovenilor. Lista celor căzuți în bătălii este foarte mare, jertfa de sânge în întregul război fiind enormă, și organizată pe grade militare: un colonel, un locotenent-colonel, câțiva căpitani și apoi ceilalți, în ordinea descrescătoare a gradelor. Numărul celor din rândul trupei – de la sergent la soldat – este copleșitor. Dar probabil numărul final și exact al eroilor nu poate fi cunoscut. Cei de dincolo rămân în subordinea Ostașului Necunoscut – monumentul suprem al eroismului național.

Segmentul veteranilor de război, mai toți fiind veterani și ai celui de-al doilea război mondial, este format din generali, rar câte un colonel, aceștia diind desigur cu grade mici în Războiul cel Mare.

Nimeni nu le știe numărul celor mici, care s-au întors acasă să reconstruiască din ruine România pentru care luptaseră.

În capitolul al III-lea, autorul ne înfățișează jertfa de sânge a prahovenilor, strângându-i la un loc pe eroi și pe dispăruți – celor din ceruri neputându-li-se stabili un statut cert – din ultimul război mondial. Sunt mulți, foarte mulți în această listă. Sunt în multe locuri, de la Prut la Nistru până în Crimeea și mai departe, în măcelul de la Cotul Donului, în Transilvania, Ungaria și Cehoslovacia. Printre ei sunt trei generali.

Ca și în celelalte cazuri, spațiul acordat veteranilor de război este larg și ocupat aproape integral de generali. Aceștia au avut de regulă grade de ofițer superior pe front și au fost avansați după aceea, în special după 1989. Unii, fiind prizonieri, s-au salvat intrând în diviziile de voluntari formate în Rusia Sovietică. Au ocupat funcții importante în arma populară formată după 23 august 1944, cu sprijinul consilierilor sovietici. Unii însă au demisionat, alții au fost pensionați prematur, alții au ocupat funcții civile.

Vremurile se schimbau, armata se schimba. La vremuri noi, oameni noi...

Prin această lucrare, colonelul în retragere Constantin Chiper adaugă noi date, ori le întărește pe cele vechi, despre eroii prahoveni, despre veteranii de elită născuți pe teritoriul acestui județ, considerând că aceasta este datoria lui de onoare! (Grigore Buciu) ■

SEMNAL EDITORIAL

Opritsa Dragalina-Popa, *Trecutul meu abia începe. Amintirile nepoatei unui general erou*, Humanitas, 2024

Viorel Domenico, *Povești din strada Putna*, Eikon, București, 2025

Petre Otu, *Generalul Dumitru Iliescu, Iluzia gloriei militare*, Editura militară, 2025

Nicolae Radu Rădulescu, *Acasă, Amintiri și gânduri răzlețe*, București, 2025

La închiderea ediției

Din nordul țării, de la Mălini, primim o corespondență cu o semnătură cunoscută în presa militară: comandor (ret.) Dumitru Amariei. Îi urăm Bun venit în redacția *România eroică*!

Scurta și trista poveste a „Crucii Talienilor”

„Crucea Talienilor” înainte de a fi distrusă de ruși, în decembrie 1917

În anul 1896, în nordul Moldovei, începea construcția unei șosele care urma să traverseze muntele Stânișoara pe traseul Cornu Luncii – Mălini – Văleni Stânișoara Ilesle – Pasul Stânișoara – Sabasa – Borca.

Hotărârea realizării acestei importante comunicații a aparținut regelui Carol I și a avut la origine rațiuni strategice și economice. Construcția șoselei s-a încheiat în anul 1902. Întrucât la această lucrare au participat muncitori și meșteri italieni, localnicii au botezat-o „Drumul Talienilor”.

La încheierea lucrărilor, pe culmea Stânișoarei, în apropierea șoselei, meșterii italieni au ridicat o cruce monumentală care semnifica izbânda în realizarea drumului, dar, în același timp, crucea constituia și un omagiu adus regelui Carol I. Desigur, și monumentul a primit un nume: „Crucea Talienilor”.

În acea vreme, drumul care lega valea râului Moldova de valea râului Bistrița era considerat unul dintre cele mai frumoase din țară, iar crucea de pe culmea Stânișoarei devenise o apreciată și căutată țintă turistică.

Dar, „Crucea Talienilor” n-a avut viață lungă. Monumentul, de o frumusețe și o semnificație unice, a fost distrus în decembrie 1917, de către trupele rusești, care, cuprinse de debandada provocată de revoluția bolșevică, se retrăgeau, prin pasul Stânișoara, de pe pozițiile ocupate în apropierea graniței cu imperiul Austro-Ungar.

Retragerea militarilor ruși prin aceste locuri este menționată într-un document aflat în Arhivele Militare Naționale Române. Într-o notă a Secției 2 Informații a Marelui Stat Major se arată: „Armatele ruse erau dezangajate sau părăseau samavolnic frontul. La 16 decembrie 1917, plecând spre Rusia, au trecut prin Mălini, Suceava, Regimentele 21, 23, 333, 334, 335 Infanterie, Regimentele 2 și 26 Călărași, coloanele auto ale Regimentelor 78 și 772 Infanterie, unitatea de mentenanță nr. 40, spitalele 1, 2 și 22, Divizia 2 Vânători. Această trupă rusă a instigat localnicii să facă revoluție” (Arhivele Militare Naționale Române; fondul 5417; Marele Stat Major; Secția 2

Informații; înv. nr. S-74; dosar 504; filele 203-204).

Barbaria trecerii trupelor rusești peste munții Stânișoarei este descrisă într-o lucrare monumentală, „Martor la istoria României”, aparținând cărturarului Gheorghe Teodorescu Kirileanu, conducătorul Bibliotecii Palatului Regal în timpul domniei regilor Carol I și Ferdinand.

În ziua de 19 aprilie 1918, Gheorghe Teodorescu Kirileanu făcea parte din suita Reginei Maria care traversa munții Stânișoara pentru a ajunge la Borca, pe valea râului Bistrița. Iată ce notează eruditul Kirileanu: „Deși-s foarte îndurerat, îmi pare bine că am venit în aceste locuri de suferință: ce văd ochii, crede inima. Urmele rușilor pe Stânișoara sunt revoltătoare. Frumoasa cruce de piatră din vârful Stânișoarei nu mai este, nici frumoasele cantoane de adăpost. Unde-a stat Regina Maria la masă în 1915, acum vezi un murdar bordei rusec”.

În ideea respectării trecutului zonei și a cultivării valorilor acestor locuri, primăria comunei Mălini (primar Petru Nistor) și-a propus refacerea monumentului numit „Crucea

Talienilor”. Având în vedere că nu au existat suficiente surse documentare, iar fotografiile descoperite nu ofereau suficiente detalii, perioada de căutare a datelor necesare pentru realizarea unui monument care să reprezinte cât mai veridic pe cel distrus a durat câțiva ani.

După o documentare, care s-a dovedit anevoioasă, s-a alcătuit un proiect, în urma căruia s-a realizat un monument inspirat de opera italienilor. Este o lucrare de excepție, care aduce în zilele noastre fiorul mesajului transmis de original. Noul monument este sculptat în piatră și are o înălțime de peste 10 metri. După mai mult de o sută de ani, „Crucea Talienilor”, într-o replică artistică remarcabilă, domină din nou înălțimile Stânișoarei, salutând o victorie a omului împotriva vicisitudinilor vremurilor.

Post scriptum. Culmea întâmplării: primele fotografii reușite ale originalului „Crucea Talienilor” au fost descoperite după realizarea noului monument! ■

Comandor (ret.) Dumitru AMARIEI

Urmare din pagina 10

Pentru hărnicia, tenacitatea și buna-credință dovedite în cele două decenii dedicate Cultului Eroilor, conducerea Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria” a decis să acorde domnului profesor Nicolae Țiripan *Emblema de Onoare a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”*, cea mai importantă distincție a sa, care i-a fost înmănată de însuși președintele asociației, domnul general Corneliu Postu.

Îmi face o deosebită plăcere să-l salut și să-l felicit, în acest colț de pagină, pe domnul Nicolae Dragu într-un moment important al vieții lui. În această zi – marcată de două aniversări rotunde, coincidență mai semnificativă nici că se putea! – Nicolae Dragu s-a decis să pună punct activității sale la Cultul Eroilor. Vine o vreme când vârsta și sănătatea te

obligă să faci un pas lateral și să lași locul celor mai tineri.

Nicolae Dragu este o personalitate a istoriei recente a acestei țări, un om respectat, dar mai ales un om bun, cult, cu suflet mare, pe care scaunul puterii nu l-a schimbat niciodată. Am rămas profund mișcat să văd cum, pe străzile municipiului, oamenii îl salutau cu deosebită condescendență și chiar familiaritate. Filiala Cultul Eroilor Călărași îi datorează statutul de astăzi, de organizație puternică, unită, cu oameni devotați, cu realizări importante. Mărturisesc că Nicolae Dragu este omul pe care l-am îndrăgit din prima clipă când l-am cunoscut la ședințele lunare ale Biroului Executiv Central, unde era nelipsit, străbătând de fiecare dată, dus și întors, drumul Călărași-București, cale de aproape 250 km. Un om modest, echilibrat, a cărui seriozitate, fără scortșoșenie, te face să-l

ascuți cu plăcere. lubește acest oraș numit Călărași, unde a avut trei mandate de primar, și s-a atașat sentimental și profesional de Filiala Județeană Cultul Eroilor încă de la primii ei pași. Îi dorim viață lungă și sănătate!

Începând din această zi, Filiala Județeană Călărași a ANCERM are un nou președinte, în persoana profesorului Ionel Budu, cu un doctorat în istorie, tânăr și dornic să ducă mai departe prestigiul câștigat. Îi urăm succes!

În semn de dreaptă cinstire și apreciere, și în virtutea prevederilor statutare, conducerea Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria” a hotărât să acorde domnului Nicolae Dragu calitatea de **Președinte de Onoare** al Filialei județului Călărași. Diploma i-a fost înmănată, în aplauzele asistenței, de domnul general Corneliu Postu. ■

D. D. ROMAN

(continuare din p. 76)

Nici românii care și-au făcut datoria, la ordinul țării, în războiul din Răsărit nu au avut parte de un statut mai bun. Toți, fără excepție, au fost considerați vinovați, au fost declarați „criminali de război”, „fasciști”, „dușmani ai poporului”, au fost marginalizați ori au fost judecați și aruncați în închisori sau chiar uciși.

O lege nouă o alungă pe cea veche.

În spațiul românesc, „corectitudinea politică” – slogan care a devenit mai mult decât o lege – a depășit demult cota absurdului lui Kafka, socotind că el ar fi etalonul acestui mod de percepere a lumii. În pofida unor lamentații despre antisemitismul românilor, cele mai multe voci care se afirmă în spațiul public se arată moderate și critică prudent nu atât fenomenul în sine – care nu a fost niciodată demonstrat cu fapte concrete – cât mai ales excesul propagandistic și vehemența reacțiilor, reacții care nu fac altceva decât să cultive, de multe ori, confuzia și amenințarea.

Nu-i de mirare, deci, că și cultul eroilor trece, astăzi, prin faze de confuzie. Prin statutul ei, o organizație neguvernamentală, așa cum este și Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria” – nu face politică. Or, din moment ce eroii sunt politizați, ideologizați, vopsiți în culori de tot felul, și această organizație apolitică este nevoită să facă politică sau să tacă! Altfel, ești etichetat, amenințat, trecut pe lista neagră a nu știu cărui serviciu secret, diabolizat pe vecie.

Vrei să faci loc în paginile revistei *România eroică* unui articol despre scriitorii care au colaborat în anii interbelici la această publicație, imediat ești amenințat și etichetat drept „criminal de război” și „antisemit”! Vrei să publici câteva versuri din creația lui Octavian Goga, poetul pătimirii noastre, a doua zi ești acuzat de „antisemitism” și „fascism”!... Ai reproduș o poezie a poezilor Radu Gyr și Nichifor Crainic, atunci precis ești „legionar” și, bineînțeles, „antisemit”!... O evocare a personalității lui Mircea Vulcănescu, ba chiar și a lui Mircea Eliade sau Emil Cioran îți poate aduce grava acuzație de „antisemitism”! În ce țară trăim?

Deziluzia mea în fața acestor atitudini este atât de mare, încât am ajuns să cred că în România post-decembristă ori nu mai trăiesc români, ori eu am luat-o razna. Așa că, oricât aș încerca să susțin o idee, n-am nicio șansă să conving un om care trăiește cu obsesia că sunt „omul cuiva”, sunt în „solda cuiva”, altfel spus, sunt „putinist”, sunt „georgist”, sunt „pesedist”, sunt „suveranist” etc. etc. Și de aici se ajunge direct în anii celui mai crunt bolșevism pe care l-au practicat Brucan și ilegaliștii lui în România sovietizată, când „cine nu gândea ca noi, cine cu era cu noi, era împotriva noastră”! Și trebuia trimis la moarte!

Noi, românii, suntem o națiune extrem de generoasă și prietenoasă. Cine crede că spusele astea sunt doar laude de sine n-are decât să răsfoiască paginile de istorie. Dar, România este și o națiune violentă, chiar nespus de violentă. Un vechi proverb, uitat în zilele noastre sau doar lăsat în adormire, spune așa: *Nu da cu piciorul în câinele care doarme!* ■

Nimic despre eroi

Colonel (ret.) Dumitru Dan ROMAN

Nu credeam s-ajung să-mi fie teamă, în propria mea țară, să scriu despre eroi, despre românii care au murit sau au sângerat pe câmpurile de luptă, ori au suportat umilința prizonieratului și calvarul închisorilor comuniste.

Hotărârea care mă face să nu scriu nimic despre eroi în editorialul unei reviste a eroilor explică eșecul lamentabil la care ne-au adus, în cei 35 de ani de așa-zisă democrație, oportuniștii și trădătorii îmbrăcați în haine de politicieni. Astăzi nu mai ai dreptul să scrii despre eroii neamului tău! Cum ai deschis gura, cum te paște pușcăria, zece ani în zeghe, că așa cere o lege votată în parlamentul României.

La toate popoarele civilizate, eroii sunt pomeniți și preamăriți ca niște sfinți. Jertfa lor este mai presus de orice valoare umană și este venerată, indiferent de regim politic, de credință religioasă ori apartenență etnică.

Or, la noi, la români, doar moda vestimentară se demodează mai repede decât eroii.

În anii dictaturii proletariatului, bolșevicii ajunși la putere cu ajutorul tancurilor sovietice au venit cu "eroii" lor, cu manualele lor de istorie, în care erau la modă biografiile "ilegaliștilor comuniști", ale foștilor "luptători" în Spania și ale așa-zisilor "eroi ai clasei muncitoare".

Și în timp ce eroii ilegaliști și eroii comuniști beneficiau de tot felul de drepturi și privilegii, adevărații eroi, românii, care luptaseră în Primul Război Mondial și muriseră pentru România Mare, erau declarați "imperialiști". Numele lor au fost scoase din istorie, iar monumentele pe care Așezământul Național "Regina Maria" pentru Cultul Eroilor le-a ridicat în perioada interbelică au fost profanate ori lăsate în paragină. Toate însemnele regaliste au fost distruse, iar inscripțiile care preamăreau jertfa românilor pentru Rege și Țară au fost sparte, ciuntite, ca să nu mai știe nimeni adevărul istoric. La Târgu Jiu, Coloana Infinitului, care alături de Masa tăcerii și Poarta sărutului formează Sanctuarul eroilor Marelui Război, creația genialului artist plastic Constantin Brâncuși, a scăpat de la distrugere, minune, datorită tractorului care, după mai multe încercări de a o doborî la pământ cu un tractor, s-a lăsat păgubaș... În Defileul Jiului, crucea generalului erou Ioan Dragalina, ridicată pe locul unde a fost rănit în toamna anului 1916, mai păstrează și astăzi urmele profanării bolșevice, căci nimeni nu s-a învrednicit până acum să pună pe vechiul soclu adevărata inscripție, așa cum au lăsat-o cei care au ridicat monumentul în anul 1927: "Aici am fost rănit făcându-mi datoria față de Rege și Țară".

(urmare în p. 75)

Apelul Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”

Biroul Executiv Central mulțumește tuturor persoanelor care doresc să sprijine financiar activitățile de cinstire a memoriei eroilor noștri.

Susținerea financiară constă în depunerea a cel puțin 100 de lei la sediul asociației noastre (Bulevardul Ion Mihalache nr. 124-126, Sector 1, București, Cod poștal: 011203), pe bază de chitanțier sau mandat poștal) sau în Contul Asociației Naționale Cultul Eroilor “Regina Maria”:

RO45RNCB0082004534620001, BCR, Sucursala UNIREA, București

Toți cei care vor răspunde apelului nostru vor primi câte un exemplar gratuit din fiecare număr al revistei “România eroică”, iar la sfârșitul anului conducerea Asociației Naționale Cultul Eroilor “Regina Maria” va acorda fiecărui susținător o Diplomă de Excelență.

În anul 2024-2025 au răspuns apelului nostru:

1. Opritsa Dragalina Popa, Elk Grove, SUA.	31. Contraamiral de fl. (ret.) Marian Ioan, București.	58. Elena Visarion Neagoe, București.
2. Irina Nelson, New York, SUA.	32. Ec. farmacist Alexandru Gheorghe Ile, Vulcan.	59. Silviu-Cătălin Petrea, București.
3. Dr. Radu Manoliu, Olanda.	33. Col. (ret.) ing. Virgil Sanda, Vulcan.	60. Emil Corneliu Ninu, Mangalia.
4. Dr. Dorin Bucă, Galați.	34. Sociolog Ioan Dorel Șchiopu, Vulcan.	61. Radu Voinescu, București.
5. TTS (Transport Trade Services) SA, București.	35. Ing. Emil Părău, Lupeni.	62. Radu Cuceu, Franța.
6. G.P. TRANS SRL, Drobeta-Turnu Severin.	36. Ing. Costel Dicu, Lupeni.	63. Col. (ret.) Ion Sofronie, București.
7. JUNCU INDUSTRY S.R.L., Galați	37. Ing. Gheorghiuță Rad, Vulcan.	64. Ion Vladimir Bolfescu, Reșița.
8. CNFR NAVROM SA, Galați.	38. Col. (ret.) Constantin Fulga, Petroșani.	65. Plut. adj. Iulian Postică.
9. Jules Charpentier, Franța.	39. Dr. Codrin Dumitru Munteanu, București.	66. Filiala Județului Vrancea.
10. Col. (ret.) Constantin Bostan, București.	40. Col. (ret.) prof. univ. dr. Ion Giurcă, București.	67. Filiala Județului Călărași.
11. Gl.(ret.) dr. Ioan Hurdubaie, București.	41. Alexandru Bartoc, București.	68. Filiala Județului Prahova.
12. Col. (ret.) Eugen Burghilea, București.	42. Paul Adrian Cristescu, Prahova.	69. Filiala Județului Vâlcea.
13. Col. (ret.) Dumitru Roman, București.	43. Alexandru Dobrică, Pitești.	70. Ing. Doina Popescu, Ploiești.
14. Col. (ret.) Constantin Chiper, Ploiești.	44. Col. (r) Petrea Cujbă, Ploiești.	71. Ing. Stănescu Dănuț, Ploiești.
15. Col. (ret.) Cătălin Machedon, Piatra Neamț.	45. Valeria Mincu.	72. Ec. Maria Iordache, Ploiești.
16. Liliana Vințeler, Tg. Mureș.	46. Florinel Ciubeică, Buzău.	73. Ing. Dragomir Cezar, Ploiești.
17. Gl. bg. (r) ing. Marin Alniței, București.	47. Ing. Sorin Novac, București.	74. P.C. Părinte Ieromonah Ionescu Adrian, Schitul Horia, Ialomița.
18. Col. (r) Nicolae Ivan, București.	48. Dr. Valeria Bălescu, București.	75. Maior (ret.) Vasile Gorea, Tg. Mureș.
19. Gl. bg. (ret.) Gheorghe Mateescu, București	49. Prof. univ. dr. Ion Solcanu, Iași.	76. Colonel (ret.) Constantin Monac, București.
20. Floarea Dimian, Buzău.	50. Lector univ. dr. Adrian Bogdan Ceobanu, Iași.	77. Col. (ret.) Vasile Șuștic, Satu Mare.
21. Florica Ciorobea, București.	51. Prof. univ. dr. Valentin Ciorbea, Constanța.	78. Col. Vasile Andronache, Botoșani.
22. Olga Moșoiu, Ștefănești, Argeș.	52. Dr. Vasile Ciobanu, Sibiu.	79. Cdor. (ret.) Aurel Pentelescu, București.
23. Georgeta Bălan, Brăila.	53. Dr. Mihai Drecin, Oradea.	80. Vasile și Maria Papadopol, SUA.
24. Lt. col. (ret.) Victor Epure, Slatina.	54. Prof. dr. Corneliu Pădulean, Arad.	81. Col. (ret.) Ioan Levițchi, Petroșani.
25. Mr. (ret.) Lucia Cerghizan, Ploiești.	55. Prof. univ. dr. Anatol Petrencu, Chișinău.	82. TNT Productions.
26. Col. (ret.) Nicolae Dragu, Călărași.	56. Ion și Ioana Groza, California, SUA.	83. Colonel (r) Octavian Văduva, București.
27. Ing. Neculai Ursu, Ploiești.	57. Lt. col. (r) ing. Nicolae Gava, Brașov.	84. Colonel (ret.) Marian Dulă, Câmpina.
28. Col. (ret.) Adrian Ronai, Petrila.		
29. Col. (ret.) Ioan Scutaru, Brașov.		
30. Contraamiral de fl. dr. ing. Constantin Rusu, București.		

Mulțumim tuturor!

